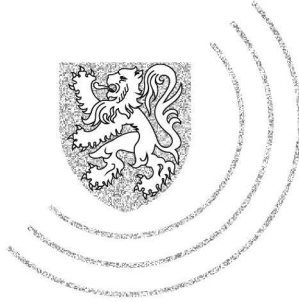

VLAAMS PARLEMENT

stuk **193** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 26 oktober 2009 (2009-2010)

Beleidsnota

Leefmilieu en Natuur

2009-2014

ingediend door mevrouw Joke Schauvliege,
Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

verzendcode: REG

Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

BELEIDSNOTA
LEEFMILIEU EN NATUUR
2009-2014

Vlaams minister Joke SCHAUVLIEGE

Inhoudstafel

Inhoudstafel	1
1 Lijst met afkortingen.....	3
2 Managementsamenvatting	4
3 Inleiding.....	7
4 Omgevingsanalyse	8
4.1 Context, drukfactoren en maatschappelijke ontwikkelingen	8
4.2 Huidige toestand van milieu en natuur in Vlaanderen	9
4.3 Beleidsinstrumenten en actoren	11
5 Strategische en operationele doelstellingen	13
5.1 Beleidsvisie	13
5.2 Themabeleid.....	17
5.2.1 Klimaatbeleid	17
5.2.2 Luchtbeleid.....	19
5.2.3 Integraal waterbeleid	21
5.2.4 Afvalstoffen- en materialenbeleid	25
5.2.5 Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen	29
5.2.6 Biodiversiteitsbeleid.....	34
5.2.7 Beleid lokale leefkwaliteit.....	39
5.2.8 Mestbeleid	41
5.2.9 Beleid open Ruimte	43
5.3 Slagkrachtige overheid.....	45
5.3.1 Slagkrachtige werking van het overheidsapparaat	45
5.3.2 Beleidsvoorbereiding en –evaluatie	45
5.3.3 Beleidsontwikkeling.....	46
5.3.4 Beleidsuitvoering.....	47
5.3.5 Efficiënte overheid	51
5.3.6 Partnerschappen doelmatiger maken.....	51
5.3.7 Het Vlaams beleid staat open tegenover de wereld.....	53

1 Lijst met afkortingen

ANB: Agentschap voor Natuur en Bos

AOT: Accumulated exposure Over the Treshold

DABM: decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

ESD: ecosysteemdiensten

ETS: Emission Trading Scheme (Europees emissiehandelssysteem)

IHD: instandhoudingsdoelstellingen

INBO: Instituut voor Natuur en Bosonderzoek

LNE: Leefmilieu, Natuur en Energie

MER: milieu effectrapportage

Minaraad: Milieu en Natuurraad van Vlaanderen

MIRA: milieurapport Vlaanderen

NARA: natuurrapport Vlaanderen

NEC: *National Emission Ceilings* - EU-richtlijn over nationale emissiemaxima, met als doel de luchtmissies van verzurende, eutrofiërende en ozonvormende stoffen te beperken

NH₃: ammoniak

NO_x: stikstofoxiden

NTMB: natuurtechnische milieubouw

OESO: organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling

OVAM: Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

PAK: polyaromatische koolwaterstoffen

PM₁₀ en PM_{2,5}: fijn stof en zeer fijn stof

RSV: Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

SEVESO-bedrijven: bedrijven die vallen onder de Richtlijn 96/82/EG betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen zijn betrokken

SO₂: zwaveldioxide

TWOL: Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek inzake Leefmilieu

VEN: Vlaams ecologisch netwerk

VLAREA: Vlaams reglement inzake afvalvoorkoming en -beheer

VLAREBO: Vlaams reglement betreffende de bodemsanering

VLAREM: Vlaams reglement betreffende de milieuvergunningen

VLM: Vlaamse Landmaatschappij

VMM: Vlaamse milieumaatschappij

VOS: vluchtige organische stoffen

VRIND: Vlaamse regionale indicatoren

WKK: warmtekracht koppeling

2 Managementsamenvatting

Vlaanderen is een productieve en geïndustrialiseerde regio. Uitgedrukt in bruto binnenlands product per inwoner lag het productieniveau de voorbije jaren ruim boven het EU-gemiddelde. De Vlaamse economie is open en sterk gericht op de export van goederen en diensten, maar mede daardoor ook gevoelig voor internationale ontwikkelingen. Milieu wordt meer dan ooit een motor van deze nieuwe economische ontwikkeling. Inzetten op eco-innovatie en een drastische verhoging van de eco-efficiëntie moeten de economie voorbereiden op de toekomst.

Vlaanderen is en blijft een energie- en materiaalintensieve regio. Hernieuwbare materialen en technologische ontwikkelingen kunnen bijdragen tot meer milieuverantwoorde en materiaalefficiënte productieprocessen en producten.

Vlaanderen is vandaag één van de dichtstbevolkte regio's in Europa en de bevolking neemt nog steeds toe, terwijl de gezinnen verdunnen. Dit heeft een impact op consumptiepatronen, mobiliteits- en energiebehoeften en wijzigingen in de huisvesting. Vlaanderen is daarenboven dicht bebouwd en dat heeft zijn consequenties inzake toenemende versnippering van de open ruimte, bodemfuncties en –kwaliteit, waterhuishouding, biodiversiteit en het microklimaat in de bebouwde omgeving.

Bovendien heeft Vlaanderen een zeer uitgebreide transportinfrastructuur. De densiteit van wegen en spoorwegen behoort tot de hoogste van Europa. Verkeer en vervoer blijven een belangrijke veroorzaker van milieuschade als gevolg van de uitstoot van schadelijke stoffen, het gebruik van energie en de veroorzaakte milieuhinder. De ambitie om van Vlaanderen een logistiek centrum binnen Europa te maken houdt zonder bijkomende milderende maatregelen en verdere technologische evolutie een belangrijke milieu-impact in.

Daarnaast heeft Vlaanderen een intensieve landbouwsector, waarbij de veeteelt- en tuinbouwsector meer dan 80% van de productiewaarde uitmaken. De beschikbare landbouwoppervlakte is sterk versnipperd, waardoor de landbouw sterk interageert met overige vormen van landgebruik.

De basisdoelstelling van het Vlaams leefmilieu- en natuurbeleid is het streven naar een hoog beschermingsniveau voor de huidige en toekomstige generaties. Dit gebeurt via de bescherming van mens en milieu, de duurzame aanwending van de grondstoffen en de natuur, het behoud en de bevordering van biologische en landschappelijke diversiteit en de zorg voor het klimaat.

Centraal in mijn beleidsnota staan de beleidsinitiatieven m.b.t. het leefmilieu- en natuurbeleid in uitvoering van het Vlaams regeerakkoord 2009-2014. Een belangrijke pijler vormen de doorbraken van Vlaanderen in Actie. Andere belangrijke bouwstenen van mijn beleidsnota zijn de doelstellingen van het Pact 2020.

Verder wil ik werk maken van een verdere vereenvoudiging van de milieuregelgeving. Vandaag zijn niet meer regels nodig, maar het blijft een uitdaging om de kwaliteit en de toepasbaarheid ervan te optimaliseren.

De Europese Unie is ondertussen de voornaamste bron van Vlaamse milieuwetgeving. Voorbeelden van Europese richtlijnen met grote impact voor het Vlaamse beleid zijn de Richtlijn Stedelijk Afvalwater, de Kaderrichtlijn Water, de MER-richtlijnen, de Nitraatrichtlijn, de NEC-richtlijn, de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en de Afvalstoffenrichtlijnen.

Wanneer we de huidige toestand van het milieu in Vlaanderen evalueren, stellen we vast dat duidelijk stappen vooruit worden gezet, maar dat belangrijke uitdagingen blijven. Ik wil daarom stappen vooruit zetten inzake volgende uitdagingen:

- 1) Vlaanderen maakt werk van een groene economie;
- 2) We zorgen voor een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing;
- 3) De biodiversiteit en de integriteit van ecosystemen moeten tegen 2020 vergelijkbaar zijn met die van andere Europese economische topregio's;
- 4) Vlaanderen wordt een klimaatpositieve samenleving;

- 5) Vlaanderen schuift zich verder in in Europese en internationale actie en beperkt de milieu-impact op andere landen;
- 6) En tenslotte: we willen een slagkrachtige overheid, ook inzake milieu.

Dit vertaalt zich in een reeks thematische doelstellingen die hierna worden toegelicht.

Ik wil dat Vlaanderen stappen substantiële stappen vooruit zet inzake **klimaatbeleid**. We dringen de broeikasgasuitstoot terug en maken tegelijk werk van een adaptatiebeleid. We maken ook een klimaatbeleidsplan op voor het volgende decennium en we maken werk van een Vlaams adaptatieplan waarbij verschillende beleidsdomeinen en maatschappelijke actoren betrokken worden.

Inzake **luchtbeleid** neem ik de nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat Vlaanderen voldoet aan zijn Europese verplichtingen. De normoverschrijdingen voor onder meer fijn stof en NOx worden daartoe verder teruggedrongen. Ook lokale emissies van dioxines, PCB, zware metalen en PAK's worden aangepakt. Beleidsdomeinoverschrijdend zullen we mee inzetten op een mobiliteitsbeleid met aandacht voor het milieu.

Met betrekking tot **integraal waterbeleid** wordt het beleid en het beheer van de watersystemen verbeterd en geënt op een integrale visie en op kennis van de watersystemen. De effectiviteit van de procedures en van de structuren zal ik verbeteren. De grote uitdaging blijft om de goede ecologische toestand van oppervlaktewater en de goede toestand van het grondwater te bereiken binnen de voorziene termijnen. Daartoe blijven belangrijke investeringen in de uitbouw van de waterzuivering in Vlaanderen nodig om de achterstand weg te werken.

Het afvalstoffenbeleid wordt verder geheroriënteerd naar een **duurzaam materialenbeleid**. Daartoe zal ik eco-efficiënte productie en een maximale recyclage van afvalstoffen stimuleren. Niet te vermijden 'lekstromen' worden gestuurd naar de meest performante verwerkingsmethode. Via integraal ketenbeheer streven we naar een maximale vermindering van de milieu-impact.

Beschikbare ruimte en kwaliteitsvol grondwater blijven schaarse en kostbare goederen in Vlaanderen. Een actief bodembeleid kan een belangrijke bijdrage leveren om deze behoefte duurzaam te helpen invullen. Naast een maximaal voorkomen en beperken van **bodemverontreiniging**, zorgen we ervoor dat overdrachten maximaal gefaciliteerd worden en dat bouwprojecten op risicogronden mogelijk blijven waarbij we zorgen voor integratie van ambtshalve bodemsaneringen in eventuele ontwikkelplannen.

Erosiebestrijding blijft de komende regeerperiode de speerpunt van het bodembeschermingsbeleid. Een preventief erosiebeleid is erg belangrijk voor het ondersteunen van de rioleringsinspanningen van de gemeenten en het beheersen van de sedimentaanvoer naar waterlopen en waterwegen. Elke euro die we investeren in erosiebestrijding verdienen we dubbel terug door minder schade en opruimkosten.

Inzake **biodiversiteit** kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan. We werken ambitieus aan het behoud, het herstel en de versterking van de biologische diversiteit. Via een gericht beleid moeten alle Vlamingen in hun directe omgeving beschikken over een basisnatuurkwaliteit. Daartoe zullen de instandhoudingsdoelstellingen worden opgemaakt.

Rekening houdend met de ecologische draagkracht, worden vanuit het natuur-, bos- en groenbeleid bijkomende inspanningen geleverd om de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden, bossen en parken verder te verbeteren. Eén van de uitdagingen bij het creëren van sociaal warme steden is de realisatie van multifunctionele stads(rand)bossen.

Milieu en gezondheid blijven voor mij een onlosmakelijk verbonden geheel. Het Pact 2020 stelt dat tegen 2020 de gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt tegen 2020. Om dit te realiseren nemen we naast het verbeteren van de kwaliteit van de buitenlucht, water en bodem ook de verbetering van de kwaliteit van het binnenhuismilieu, de woon- en werkomgeving, en de voeding als centrale doelstelling op.

Het **mestbeleid** is een essentieel onderdeel voor het bereiken van een goede waterkwaliteit voor stikstof (N) en fosfor (P). Een nieuw actieprogramma (2011-2014) in het kader van de Nitraatrichtlijn met behoud van de derogatie draagt hiertoe bij.

Ten slotte werk ik binnen het beleidsdomein LNE aan een slagkrachtige werking van het overheidsapparaat. Een gedegen beleidsvoorbereiding en –evaluatie – evenwel zonder overdrijven – zorgen mee voor een gedegen onderbouwing van de beleidsbeslissingen. Het sluitstuk is dan een doeltreffende en efficiënte

beleidsuitvoering en handhaving. Daartoe maken we werk van slagkrachtige, efficiënte en effectieve processen en procedures.

3 Inleiding

De basisdoelstelling van het Vlaams leefmilieu- en natuurbeleid is het streven naar een hoog beschermingsniveau voor de huidige en toekomstige generaties. Dit gebeurt via de bescherming van mens en milieu, de duurzame aanwending van de grondstoffen en de natuur, het behoud en de bevordering van biologische en landschappelijke diversiteit en de zorg voor het klimaat. Dit vormt de toetssteen voor mijn beleidsnota.

Deze beleidsnota heeft de ambitie om het volledige pallet aan uitdagingen binnen het beleidsdomein aan te gaan. Die worden niet alleen bepaald door het regeerakkoord, maar ook door internationale verdragen, een uitgebreide Europese en Vlaamse regelgeving en eerder vastgelegde doelstellingen en beleids- en actieplannen.

Centraal in mijn beleidsnota staan de beleidsinitiatieven m.b.t. het leefmilieu – en natuurbeleid in uitvoering van het Vlaams regeerakkoord 2009-2014.

Een belangrijke pijler vormen de doorbraken van Vlaanderen in Actie. Zo wordt via de doorbraken ‘De open ondernemer’ en een ‘Groen en dynamisch stedengewest’ onder meer de stap gezet naar een groene economie. Leefmilieu is immers een belangrijke motor van een nieuwe economische ontwikkeling. O.a. eco-innovatie en een voorloperbeleid op het vlak van eco-efficiëntie van materialen, producten en diensten, zorgen niet enkel voor een daling van de milieudruk, maar bereiden ook onze economie voor op de toekomst, en creëren groene jobs. Maatregelen om de impact van verkeer en vervoer op mens en milieu te beperken zijn onder meer voorzien in de doorbraak ‘Slimme draaischijf van Europa’.

Andere belangrijke bouwstenen van mijn beleidsnota zijn de doelstellingen van het Pact 2020. Deze werden mee opgenomen in de strategische en operationele doelstellingen.

Verder zal ook via het leefmilieu- en natuurbeleid een bijdrage worden geleverd aan het duurzaam werkgelegenheids- en investeringsplan.

Tenslotte wordt er ook gewerkt aan een meer slagkrachtige overheid. Zo is er nood aan een op punt gestelde samenwerking met andere beleidsdomeinen en -niveaus, zowel lokaal, federaal, Europees en internationaal. Bovendien blijft de verderzetting van het participatief beleid met een optimale betrokkenheid van de diverse actoren (de middenveldorganisaties, de sociale partners, etc.) een andere belangrijke schakel hierin. Ik maak daarnaast werk van de beoogde transformatie op bestuurlijk vlak met onder meer een goede dienstverlening en het efficiënt beheer van processen en procedures binnen de Vlaamse overheid.

Om de doelstellingen van mijn beleidsnota te realiseren, kan ik onder meer een beroep doen op de aanwezige expertise en kennis binnen het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie. Conform het delegatiebesluit van 13 juli 2009 ben ik onder meer bevoegd voor de beleidsvelden leefmilieu, waterbeheer, landinrichting en nutriëntenbeheer, natuur en natuurlijke rijkdommen. In dit kader ben ik voogdijminister voor volgende instellingen of rechtspersonen: de Vlaamse Milieuholding, de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening, het Ondersteunend Centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos, het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, het Grondfonds, het Agentschap voor Natuur en Bos, het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij en de Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen. Wat betreft het departement Leefmilieu, Natuur en Energie deel ik de voogdij met mijn collega bevoegd voor Energie, elk voor de respectieve bevoegdheden.

4 Omgevingsanalyse

Context, drukfactoren en maatschappelijke ontwikkelingen

Economische context

Vlaanderen is een productieve en geïndustrialiseerde regio. Uitgedrukt in bruto binnenlands product per inwoner lag het productieniveau de voorbije jaren ruim boven het EU-gemiddelde. De Vlaamse economie is open en sterk gericht op de export van goederen en diensten, maar mede daardoor ook gevoelig voor internationale ontwikkelingen. Momenteel wordt ze hard getroffen door de wereldwijde economische crisis, waarvan de gevolgen nog gedurende een aanzienlijke periode in deze legislatuur voelbaar zullen zijn. Investerings zullen maximaal georiënteerd worden richting herstel van onze economie. Milieu wordt meer dan ooit een motor van deze nieuwe economische ontwikkeling. Inzetten op eco-innovatie en een drastische verhoging van de eco-efficiëntie moet de economie voorbereiden op de toekomst.

Vlaanderen is er het voorbije decennium in geslaagd de eco-efficiëntie van de economie sterk te verbeteren. De emissies van heel wat verontreinigende stoffen en het energieverbruik zijn losgekoppeld van de economische groei. De grondstoffenbehoefte houdt daarentegen gelijke tred met het bruto binnenlands product.

Energie-intensieve regio

De energie-intensiteit van de Vlaamse economie daalt sinds 1998. Vlaanderen behoort nog steeds tot een van de hoogste energie-intensieve regio's van de EU. Dit is gedeeltelijk te wijten aan de aanwezigheid van energie-intensieve chemie-, ijzer- en staalsectoren waarvan een belangrijk deel van de productie wordt geëxporteerd, maar waarvoor het energieverbruik aan Vlaanderen wordt toegewezen. Andere oorzaken zijn de functie van Vlaanderen als transitgebied, en het hoge energiegebruik van gebouwen.

Materiaalintensieve regio

De toenemende productie en consumptie leiden tot een verhoogde vraag naar grondstoffen en materialen. In Vlaanderen wordt ca. 10% van deze grondstoffenbehoefte ingevuld door eigen ontginningen, voor de rest zijn we afhankelijk van aanvoer uit het buitenland en van alternatieven (o.a. recyclage). Milieudruk ontstaat zowel bij de ontginning als bij de toepassing van materialen en grondstoffen. Naast het gebruik van hernieuwbare materialen kunnen ook technologische ontwikkelingen bijdragen tot meer milieuverantwoorde en materiaalefficiënte productieprocessen en producten.

Dicht bevolkte regio

Vlaanderen behoort tot de meest dichtbevolkte regio's in Europa. De komende decennia wordt in Vlaanderen nog een verdere bevolkingstoename verwacht. Bovendien wijzigt de samenstelling van de huishoudens richting meer alleenstaanden en kleinere gezinnen. Toename van de bevolking in combinatie met een individualisering van de maatschappij resulteren in nieuwe consumptiepatronen, toename van de mobiliteits- en energiebehoeften en wijzigingen in de huisvesting.

Dicht bebouwde regio

Het Vlaamse grondgebied is dicht bebouwd en bestaat uit een aaneenschakeling van grote en kleinere bebouwde gebieden. Niettegenstaande de hernieuwde belangstelling voor wonen in de stad, is de suburbanisatie van het wonen, naast de uitwaaiering van de economische activiteit, een belangrijke ruimtelijke trend in Vlaanderen. Op diverse plaatsen leidt dit tot concurrentie tussen verschillende vormen van landgebruik en een toenemende versnippering van de open ruimte. De bebouwde oppervlakte (17% in 2006) neemt nog jaarlijks toe. De toename van bebouwing heeft een impact op bodemfuncties en -kwaliteit, waterhuishouding, biodiversiteit en het microklimaat in de bebouwde omgeving.

Verkeersintensieve regio

Bovendien heeft Vlaanderen een zeer uitgebreide transportinfrastructuur. De densiteiten van wegen en spoorwegen behoren tot de hoogste van Europa. Deze transportinfrastructuur wordt in toenemende mate

benut, zowel voor personen- als vrachtvervoer. Verkeer en vervoer blijven een belangrijke veroorzaker van milieuschade als gevolg van de uitstoot van schadelijke stoffen, het gebruik van energie en de veroorzaakte milieuhinder. Sinds 1995 steeg het aantal voertuigkilometer op Vlaamse wegen met 15%. De globalisering en het openstellen van de Europese grenzen heeft het buitenlandse vrachtvervoer via de weg sterk doen toenemen. Zowel voor personen- als voor goederenvervoer wordt een verdere toename verwacht. De ambitie om van Vlaanderen een logistiek centrum binnen Europa te maken houdt zonder bijkomende milderende maatregelen en verdere technologische evolutie een belangrijke milieu-impact in.

Intensieve landbouw

Vlaanderen heeft een intensieve landbouwsector, waarbij de veeteelt- en tuinbouwsector meer dan 80% van de productiewaarde uitmaken. De beschikbare landbouwooppervlakte is sterk versnipperd, waardoor de landbouw sterk interageert met overige vormen van landgebruik. In het bijzonder ondervinden natuurlijke systemen vaak een directe impact van landbouwactiviteiten.

Huidige toestand van milieu en natuur in Vlaanderen

Gebruik van hulpbronnen en beheer van afvalstoffen

De Vlaamse economie wordt gekenmerkt door een hoge input van grondstoffen, energie en natuurlijke hulpbronnen. De totale materialenbehoefte schommelt in Vlaanderen rond 140 ton per inwoner. Het aandeel eigen ontginningen nam in de periode 1999-2007 geleidelijk af, voornamelijk als gevolg van een daling van de ontgonnen hoeveelheden grind en zand uit grindwinning.

De energie-intensiteit is sinds 1998 jaar na jaar verbeterd, terwijl het absolute energiegebruik sindsdien is gestabiliseerd. De laatste 3 jaren is zelfs een kentering opgetreden waarbij ook het absolute energieverbruik daalde.

Het totale watergebruik neemt af. De bevolking gebruikte in 2003 ca. 101 liter per persoon en per dag. Het watergebruik van de industrie daalde in de periode 1991-2003 significant, en ook in de landbouwsector werd tussen 2000 en 2005 een daling van het watergebruik opgetekend.

Wat het beheer van afvalstoffen betreft, is Vlaanderen erin geslaagd de huishoudelijke afvalproductie (555 kg per inwoner in 2007) constant te houden. Er is een ont koppeling tussen afvalproductie en consumptie-index gerealiseerd. Vlaanderen behoort zowel op het vlak van geproduceerde hoeveelheid als van recyclage van huishoudelijk afval tot de top van Europa. De hoeveelheid primair geproduceerde bedrijfsafvalstoffen is eveneens ongeveer constant (24,7 miljoen ton in 2007). We stellen tevens vast dat ook meer bedrijfsafvalstoffen voorbehandeld worden met het oog op recyclage of een andere nuttige toepassing. 20% van het primaire bedrijfsafval wordt uiteindelijk nog verbrand (11%) of gestort (9%).

Luchtemissies m.i.v. broeikasgassen

Vlaanderen is erin geslaagd de uitstoot van de belangrijkste verontreinigende stoffen verder terug te dringen. Ten opzichte van 1990 daalde de emissie van polyaromatische koolwaterstoffen (PAK's) in 2007 met 36%, die van vluchtige organische stoffen (VOS) met 59%. De reductie van de dioxine-emissie bedroeg 92% sinds 1990, voor ozonafbrekende stoffen is dat bijna 80% sinds 1995. De uitstoot van stikstofdioxide (NO_x), zwaveldioxide (SO₂) en ammoniak (NH₃) verminderde sinds 1990 met respectievelijk 30%, 61% en 55%.

Ondanks de behaalde reductiepercentages, blijven de verzurende emissies per capita erg hoog in vergelijking met onze buurlanden of de EU15. NO_x, met het verkeer, de industrie en de energiesector als voornaamste bronnen, bekleedt momenteel het grootste aandeel in deze verzurende emissies. Op basis van de huidige trends, zal wellicht enkel de doelstelling voor NO_x in het NEC-emissieplafond in 2010 wellicht niet gehaald worden.

De uitstoot van broeikasgassen vertoont sinds 2004 een duidelijk dalende trend en lag volgens een eerste voorlopige inschatting van de VMM in 2008 10,8% lager dan in 1990. De vooropgestelde Kyoto-reductiedoelstelling (5,2% reductie over de periode 2008-2012 t.o.v. 1990) is daarmee binnen bereik. De meeste sectoren dragen bij tot het behalen van deze doelstelling. De sector verkeer, waar reducties moeizaam gerealiseerd worden, blijft echter een belangrijke bron van CO₂-emissies,.

Waterzuivering, waterkwaliteit en waterreserves

De zuiveringsinfrastructuur voor huishoudelijk afvalwater wordt geleidelijk uitgebouwd. Eind 2008 was 87% van de rioleringen, die het Vlaams gewest gepland had aan te sluiten op een rioolwaterzuiveringsinstallatie, effectief aangesloten. De zuiveringsgraad van de huishoudens nam hiermee toe tot 73% begin 2009.

De verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit zette zich voor de meeste parameters de voorbije jaren geleidelijk door. In 2008 scoren chemisch zuurstofverbruik, ammonium en fosfaat (totaal fosfor en orthofosfaat) aanzienlijk beter. Voor ammonium werden in 2007 en 2008 de laagste concentraties gemeten sinds het begin van de metingen in 1991. In 2007 was de gemiddelde fosforconcentratie de laagste sinds het begin van de metingen. Dat gemiddelde is in 2008 niet verder gedaald maar het percentage meetplaatsen dat de norm haalt, stijgt wel. Om de nutriëntendruk op water te verminderen, werd de hoeveelheid dierlijke mest die op landbouwgrond wordt opgebracht sterk gereduceerd. In 2007 werd 49 miljoen kg fosfaat en 108 miljoen kg stikstof op de grond gebracht, een reductie van respectievelijk 25% en 30% ten opzichte van 2000. Deze reductie vertaalt zich nog onvoldoende in een daling van het nutriëntengehalte van grond- en oppervlaktewater. Op 30% van de meetplaatsen van het oppervlaktewatermeetnet (inclusief MAP-meetnet) werd in 2007 de basiskwaliteit voor orthofosfaat behaald. De grenswaarde voor stikstof werd op 27% van de meetplaatsen overschreden. Specifiek voor het landbouwgebied, blijft het aantal overschrijdingen van de nitraatnorm van 50 mg/l continu afnemen (27% in het MAP-meetnet volgens het jaarrapport 2009).

Uit de opeenvolgende MIRA rapporteringen en de evaluatie in het kader van de opmaak van de stroomgebiedbeheerplannen blijkt dat in verschillende watervoerende lagen (voornamelijk in het Landenaan en de Sokkel) nog steeds sterke peildalingen voorkomen. Ook de situatie in de andere gespannen lagen is nog steeds ontoereikend.

Luchtkwaliteit, geluidshinder en gezondheid

Hoge ozon- en fijn stofconcentraties brengen schade toe aan de gezondheid van de Vlamingen. Het aantal dagen dat de streefwaarde (120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ozon als hoogste 8-uursgemiddelde van een dag) voor de bescherming van de volksgezondheid (maximum 25 overschrijdingsdagen tegen 2010, gemiddeld over 3 jaar) werd overschreden, vertoont een wisselend verloop. De meteorologische omstandigheden spelen hier een belangrijke rol. In 2008 werd op 2 meetplaatsen de streefwaarde overschreden. Algemeen kan wel gesteld worden dat de ozon "piekconcentraties", onder vergelijkbare meteorologische omstandigheden, dalen. Dit is een tendens die al een aantal jaren wordt waargenomen en die zich verder zet. De Europese langetermijndoelstelling echter (geen overschrijdingen meer van de hoger vermelde norm) blijft een probleem. Ondanks de gerealiseerde emissiedaling van ozonprecursoren blijft ook de achtergrondconcentratie van ozon toenemen. In de komende jaren wordt daarnaast voor een aantal gebieden een overschrijding van de Europese NO_2 grenswaarde verwacht, vooral in de grote agglomeraties en verkeersintensieve omgevingen kan dit het geval zijn. Inzake fijn stof (PM_{10}) blijft de Europese jaargrenswaarde van 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in bijna alle meetplaatsen gerespecteerd. Enkel in een beperkt aantal sterk brongerichte meetplaatsen worden (afhankelijk van de meteorologische omstandigheden) nipte overschrijdingen van de jaargrenswaarde vastgesteld. Het aantal meetplaatsen waar de Europese daggrenswaarde (nog hoogstens 35 dagen met daggemiddelde PM_{10} concentraties hoger dan 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) overschreden wordt daalt langzaam. Deze norm op alle meetplaatsen halen blijft een uitdaging.

Het aandeel van de Vlaamse bevolking dat potentieel ernstige hinder ondervindt van geluid (alle bronnen) bedroeg in 2006 zo'n 17%, wat wellicht geen significante verbetering is ten aanzien van de situatie in 2002-2003 (18% gehinderden). Verkeer en vervoer zijn veruit de grootste bronnen van de geluidshinder. Het aantal door geur gehinderde burgers is in de voorbije periode ook nagenoeg ongewijzigd gebleven.

Een vervuilde omgeving kan leiden tot allerlei risico's en ziektebeelden, maar ook tot psychosociale stoornissen bij de mens. Uit berekeningen blijkt dat voor de vervuulende stoffen en hinder het verlies aan gezonde levensjaren in Vlaanderen gemiddeld 1 levensjaar per inwoner bedraagt.

De druk op de vegetatie in Vlaanderen blijft hoog. De Europese streefwaarde voor de bescherming van de vegetatie door ozonverontreiniging (AOT40ppb-waarde) wordt in de meeste gebieden in Vlaanderen gehaald. Dit in tegenstelling tot de lange termijndoelstelling (LTD). Om de LTD te halen zullen bijkomende emissiereducties noodzakelijk zijn. Ook de zuurdepositie (3.554 Zeq/ha.jaar in 2006) blijft hoog, ondanks een daling van 23% t.o.v. 2000.

Natuur en biodiversiteit

De biodiversiteit blijft onder grote druk staan in Vlaanderen. Van de gekende soorten zijn 28% Rode-Lijstsoorten (dat betekent dat ze met verdwijnen bedreigd, bedreigd of kwetsbaar zijn). Van soorten en habitats van Europees belang bevinden zich respectievelijk 37% en 75% in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Oorzaken dienen o.a. gezocht te worden bij versnippering van de natuur, een slechte (natuurgerichte) milieukwaliteit, een onaangepast beheer, de impact van de klimaatverandering, de kwetsbaarheid van de natuurlijke systemen en processen en van invasieve soorten.

In 2008 werd 1744 ha natuur- en bosgebied door of met subsidies van het Vlaams Gewest aangekocht. Het aantal gebieden met effectief natuurbeheer (in erkend, Vlaams en/of bosreservaat en/of natuurgebieden met een goedgekeurd beheersplan) bedraagt in 2007 39.372 ha. De sanering van vismigratieknelpunten verloopt te traag. Eind 2007 waren slechts 15% van de knelpunten op het netwerk van prioritaire waterlopen gesaneerd.

Bodem

Als gevolg van risicoactiviteiten is de bodem op diverse plaatsen in Vlaanderen potentieel verontreinigd met milieugevaarlijke stoffen. Oorzaken van verontreiniging zijn divers en vaak historisch. Voor meer dan 37% van de 76.200 risicogronden is er intussen een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd. Voor 38% van deze gronden was een beschrijvend bodemonderzoek nodig. Hieruit bleek dat voor 4.095 gronden een sanering vereist is (situatie eind 2008). Voor 3.217 van deze gronden is de sanering intussen opgestart.

De bodems in het Vlaamse Gewest worden ook bedreigd door erosie. Deze zorgt voor bodemdegradatie en sedimentatie van het watersysteem. In de periode 2002-2008 zijn 7% van de bodemerosieproblemen opgelost.

Beleidsinstrumenten en actoren

Instrumenten

Juridische instrumenten vervullen een belangrijke rol binnen het milieubeleid. Het milieuhygiënerecht is gericht op het voorkomen en het bestrijden van negatieve effecten door verontreiniging van het leefmilieu. Een deel van de instrumenten in het milieuhygiënerecht wordt ingezet om een globale controle te bereiken op bepaalde bronnen van verontreiniging (vergunningstelsels), een deel ervan heeft betrekking op bepaalde verontreinigingsfactoren (geluid, afval, niet-ioniserende stralingen) en nog een ander deel heeft betrekking op de bescherming van bepaalde milieu-onderdelen (lucht, bodem, water). Belangrijke pijlers zijn o.a. het VLAREM, het Bodemdecreet en het VLAREBO, het Afvalstoffendecreet en het VLAREA, het Mestdecreet. Het milieubeheersrecht beoogt de bescherming van de natuur, de bevordering van de biologische diversiteit, de instandhouding van natuurlijke habitats en wilde soorten en de landschapsbescherming. Hieronder vallen o.m. het Natuurdecreet en het Bosdecreet.

In het milieubeleid is het planmatig werken, met aandacht voor structurering en voor het formuleren van langetermijnvisies en doelstellingen, sterk ontwikkeld. In uitvoering van het decreet algemene bepalingen milieubeleid (DABM) moeten er veelvuldig plannen, programma's en rapporten worden opgesteld. Het jaarlijks milieurapport (MIRA) is de wetenschappelijke onderbouwing van het milieubeleid. Aanvullend aan het DABM voorziet het Natuurdecreet de opmaak van een tweejaarlijks natuurrapport (NARA). Het milieubeleidsplan bepaalt de hoofdlijnen van het milieubeleid dat door het Vlaamse Gewest en door de provincies en gemeenten in aangelegenheden van gewestelijk belang moet worden gevoerd. In uitvoering van het Natuurdecreet omvat het huidige milieubeleidsplan een natuurbeleidsplan. Het MINA-plan 3+ loopt tot eind 2010. Binnen het beleidsdomein bestaan er naast het milieubeleidsplan ook heel wat andere plannen. Het Afvalstoffendecreet maakt melding van een Afvalstoffenplannen, het Mestdecreet van een mestactieplan en een voortgangsrapport. Het decreet Integraal Waterbeleid voert de Waterbeleidsnota, het stroomgebiedbeheerplan, het bekken- en deelbekkenbeheerplan en het bekkenvoortgangsrapport in en er is een Klimaatplan en een Plattelandsbeleidsplan. Via het milieubeleidsplan worden onderdelen van al deze plannen verankerd en ingepast in een groter geheel.

In Vlaanderen is het ingezette economische instrumentarium op het vlak van milieubeleid beperkt. De meeste fiscale maatregelen vallen onder de federale bevoegdheid. Het instrument milieuheffingen wordt regulerend ingezet, maar vooral ook ter (partiële) financiering van een aantal milieu-uitgaven. Er zijn

milieueffingen op afval, op waterverontreiniging en op grondwatergebruik, op dierlijke productie en voor de stimulering van de mestverwerking. Er bestaat ook een aantal financiële steunregelingen in het Vlaamse milieubeleid die betrekking hebben op diverse milieuaspecten en zich tot verschillende doelgroepen richten. En er zijn de verhandelbare emissierechten die tot 2012 van toepassing zijn op CO₂ en nadien door de herziene richtlijn emissiehandel een breder toepassingsgebied krijgen qua sectoren en gassen.

Sociale instrumenten hebben betrekking op informatieverspreiding en communicatie en gaan uit van vrijwilligheid en overreding. In de fase van beleidsuitvoering spelen sociale instrumenten voornamelijk een ondersteunende en aanvullende rol ten opzichte van juridische en economische instrumenten. De Vlaamse overheid maakt er veelvuldig gebruik van om het milieubewustzijn van individuen of groepen te vergroten met het oog op de vermindering van de milieubelasting van hun activiteiten.

Milieu en natuur zijn erg technische materies, waarbij de opbouw en het benutten van wetenschappelijke kennis cruciaal is. Er wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen kennisverwerving, informatiebeheer en rapportering. Gepland wetenschappelijk onderzoek binnen het beleidsdomein wordt samengebracht in een jaarlijks programma (TWOL). Ook de eigen meetnetten nemen een belangrijke plaats in bij de beleidsonderbouwing. Een centraal instrument in de aanwending en ontsluiting van de verzamelde gegevens is de Milieudatabank.

Actoren

De Vlaamse overheid functioneert in een complexe Belgische context, met o.a. een veelheid aan bestuurslagen en parallelle bevoegdheden. Voor het voeren van een effectief milieubeleid is een goede samenwerking met lokale overheden, gewesten, gemeenschappen en de federale overheid een noodzaak. Bovendien wordt een groot deel van het milieubeleid bepaald in Europese en/of internationale context.

Burgers stellen hoge individuele eisen aan de overheid, en zijn ook veeleisender geworden voor de kwaliteit van de leefomgeving en de leefbaarheid voor de toekomst. Het maatschappelijk draagvlak voor het beleid wordt verhoogd door de burger meer te betrekken bij de beleidsvoering. Inspraakprocedures bij diverse plannen en programma's worden steeds vaker en vroeger in het proces ingeschreven.

5 Strategische en operationele doelstellingen

Beleidsvisie

We formuleren een beleidsvisie onder vorm van uitdagingen die richtinggevend zijn voor het milieu- en natuurbeleid. Deze uitdagingen worden geconcretiseerd met doelstellingen die nauw aansluiten bij het regeerakkoord, het Pact 2020, de VIA-doorbraken en de Europese context. Indicatoren zullen de voortgang tastbaar maken.

Een groene economie

Milieu is een belangrijke motor van een nieuwe economische ontwikkeling. Eco-innovatie en een voorloperbeleid op het vlak van eco-efficiëntie van materialen, producten en diensten, zorgt niet enkel voor een daling van de milieudruk, maar bereidt ook onze economie voor op de toekomst, en creëert groene jobs.

Zoals voorzien in de VIA-doorbraken brengen we een groene economie tot stand. Dit wil zeggen dat er stappen zijn gezet naar een 'kringloop'-economie met een zo laag mogelijk grondstof-, energie-, materiaal- en ruimtegebruik en een zo beperkt mogelijke impact op milieu en natuur. In Vlaanderen worden eco-efficiënte processen en een milieuverantwoorde consumptie de norm. Grote stappen worden gezet in de transitie naar een milieuverantwoord(e) energiesysteem, materialenbeheer en mobiliteit. Er zijn markten voor gerecycleerde materialen, het kopen van milieuverantwoorde producten en milieubewust produceren. Verder zijn consumenten, ondernemingen en overheidsinstanties goed geïnformeerd over de gevolgen voor het milieu van processen en producten.

Meer concreet wil ik hiervoor:

- een verdere ontkoppeling tussen de economische groei en de druk op milieu en natuur, en een substantiële verlaging van de absolute milieudruk;
- de efficiëntie van het gebruik van materialen bij productie en consumptie verhogen;
- het gebruik van primaire grondstoffen bij productie en consumptie beperken onder meer via een verhoogde vervanging van niet-hernieuwbare grondstoffen en een verhoogde inzet van alternatieven voor oppervlaktedelfstoffen;
- de afvalberg verder reduceren met maximaal benutten van de mogelijkheden om gerecycleerde materialen en secundaire grondstoffen nuttig toe te passen;
- het verder stimuleren van rationeel watergebruik en het gebruik van alternatieve waterbronnen;
- de vraag naar en het aanbod van milieuverantwoorde producten verhogen;
- milieuverantwoord bouwen, wonen en leven nog meer stimuleren.

Een verhoogde kwaliteit van de leefomgeving en een afgewogen risicobeheersing

Zoals afgesproken in het Pact Vlaanderen 2020 en de VIA-doorbraak 'Groen en dynamisch stedengewest', moet Vlaanderen in 2020 ook op vlak van water- en luchtkwaliteit, biodiversiteit, bodembescherming en geluidshinder even goed scoren als andere economische topregio's. Als Vlaanderen, met milieumaatregelen die Europees worden opgelegd, er niet in slaagt om deze milieukwaliteitsdoelstellingen te bereiken, nemen wij bijkomende doelgerichte maatregelen. De kwaliteit van de leefomgeving in Vlaanderen evolueert zo dat het risico op schade voor de natuur, het klimaat en de menselijke gezondheid tot een minimum is herleid. Hierbij wordt rekening gehouden met de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Deze hoge kwaliteit heeft de basis gelegd voor een verhoogde levenskwaliteit, zodat het in Vlaanderen goed is om te wonen, te leven en te werken.

Ons mobiliteitssysteem moet verbeterd worden om de effecten op onze economie, onze gezondheid en ons milieu te beperken en tegelijk onze logistieke positie in West-Europa te versterken.

Er wordt werk gemaakt van het beheersen van risico's die voortvloeien uit onze manier van leven. Zo dient de maatschappij bewust en voorbereid te zijn op wijzigingen in het klimaat en de risico's die daaraan verbonden zijn. Verder wordt hierbij gedacht aan de potentiële risico's van elektromagnetische golven,

bestrijdingsmiddelen, onvoorziene emissies en calamiteiten, uitheemse soorten, en extreme weersomstandigheden (zoals het risico op overstromingen).

Meer concreet bestaat deze uitdaging erin om het volgende te realiseren:

- het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, daalt significant tegen 2020;
- het beleid en het beheer van de watersystemen berusten op een integrale visie en op kennis van de watersystemen;
- het nemen van de nodige maatregelen om de kwaliteit van onze waterlopen en de toestand van het grondwater verder te verbeteren. Tegen 2020 hebben de meeste Vlaamse waterlopen een goede ecologische toestand bereikt, zodat voldaan wordt aan de vereisten van de Kaderrichtlijn Water;
- de schade door overstromingen wordt maximaal beperkt en voorkomen;
- de watervoorraden worden kwalitatief en kwantitatief veilig gesteld en een voldoende aanbod van drink- en proceswater aan een redelijke prijs is gegarandeerd;
- het leveren van belangrijke inspanningen op het vlak van bodemsanering en herwaardering van vervuilde bedrijfsterreinen;
- een reductie van de emissies van verzurende, fotochemische en eutrofiërende stoffen naar lucht en water;
- het verminderen van het aantal dagen met normoverschrijdingen voor ozon en fijn stof;
- een daling van de (lokale) emissies van dioxines, zware metalen en PAK's;
- het vermijden van normoverschrijdingen van de concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht;
- specifiek inzake mobiliteit wordt de impact op de mens en het milieu (fijn stof, CO₂, NO_x, geluid,...) beperkt in lijn met de Europese doelstellingen;
- specifiek voor de luchthaven van Zaventem moet het aantal potentieel ernstig gehinderden verder dalen, waarbij we streven naar een billijke en evenwichtige verdeling van de hinder over de inwoners in het Vlaamse Gewest en deze in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest;
- een vermindering van het aantal (ernstig) gehinderden door geur;
- een verbetering van de omgevingskwaliteit binnen de verschillende gebiedstypes van Vlaanderen;
- om de gevolgen van de klimaatwijziging op vlak van o.a. waterhuishouding en biodiversiteit op te vangen, wordt werk gemaakt van een heus adaptatiebeleid;
- de schade door wateroverlast, erosie en grondverschuivingen wordt gereduceerd.

Bewaren van de biodiversiteit en de integriteit van ecosystemen

Ook inzake biodiversiteit wil Vlaanderen in 2020 even goed scoren als andere economische topregio's (Pact Vlaanderen 2020). Hiervoor werken we ambitieus aan het behoud, het herstel en de versterking van de biologische diversiteit. Er wordt naar gestreefd om de biodiversiteit zowel in stad als op platteland te bevorderen, en de toestand van kritische soorten en soortengroepen te verbeteren. We betrachten dat alle Vlamingen kunnen beschikken over een basisnatuurkwaliteit in hun directe omgeving. Investeren in het verhogen van natuur- en landschapsbeleving geeft mee vorm aan een warm Vlaanderen en draagt op die manier bij tot het versterken van het welzijn van alle Vlamingen.

Concreet wil ik hiervoor:

- een instandhoudingsbeleid voeren dat moet leiden tot een toename van het aantal habitats en soorten van Europees belang die zich in een goede staat van instandhouding bevinden, van het aantal beschermde gebieden waarin de milieukwaliteit verbeterd is, en van het aantal gebieden/habitats met een betere onderlinge verbinding. We zorgen ervoor dat het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, effectief in uitvoering zijn. Tegen 2020 heeft Vlaanderen voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren.

- een betekenisvolle uitbreiding van de gebieden onder effectief natuurbeheer (erkende, Vlaamse of bosreservaten, andere natuurgebieden onder vergelijkbaar beheersplan). Hiertoe ambiëren we een uitbreiding van dit type gebieden met 3.000 ha/jaar. Ook de kwaliteit van de beboste oppervlakte neemt aanzienlijk toe. We zetten in die optiek stappen naar de uitbreiding van de oppervlakte natuur- en bosreservaten tot 70000 ha. Hierbij wordt rekening gehouden met de verantwoordelijkheden, taken en mogelijkheden van andere actoren en ik pleeg hierover overleg. Er worden bijkomende stadsbossen gerealiseerd. Zo beschikt tegen 2020 minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden over een stadsbos of heeft er een opgestart;
- bij het beoogde natuur- en bosbeleid krijgen de overheid, de natuurverenigingen, de landgoedeigenaars en bosbeheerders, de landbouwers, de jagers en vissers en ook het bedrijfsleven elk een aangemeten rol en ondersteuning, op grond van hun respectieve sterkten en in functie van effectiviteit en draagvlak.

Een klimaatpositieve samenleving

Na het behalen van de Vlaamse Kyotodoelstelling, breekt een volgende fase aan van het Vlaams klimaatbeleid. Tegen 2020 zal een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies gerealiseerd worden conform de voor Vlaanderen decretaal en in het kader van de Europese klimaatwetgeving vastgestelde doelstellingen. Dit kader moet er mede voor zorgen dat onze samenleving voorbereid wordt op drastischer emissiereducties in de komende decennia. Voor de omvorming van Vlaanderen tot een klimaatpositieve samenleving, zullen totaal nieuwe technologieën, processen en producten nodig zijn waar Vlaanderen een ontwikkelingsplatform voor kan bieden. De komende jaren zullen we daarom in overleg met het middenveld en rekening houdend met het geïntegreerd karakter van het klimaatbeleid, een Vlaamse klimaatstrategie ontwikkelen die tegemoet komt aan deze grote uitdagingen.

Meer concreet zal:

- het nieuwe klimaatbeleidsplan 2013-2020 het kader vormen voor zowel een verdieping als verbreding van het klimaatbeleid, aan de hand van doeltreffende maatregelen;
- Vlaanderen een billijk aandeel opnemen in de Belgische broeikasgasemissiereductiedoelstelling voor de non ETS sectoren van -15% tegen 2020.
- gewerkt worden aan een verdere verlaging van de koolstofintensiteit van producten en diensten en op een actieve stimulering van innovatie in de milieutechnologie, van eco-efficiënt tot eco-effectief;
- gestreefd worden naar de koppeling van het Europese emissierechtensysteem aan de globale emissierechtenmarkt. De creatie van een sterk en kostenefficiënt instrument zal ook wereldwijd een bijdrage leveren aan de duurzame en klimaatverantwoorde ontwikkeling van landen met een laag inkomen.

Vlaanderen schuift zich verder in in Europese en internationale actie en beperkt de milieu-impact op andere landen

Europese en internationale afspraken maken we en komen we na, met aandacht voor de eigen Vlaamse situatie. De Europese milieuregelgeving willen we werkbaarder maken, zonder afbreuk te doen aan de basisdoelstellingen.

Op internationaal niveau streeft Vlaanderen een ambitieus milieubeleid na, met bijzondere aandacht voor de draagkracht van het wereldmilieu, waarbij er op wordt toegezien dat internationale afspraken daadwerkelijk worden nageleefd. De grensoverschrijdende samenwerking op milieugebied met aangrenzende landen en gebieden is bevorderd en expertise is overgedragen naar landen in ontwikkeling.

Vlaanderen beperkt de export van milieuverontreiniging naar andere landen. Het betreft zowel de grensoverschrijdende emissies van verontreinigende stoffen via lucht en water als de export van afval. Daarnaast is ook de milieu-impact (winning, productie, transport) van ingevoerde producten beperkt alsook die van het gebruik van uitgevoerde producten. Het streven naar een 'kringloop'-economie moet onze impact op milieu en natuur ook in de rest van de wereld beperken.

Op korte termijn neemt Vlaanderen zijn verantwoordelijkheid bij het vastleggen van emissieplafonds voor verzurende stoffen, ozonprecursoren en fijn stof, nutriënten en zware metalen en beperkt aldus de export van

deze stoffen naar andere landen/regio's of naar de Noordzee. Op middellange termijn reduceert Vlaanderen het aandeel verborgen stromen in de totale materialenbehoefte uit import.

Concreet wil ik hiervoor het volgende realiseren:

- we leggen de focus op een tijdige en correcte en werkbare vertaling van onze Europese verplichtingen;
- tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU waar ik optreed als woordvoerder, streef ik ernaar om een aanzet te geven om de Europese milieuregelgeving werkbaarder te maken en om duurzaam materialenbeheer hoog op de agenda te plaatsen;
- bij de voorbereiding van het Belgisch standpunt en in de Raad Milieu van de Europese Unie neemt Vlaanderen een standpunt in dat leidt tot een gelijk speelveld op hoog niveau, bij voorkeur door middel van ambitieuze proces- en productnormen;
- de Vlaamse overheid draagt actief expertise over m.b.t. de domeinen waarin Vlaanderen voorloper is en draagt aldus bij tot het verhogen van het internationale milieubeschermingsniveau.

Een slagkrachtige overheid

De Vlaamse overheid is consequent in haar streven naar een hoge kwaliteit van haar leefmilieu. In haar werking streeft ze naar de hoogst mogelijke efficiëntie en effectiviteit.

Hierbij houdt ze rekening met gebiedsspecifieke situaties en neemt ze een coördinerende rol op ten overstaan van partners, zowel op lokaal, nationaal als op het internationale niveau. Door haar toegenomen complexiteit en onderlinge verwevenheid vraagt de huidige samenleving dat de Vlaamse overheid meer geïntegreerd gaat werken. Meer en meer beleidsthema's vragen om een beleidsdomein- en bestuurslaagoverschrijdende aanpak. Tegelijkertijd moet de Vlaamse overheid in dialoog gaan met alle maatschappelijke actoren en deze maatschappelijke betrokkenheid meer inbouwen in haar beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering. De Vlaamse overheid duidt en illustreert haar milieubeleid op begrijpbare en transparante wijze aan alle betrokkenen. Zij informeert hierbij over het bereiken van beleidsdoelstellingen en stelt relevante en actuele (milieu)informatie (o.a. milieu-indicatoren) ter beschikking.

Concreet wil ik hiervoor:

- we realiseren een substantiële efficiëntiewinst. Tegen 2020 is deze voor de Vlaamse milieuoverheid vergelijkbaar met de topregio's;
- de Vlaamse Regering zal in deze legislatuur de bestaande overheidsinstrumenten heroriënteren om een vergroening van de economie te realiseren. Door middel van een meer gerichte ecologiepremie versnellen we de toepassing van duurzame bedrijfsprocessen in onze economie. We registreren de fiscale stimulansen en richten ze naar de doelstelling van een groene economie;
- we voeren de OESO-aanbevelingen uit om in het milieubeleid vaker gebruik te maken van economische instrumenten en om vaker een beroep te doen op economische analyses in functie van een optimale instrumentenmix;
- de heffingen worden geëvalueerd met het oog op het realiseren van een optimaal sturend karakter, in relatie tot de andere beleidsinstrumenten;
- de Vlaamse milieuoverheid onderzoekt hoe subsidies met negatieve milieueffecten kunnen worden geëvalueerd en bijgestuurd;
- alternatieve financieringstechnieken worden optimaal ingezet en een coherente en geactualiseerde set van instrumenten voor natuur en bos wordt samengesteld;
- een goede afstemming en wisselwerking wordt bereikt tussen plannen, rapporten en programma's van het eigen beleidsdomein en met beleidsplannen uit andere beleidsdomeinen, waarbij in eerste instantie afstemming wordt gezocht met het Ruimtelijk Structuurplan en het Mobiliteitsplan Vlaanderen;
- ook werkt de Vlaamse milieuoverheid aan een langetermijnvisie voor het milieubeleid en heeft ze aandacht voor een langetermijnvisie op de financiering van het milieubeleid;
- de Vlaamse overheid wil haar communicatiebeleid evalueren en optimaliseren. Tevens wordt ernaar gestreefd actoren op een meer efficiënte manier te betrekken bij het milieubeleid.

De Vlaamse overheid geeft het voorbeeld en integreert milieuoverwegingen

Voor alle onderdelen van het milieubeleid vervult de Vlaamse overheid een voorbeeldfunctie. In haar aanbestedingen verplicht ze de opdrachtnemers om op een milieuvriendelijke wijze te werk te gaan.

Milieuoverwegingen zijn geïntegreerd in alle sectoren van het beleid om de uit verschillende bronnen afkomstige druk op het milieu te verminderen. Hiertoe bestaat er een actieve wisselwerking met andere beleidsniveaus en -domeinen, waarin er ook aandacht gaat naar een geïntegreerde aanpak van beleidsdomeinoverschrijdende thematieken.

Meer concreet bestaat deze uitdaging erin om het volgende te realiseren:

- we verbruiken als Vlaamse overheid zelf 100% groene stroom en sporen andere overheden aan hetzelfde te doen. We onderzoeken in welke mate groene warmte, groene stroom, restwarmte en biobrandstoffen kunnen worden aangewend voor eigen gebouwen, terreinen, installaties en voertuigen. We gaan zo nodig na op welke manier regelgevend moet worden opgetreden;
- de Vlaamse milieu overheid maakt haar voorbeeldfunctie ook waar door het halen van ambitieuze doelstellingen onder meer via aankoop van milieuvriendelijke producten en diensten. Haar eigen wagenpark wordt gefaseerd vervangen door milieuvriendelijke voertuigen;
- de Vlaamse milieuoverheid concretiseert zijn samenwerking met elk ander beleidsdomeinen door het opzetten van een gezamenlijk pilootproject rond een gedeelde problematiek;
- we vervullen een voorbeeldfunctie met een duurzaam materialenbeleid waarbij we optimaal gebruik maken van het cradle-to-cradle-principe.

Meer maatschappelijke zorg voor milieu

Burgers dragen zorg voor en appreciëren hun leefomgeving. Het milieubewustzijn is versterkt en het maatschappelijke draagvlak voor het milieubeleid vergroot. Individuen, groepen en sectoren kunnen inschatten hoe milieuvriendelijk zij functioneren en passen hun gedrag aan. Door een coherente natuur- en milieueducatie en door alle actoren voldoende te betrekken ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid.

Concreet wil ik hiervoor het volgende realiseren:

- de Vlaamse Regering versterkt meer doelgericht de milieusensibilisering met het oog op hogere effectiviteit van het milieubeleid;
- mijn beleidsdomein zal een voorbeeldfunctie vervullen inzake Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en er zo mee toe bijdragen dat tegen 2020 meer organisaties en ondernemingen maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen.

Themabeleid

5.1.1 Klimaatbeleid

Het Pact 2020 gaat er vanuit dat Vlaanderen tegen 2020 ook op ecologisch vlak tot de allerbeste Europese regio's zal behoren. Om deze doelstelling te realiseren wordt een pakket beleidsmaatregelen uitgewerkt, gefundeerd op een proces van lange termijn denken. Centraal in dit denkproces staat de omvorming van Vlaanderen tot een duurzame, klimaatpositieve samenleving waardoor de milieudruk afneemt.

Strategische doelstellingen

(1) SD: We dringen de broeikasgasuitstoot terug en maken tegelijk werk van een adaptatiebeleid

Vlaanderen zal er, conform de Pact 2020 doelstelling, voor zorgen dat de CO₂-emissie tegen 2020 gedaald is overeenkomstig de Europese aangegane verbintenissen. Alle sectoren en beleidsvelden zullen hiervoor hun verantwoordelijkheid moeten opnemen.

Aangezien de klimaatverandering een mondiaal probleem is dient dit ook mondiaal door internationale samenwerking aangepakt te worden. Vlaanderen stelt zich hiervoor open en werkt hier actief in mee.

Om de effecten van de klimaatsverandering in Vlaanderen op te vangen, moet Vlaanderen de geplande acties ondernemen om zich hieraan aan te passen.

(2) OD: De Belgische doelstellingen in het kader van het EU energie-klimaatpakket worden verdeeld.

Het internationale kader en het EU klimaatbeleid zijn een leidraad voor het hele Vlaamse beleid. Ik wil de afspraken met de andere betrokken overheden over de verdeling van de Belgische inspanningen in het kader van het EU energie-klimaatpakket afronden binnen een duidelijk tijds kader zodat de nodige maatregelen voldoende snel kunnen starten. Omwille van de vele verbanden tussen de verschillende onderdelen zal ik er voor ijveren dat de onderhandelingen het pakket zoveel mogelijk in zijn geheel beschouwen en er op toezien dat Vlaanderen een billijk en evenwichtig aandeel krijgt met betrekking tot het gehele pakket. Voor de energie-onderdelen van het pakket zal ik overleg plegen met mijn voor energie bevoegde collega, zoals mijn voor energie bevoegde collega voor de klimaatgerelateerde onderdelen van de Europese energiedossiers met mij in overleg treedt.

(3) OD: We stellen een klimaatbeleidsplan 2013 – 2020 op

Voor de reductie van de broeikasgasuitstoot in de niet-ETS sectoren treffen we alle interne maatregelen die technisch en economisch uitvoerbaar zijn en die maatschappelijk aanvaardbaar zijn. Voor de eventuele aanvullende aankoop van emissierechten moeten de internationale voorwaarden op het vlak van duurzame ontwikkeling worden toegepast. Tegen 2012 stellen we hiertoe een klimaatbeleidsplan 2013 – 2020 op in overleg met het brede middenveld en voortbouwend op de ervaring opgedaan in het kader van het VKP06-12 en haar voortgangsrapporten. Ik streef naar duidelijke, beleidsdomein overschrijdende afsprakenkaders om het geïntegreerde karakter en de doeltreffendheid van de maatregelen te verhogen. Ik zal daar om in overleg met alle betrokken Vlaamse ministers een organisatie- en financieringsstructuur uitwerken die hen moet inspireren om elk binnen de eigen bevoegdheidsdomeinen maximaal bij te dragen aan het realiseren van de Vlaamse klimaatdoelstellingen.

(4) OD: Flexibiliteitsmechanismen worden weloverwogen ingezet

De Vlaamse overheid zal, aanvullend op haar intern emissiereductiebeleid, gebruik maken van flexibiliteitsmechanismen om haar reductiedoelstelling te realiseren en past hier de internationale voorwaarden op het vlak van duurzame ontwikkeling toe. Rekening houdend met de koolstofactiva die de Vlaamse overheid ter beschikking heeft, zal periodiek geëvalueerd worden welke verwervingskanalen en financiële middelen voor externe Kyoto-eenheden verder zullen worden ingezet met het oog op het tijdig behalen van de Vlaamse (post-)Kyotodoelstelling. De inzet van deze mechanismen moet het Vlaamse Gewest in staat stellen om haar reductiedoelstellingen tijdig, op een kostenefficiënte en maatschappelijk haalbare manier te bereiken.

(5) OD: Het systeem van verhandelbare emissierechten wordt verder uitgebouwd

Ik zal bij de omzetting en implementatie van de herziene richtlijn emissiehandel streven naar “een level playing field” en een zo groot mogelijke harmonisering binnen de EU. Zeker bij de ontwikkeling van de Europese toewijzingsregels en de opstelling van regels met betrekking tot carbon leakage en benchmarking moeten deze principes centraal staan. Bij de organisatie van de veilingen van emissierechten, zal samenwerking met andere Europese overheden onderzocht worden.

Ik zal de correcte uitvoering en toepassing van het systeem van verhandelbare emissierechten bewaken voor de luchtvaartoperators, die het Vlaams Gewest als administrerende overheid hebben.

Er zal nagegaan worden of de rapporteringsverplichtingen voor de bedrijven kunnen worden geïntegreerd of geoptimaliseerd.

(6) OD: Klimaatconvenanten worden ingezet

Het audit en het benchmarkingconvenant zullen, in overleg met de Vlaamse ministers bevoegd voor Energie en Economie, bij hun verlenging tegelijk uitgebreid worden tot een klimaatconvenant. Dat convenant zal een ruimer deel van de CO₂-uitstoot van bedrijfsactiviteiten omvatten zoals ketenbeheer en transport analoog met de evolutie in Nederland, en in overeenstemming zijn met de ambitieuze energie- en klimaatdoelstellingen voor 2020. Dit moet mede verzekeren dat het in aanmerking komt als equivalente maatregel voor ETS voor bedrijven die onder het toepassingsgebied van ETS vallen, maar minder dan 25 kton CO₂ uitstoten.

(7) OD: Een beleidsdomeinoverschrijdend Vlaams adaptatieplan wordt opgemaakt tegen 2012

Zoals voorzien in het Pact 2020 en in het Vlaams klimaatbeleidsplan 2006-2012, zorg ik ervoor dat er een Vlaams beleid voor adaptatie aan de klimaatsveranderingen tot stand komt. Ik zal in de loop van 2010 stappen zetten om tot een gecoördineerd adaptatieplan te komen. Ik reken hierbij op een constructieve medewerking van de overige betrokken beleidsdomeinen en maatschappelijke actoren.

Teneinde de efficiëntie en de samenhang tussen deze onderdelen van het klimaatbeleid te versterken, onderzoek ik of het planningsproces hiervoor kan samensporen met de opmaak van het Vlaams klimaatbeleidsplan 2013-2020.

(8) OD: We dragen bij aan het realiseren van een alomvattend en wereldwijd klimaatregime

Ecosystemen kennen geen grenzen. Voor het Vlaams Gewest is het dan ook een prioriteit om alle substantiële bronnen van broeikasgasemissies bij de vereiste wereldwijde inspanningen te betrekken. Dit impliceert een klimaatakkoord met bindende deelname van alle industrielanden en instrumenten met aangepaste financiering die snel groeiende ontwikkelingslanden gefaseerd tot stijgende emissiereducties aanzetten, alvast in industriële sectoren om carbon leakage te vermijden. Alomvattend houdt o.a. ook een aanpak in van sectoren met een snel stijgende uitstoot als scheep- en luchtvaart, met globale doelstellingen. Samen met de andere overheden binnen de EU wil ik dit tijdens de COP 15 in Kopenhagen binnen bereik brengen. Tijdens het Belgisch voorzitterschap van de EU is één van de grote aandachtspunten als voorzitter van de Raad Leefmilieu dat de EU de diverse onderdelen van het klimaatakkoord ook snel in de praktijk brengt.

5.1.2 Luchtbeleid

Strategische doelstellingen

Het Pact 2020 stelt dat Vlaanderen in 2020 even goed scoort als Europese economische topregio's inzake luchtkwaliteit. De gestage afname van de druk op milieu en natuur moet er voor zorgen dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt. Aan deze doelstelling zal ik in de komende legislatuur uitvoering geven door het uitwerken van een pakket beleidsmaatregelen voor het realiseren van volgende strategische doelstellingen.

(9) SD: Vlaanderen voldoet aan zijn Europese verplichtingen inzake luchtkwaliteit

(10) SD: De (lokale) emissies van dioxines, zware metalen en PAK's nemen af

Operationele doelstellingen

(11) OD: Een nieuw NEC reductieprogramma wordt opgesteld en uitgevoerd in functie van de nieuwe NEC plafonds voor zichtjaar 2020

De NEC-richtlijn legt de lidstaten van de EU vanaf 2010 absolute emissieplafonds op voor de luchtpolluenten stikstofoxiden (NO_x), zwaveldioxide (SO₂), vluchtige organische stoffen (VOS) en ammoniak (NH₃). Om het plafond voor SO₂, NH₃ en VOS te halen zal ik de geplande maatregelen doorvoeren. Voor NO_x is er zowel voor stationaire als niet-stationaire bronnen een beleidstekort. Ik zal hiervoor de impact van de milieubeleidsvereenkomsten en de Vlarem- en vergunningsvoorwaarden opvolgen en bijsturen waar nodig. Voor de niet-stationaire bronnen is voornamelijk de federale overheid aan zet.

In het kader van de onderhandelingen over de nieuwe NEC-emissieplafonds streven we naar technisch en economisch haalbare emissieplafonds en een evenwichtige verdeling van de inspanningen tussen de lidstaten in functie van de kosten en baten. We stellen het NEC-reductieprogramma bij in het kader van de nieuwe Europese richtlijn. En we vermijden normoverschrijdingen van de concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht. Ik zal een nieuw NEC-reductieprogramma opstellen en laten uitvoeren in functie van deze nieuwe Europese richtlijn.

Voor ammoniak blijft een generiek beleid de beste aanpak zolang de achtergrondconcentratie van NH₃ hoog is. In het licht van de nieuwe NEC-emissieplafonds zal de optie 'uitbreiding mits bewezen mestverwerking' uit het mestdecreet geëvalueerd worden.

(12) OD: Normoverschrijdingen van de concentratie gevaarlijke stoffen in de lucht worden vermeden

Ik zorg ervoor dat we significante stappen zetten in de richting van de doelstelling van Pact 2020 om de gemiddelde jaarconcentratie aan fijn stof (PM₁₀) met 25% te verminderen t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd en de jaargemiddelde concentratie van PM_{2,5} terug te dringen tot 25 µg/m³.

De Europese richtlijnen inzake luchtkwaliteit stellen grenswaarden vast voor zwaveldioxide (SO₂), stikstofdioxide (NO₂), fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5}) en lood (Pb). Cruciale knelpunten worden vastgesteld voor PM₁₀ (daggrenswaarden 2005) en NO₂ (jaargemiddelde grenswaarde 2010). Het uitstel dat Vlaanderen heeft aangevraagd voor het bereiken van de fijnstofnorm werd door de Europese Commissie geweigerd omdat de geraamde concentratieniveaus en effecten van een aantal maatregelen niet in kaart is gebracht, waardoor het niet duidelijk is of de grenswaarden in 2011 kunnen gehaald worden. Tevens merkte de Europese Commissie op dat een aantal maatregelen niet in overweging zijn genomen of zich pas in een studiefase bevinden. Om hierop een antwoord te bieden, zal ik bijkomende modellering laten uitvoeren en bijkomende maatregelen uitwerken. Ik zal de focus van deze bijkomende maatregelen leggen op verkeersemmissies. Het is de bedoeling om op basis van de ervaringen met het actieplan Antwerpen overleg op te starten met het Gents Havenbedrijf om bijkomende acties (naast deze van het actieplan hotspots van 2007) vast te stellen en uit te werken. Ik streef naar een betere integratie met het ruimtelijk ordeningsbeleid, de bestaande premieregeling voor roetfilters en andere maatregelen zal ik optimaliseren en ik zet ook in op een vergroening van de fiscaliteit (zie verder). Diffuse emissies zullen worden aangepakt alsook zullen maatregelen naar houtverbranding worden overwogen. De door te voeren maatregelen zullen Vlaanderen ook toelaten de uitstelaanvraag voor NO_x te onderbouwen. De maatregelen zullen onverkort worden uitgevoerd waarmee ik een zichtbare stap zal zetten in de verbetering van de luchtkwaliteit.

(13) OD: Milieuoverwegingen worden geïntegreerd in het mobiliteitsbeleid

Het regeerakkoord geeft aan dat de impact op de mens en het milieu wordt beperkt bij de uitwerking van de doorbraak slimme mobiliteit en logistiek.

In samenspraak met mijn collega ministers bevoegd voor mobiliteit en voor financiën maak ik zo snel mogelijk werk van een vergroening van de autofiscaliteit. De basis vormt de milieuprestaties van de wagen, gebaseerd op de ecoscore van de wagen of gelijkwaardig. Ik streef er naar zo snel mogelijk een samenwerkingsakkoord af te sluiten met de andere gewesten. De hervorming van de verkeersbelastingen zal niet tot minderinkomsten leiden voor de Vlaamse begroting.

In afwachting van het nieuwe systeem voeren we op korte termijn al een bonus-malussysteem voor particuliere wagens in, waarbij er een korting of toeslag op de BIV doorgevoerd zal worden op basis van de milieukeurmerken van de wagen. Het bonusmalussysteem leidt niet tot minderinkomsten voor de Vlaamse begroting. Sociaal verantwoorde correcties blijven mogelijk.

Verder dring ik er bij de minister bevoegd voor Mobiliteit op aan om te streven naar een maximale integratie van leefmilieuaspecten in het nieuwe mobiliteitsplan.

(14) OD: De luchtmeetnetten worden verder uitgebouwd in functie van de naleving van de Europese richtlijnen en voor een betere bescherming van de volksgezondheid

Voor een goede uitvoering van het luchtbeleid is het belangrijk te beschikken over relevante en betrouwbare meetgegevens om gerichte maatregelen te kunnen nemen. De Vlaamse Regering zal de nodige middelen voorzien om de luchtkwaliteitsmeetnetten aan te passen, en daar waar nodig, te vernieuwen en uit te breiden om tegemoet te komen aan de nieuwe en strengere (kwaliteits)vereisten van de recente geïntegreerde Europese kaderrichtlijn lucht (2008/50/EG).

Bij het meten van de luchtkwaliteit zal de Vlaamse Regering verder aandacht besteden aan de chemische karakterisering en het bronnenonderzoek van fijn stof in gebieden met verhoogde concentraties. Fijn stof bestaat uit verschillende pollutanten met uiteenlopende impact op de gezondheid. Een goede kennis van de samenstelling is nodig om die maatregelen te kunnen selecteren die voor de volksgezondheid de grootste winst betekenen. In diezelfde optiek zal in stedelijke omgevingen het fijn stof meetnet van de VMM verder worden geheroriënteerd.

Door screening van stikstofdioxide in stedelijke omgevingen zullen de plaatsen met een hoog risico op overschrijding van de Europese grenswaarde (van kracht vanaf 2010) nauwkeurig in kaart worden gebracht.

Binnen het depositiemeetnet verzuring zal meer aandacht besteed worden aan het opvolgen van de ammoniakconcentraties omdat ammoniak niet enkel een belangrijke bijdrage levert in de verzuringsproblematiek, maar ook een belangrijke aandeel blijkt te hebben in de fijn stof vervuiling.

Bijkomende metingen en modelleringen zullen uitgevoerd worden om de zones van overschrijding voor een aantal zware metalen en PAK's die opgenomen zijn in de vierde Europese dochterrichtlijn (2004/107/EG), voldoende nauwkeurig te omschrijven en gerichte maatregelen te kunnen nemen.

In aanvulling op de meetinspanningen zal de Vlaamse Regering er over waken dat de bestaande luchtkwaliteits- en interpolatiemodellen, en emissie-inventarissen verder worden geoptimaliseerd.

De bestaande intergewestelijke samenwerking (o.a. de coördinatie tussen de gewesten van de SMOG maatregelen bij verontreinigingspieken) wordt verder uitgebouwd.

5.1.3 Integraal waterbeleid

(15) SD: *Het beleid en het beheer van de watersystemen worden verbeterd en geënt op een integrale visie en op kennis van de watersystemen*

In het decreet Integraal Waterbeleid van 2003 werd de Europese kaderrichtlijn Water omgezet in Vlaamse regelgeving. In uitvoering van het decreet werden de overlegstructuren voor een geïntegreerd Vlaams waterbeleid en -beheer in het leven geroepen.

(16) OD: *De planning en procedures van het integraal waterbeleid worden vereenvoudigd*

Zonder te raken aan de doelstellingen van het decreet Integraal Waterbeleid zal ik de procedures van het decreet en de werking van de structuren evalueren om de efficiëntie en de effectiviteit ervan te verbeteren. Meer bepaald zal ik de voorziene openbare onderzoeken vereenvoudigen, het planproces voor (deel)bekken- en stroomgebiedbeheerplannen evalueren en verbeteren om de planlast te verminderen. Ook de werking van de overlegstructuren op elk niveau zal ik op basis van een evaluatie optimaliseren. Door deze vereenvoudiging zal de volgende plancyclus, die moet resulteren in een tweede generatie (deel)bekken- en stroomgebiedbeheerplannen, beter verlopen.

(17) OD: *Een visie voor het waterbeleid is gebaseerd op een betere kennis over waterbeheer en kan rekenen op een breed draagvlak*

In een tweede Waterbeleidsnota zal de Vlaamse Regering tegen eind 2010 de krachtlijnen van haar visie voor het waterbeleid van Vlaanderen voor de verdere regeerperiode nader concretiseren.

Ik zal de kennis over waterbeheer in Vlaanderen verder opbouwen in samenwerking met de watersector. Zo zal ik een visie voor de lange termijn (tijdshorizon 2020-2050-2100) ontwikkelen op basis van wetenschappelijke gegevens inzake het effect van de klimaatsverandering op het waterbeheer als onderdeel van de Vlaamse adaptatiestrategie, en rekening houdend met de ruime maatschappelijke en economische evoluties (bevolking, mobiliteit, enz.) met een grote impact op de talrijke functies van water voor de mens (scheepvaart, recreatie, drinkwaterproductie, landbouw, ecologie). Binnen de CIW zal ik in samenwerking met de Vlaamse water- en onderzoeksector een watersysteemkenniscentrum oprichten om de huidige kennis beter te ontsluiten en te verspreiden naar alle waterbeheerders en om nieuw onderzoek te stimuleren. Dit multidisciplinair onderzoek ten dienste van de regionale en lokale waterbeheerders is gericht op de kennishiaten op het vlak van waterbeheer met inbegrip van de ecologische en economische evaluatie van de stroomgebiedbeheerplannen en het maatregelenprogramma en vormt mee de basis voor de eerder vermelde langetermijnvisie voor het waterbeheer.

Deze kennis over waterbeheer zal ik bovendien in het buitenland valoriseren en zal ik mee inbrengen in het te ontwikkelen initiatief rond internationale milieusamenwerking.

Daarnaast zal ik via de CIW en de bekkenoverlegstructuren het draagvlak voor integraal waterbeheer verhogen.

(18) SD: De goede ecologische toestand van oppervlaktewater en de goede toestand van het grondwater worden bereikt binnen de voorziene termijnen

Het Pact 2020 vermeldt als een van de leefmilieudoelstellingen het bereiken van een goede ecologische toestand voor de meeste Vlaamse waterlopen tegen 2020. Ook de goede kwalitatieve en kwantitatieve toestand van het grondwater moet – in uitvoering van Europese richtlijnen – worden gerealiseerd. De milieukwaliteitsnormen voor oppervlakte- als grondwater worden nog voor de goedkeuring van de stroomgebiedbeheerplannen vastgesteld. De correcte omzetting van de Europese dochterrichtlijn Prioritaire Stoffen (2008/105/EG) zal ik tijdig realiseren. Ik zal de investeringen in waterzuivering onverdroten verder zetten en ook middelen vrij maken voor structuurherstel van de waterlopen om de ecologische toestand te verbeteren.

(19) OD: Door betere instrumenten wordt de waterkwaliteit verder verbeterd

De uitdagingen voor Vlaanderen inzake waterbeleid zijn groot. In de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas die ik ter goedkeuring zal voorleggen aan de Vlaamse Regering, worden de concrete maatregelen tot 2015 vastgelegd. Beschikbare prognoses geven aan dat deze voorstellen wellicht niet voldoende zijn om de goede toestand van de watersystemen in Vlaanderen al in 2015 te bereiken. De geformuleerde maatregelen zal ik verder aanpassen en aanvullen, zodat zoals bepaald in het Pact 2020, de meeste waterlopen tegen 2020 een goede ecologische toestand hebben bereikt, waarbij een efficiënte en effectieve inzet van de budgetten centraal staat.

Ik zal een visie over de totale financiering van het gemeentelijk rioolbeheer formuleren, zowel voor uitbreiding, onderzoek en renovatie, vervangingsinvesteringen als optimalisatie van het stelsel. De gemeenten hebben een goed beeld nodig van de nog te leveren inspanningen en dienen de transparantie over de besteding van de gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding te verhogen. De VMM stelt uiterlijk tegen 2011 voor elke gemeente een gebiedsdekkend uitvoeringsplan op. In de uitvoeringsplannen wordt de verantwoordelijkheid van de gemeente en het gewest duidelijk afgebakend, waarbij de Vlaamse Regering zorgt voor de afdwingbaarheid. De uitvoeringsplannen voorzien in een aanbod om individuele behandeling van afvalwater (IBA) te laten aanleggen en onderhouden door de saneringsplichtige gemeenten of drinkwatermaatschappijen, en dit tegen een vergoeding die overeenkomt met die van rioolwaterlozers. Bovendien wordt een toepassing ontwikkeld waarmee voor elke gemeente de vereiste financiële inspanning voor de uitbouw en het onderhoud van de gemeentelijke rioleringsinfrastructuur kan worden berekend. Deze toepassing zal ik ter beschikking stellen van de gemeenten.

Ik zal de wetgeving op polders en wateringen aanpassen met als uitgangspunt de implementatie van de principes van het integraal waterbeleid, maar ook de versterking van de participatie van de lokale actoren en de modernisering van de polder- en wateringbelastingen. Er wordt nagegaan of deze geactualiseerde wetgeving geïntegreerd moet worden in het Decreet Integraal Waterbeleid.

Het terugdringen van de vervuiling door nutriënten (nitraten, maar vooral fosfaten) en pesticiden in het oppervlaktewater en in freatische grondwatersystemen blijft een belangrijke stap voor het bereiken van een goede waterkwaliteit. Voor nitraat en fosfaat zal ik verder werken aan het onderzoek van de relatie tussen mestgebruik en waterverontreiniging (m.i.v. ontwikkeling en gebruik van procesfactoren en de relatie met monitoringresultaten) om tot een volgens gewas en bodem gedifferentieerd mestgebruik te komen, dat afgestemd is op de draagkracht van de watersystemen. Ik zal bij de federale overheid aandringen het pesticidenprobleem via productnormering aan te pakken. Daarnaast streef ik naar verdere vooruitgang door het stimuleren van oordeelkundiger gebruik van bestrijdingsmiddelen. De voorbeeldfunctie van de overheid is hier belangrijk. Ik zal de openbare besturen verder ondersteunen bij de vermindering van het pesticidengebruik door het instrument pesticidentoets verder ingang te doen vinden.

Ook de bedrijven zullen verder inspanningen moeten leveren. Ik zal het regulerend karakter van de heffing voor de oppervlaktewaterlozers versterken en de forfaitaire berekening van de afvalwaterheffing herzien om passende prikkels in te bouwen die stimuleren tot gericht investeren in waterzuinige productiesystemen, en waterzuivering. De invoering van een wateraudit kan daarbij, zeker in probleemgebieden, een belangrijk hulpmiddel vormen.

Ik zal het instrument watertoets evalueren, verbeteren en vereenvoudigen. Bovendien zal ik mijn collega bevoegd voor Ruimtelijke Ordening voorstellen om de gewestelijke stedenbouwkundige verordening en de

code van goede praktijk voor het ontwerp van rioolstelsels door te lichten en af te stemmen op de meest recente inzichten inzake brongerichte aanpak van de waterafvoerproblematiek.

In uitvoering van de decreten milieuhandhaving en milieuschade is een adequate detectie en –afhandeling bij incidentele waterverontreiniging belangrijk. Een transparant kader met duidelijkheid over de verantwoordelijkheden is een absolute noodzaak om alert te kunnen reageren op al dan niet grensoverschrijdende milieu-incidenten. Zowel het uitwerken van een optimale detectie en interventieregeling, de uitbouw van dynamische waterkwaliteitsmodellen, als de ontwikkeling van een continu meldingssysteem via automatische meetposten op strategisch gekozen meetplaatsen van bepaalde waterlopen kunnen hier een bijdrage leveren.

(20) OD: De waterzuivering in Vlaanderen wordt verder uitgebouwd

Belangrijke investeringen in de uitbouw van de waterzuivering in Vlaanderen blijven nodig om de achterstand weg te werken. Ik zal de gemeenten verder ondersteunen bij hun inspanningen via het subsidiebesluit en het Lokaal Pact.

Gelet op de omvangrijke uitgaven in de afvalwaterzuivering is een correcte en transparante kostentoekening essentieel. Ik zal er dan ook op toezien dat deze transparantie door een adequaat ecologisch en economisch toezicht gegarandeerd wordt. Een duidelijke scheiding van commerciële en niet commerciële activiteiten van de NV Aquafin is hiervoor een absolute vereiste. Bovendien zal ik de transparantie van de besteding van de gemeentelijke saneringsbijdrage/vergoeding verhogen door het opvolgen van kosten en inkomsten via een rapporteringsinstrument dat door de gemeenten wordt aangewend. Ook zal ik onderzoeken in welke mate de gebruikers nu reeds effectief bijdragen in de gemeentelijke en bovengemeentelijke kost die ze veroorzaken. Dit om te komen tot een redelijke bijdrage van de gebruikers in de saneringskosten. Hierbij zal de redelijkheid bepaald worden rekening houdend met de betaalbaarheid van water.

Ik zal het toezicht op de werking van de bovengemeentelijke en gemeentelijke waterzuiveringsinfrastructuur via een ecologisch indicatorenkader versterken en de efficiënte besteding van de gespendeerde middelen bewaken, onder meer via benchmarking. Ik zal de beheersovereenkomst met de NV Aquafin hierop afstemmen om te komen tot een controleerbare resultaatsverbintenis.

De aansluiting van alle woningen op waterzuiveringsinfrastructuur, collectief of individueel, moet worden verzekerd. Op korte termijn zal ik controle- én handhavingsmechanismen en financiële stimuli ontwikkelen voor de correcte aansluiting van de individuele woningen op de waterzuiveringsinfrastructuur. Ik zal na onderzoek voorstellen formuleren over de manier waarop we de scheiding van hemel- en afvalwater bij bestaande woningen kunnen versnellen door subsidies. Niet vervuild hemelwater hoort immers niet in de aanwezige afvalwaterriool. De gezinnen worden ondersteund bij de aanleg en het onderhoud van een IBA.

In verschillende sectoren is er een grote discrepantie tussen het opgenomen en geloosde water. Ik zal aan de gemeenten een methode aanreiken zodat zij op een onderbouwde manier een correcte kostenterugwinning kunnen doorvoeren voor de betrokken bedrijven.

Het onderhoud van rioleringen verdient grotere aandacht. De partijen die de saneringsplicht dragen moeten beschikken over een preventief onderhouds- en controleprogramma en moeten dit ook uitvoeren. Incidenten moeten in de eerste plaats worden voorkomen. Als er toch incidenten plaatsvinden, moeten een snelle melding en een adequate afhandeling gebeuren. Om alle betrokkenen te ondersteunen zal ik een code voor het goed onderhoud van rioleringen en collectoren opmaken.

(21) OD: Overheden werken beter samen aan een betere waterkwaliteit

Voor bepaalde gebieden, die bescherming (moeten) genieten in het kader van natuur, drinkwaterproductie of zwemwater, is een intensieve, gebiedsgerichte aanpak van de waterkwaliteit aangewezen. Daarom zal ik voor een aantal specifieke prioritaire gebieden projecten opstarten om een goede fysisch-chemische en ecologische kwaliteit te bereiken door de sanering van alle afvalwater en eutrofiëringsbronnen, de eventuele sanering van de waterbodems en het noodzakelijke structuurherstel. In deze specifieke gebieden zal ik een intensieve samenwerking tussen alle betrokken overheden opzetten.

(22) OD: Door inrichting, ruiming en onderhoud verbetert de ecologische toestand van de onbevaarbare waterlopen

Bij het beheer en het onderhoud van waterlopen worden de waterloopbeheerders geconfronteerd met verschillende wetgevingen. Er is een grote discrepantie tussen de doelstellingen van deze wetgeving: het decreet Integraal Waterbeleid focust op de algemene principes, het decreet Natuurbehoud heeft vooral aandacht voor de ecologische doelstellingen van het watersysteem, terwijl de wet op de onbevaarbare waterlopen uit 1967 daar niet op ingaat. Voor waterbeheerders zorgt dit voor onduidelijkheid. Er wordt nagegaan hoe deze onduidelijkheid kan worden weggewerkt door actualisering van de bestaande regelgeving. Hierbij aansluitend zal ik onderzoeken of er ook een juridisch sluitende regeling voor kano- en kajakvaart op onbevaarbare waterlopen kan uitgewerkt worden.

Naast de investeringen in waterzuiveringsinfrastructuur, zijn ook andere groene investeringen noodzakelijk om de goede ecologische toestand van de onbevaarbare waterlopen te realiseren. Vooral maatregelen aan en langs waterlopen zijn noodzakelijk zoals ecologische inrichtingsmaatregelen (vismigratie, structuurherstel, natuurtechnische milieubouw...). Ik zal prioriteit geven aan maatregelen in speciale beschermingszones zodat een verbetering van de ecologische kwaliteit van de waterlopen ook winst voor de kwaliteit van onze natuur oplevert. Op die manier kunnen de kosten ook worden gespreid tussen water- en natuurbeheerders.

Het beheer van de waterlopen wordt onderbouwd om een “evenwichtig waterbeheer” te bekomen. Dit betekent: maximaal voorkomen van wateroverlast buiten overstromingsgebieden en voorkomen van verdroging door toepassing van het principe vasthouden – bergen – afvoeren. Daarbij stemmen we de verschillende functies in de vallei (landbouw, natuur, wonen,...) op elkaar af en realiseren zo ecologische doelstellingen.

Door een intensieve bestrijding van invasieve waterplanten wordt een drastische vermindering van de woekerplaatsen beoogd. Voor de belangrijkste soorten wordt een monitoringprogramma en een beheerregeling opgesteld zodat nieuwe woekerhaarden worden voorkomen.

(23) OD: De schade door overstromingen wordt maximaal voorkomen en beperkt

De Europese Overstromingsrichtlijn (2007/60/EG) moet omgezet worden in de Vlaamse wetgeving. In een zo vroeg mogelijk stadium ramen we de financiële en ruimtelijke behoeften hiervoor, vertrekkend van de multifunctionaliteit van de ruimte. De overstromingsgevaarkaarten en –risicokaarten worden binnen de door Europa opgelegde termijnen opgesteld.

De schade door overstromingen wordt maximaal voorkomen en beperkt o.a. door toepassing van het principe vasthouden – bergen – afvoeren. Een grondige preventieve screening van nieuwe projecten via de watertoets en brongerichte maatregelen komen op de eerste plaats. Ook voor de slibproblematiek geniet een preventieve aanpak de voorkeur. Investerings- en erosiebestrijding en de bouw van sedimentvangen zijn nodig om dure slibuimingen te voorkomen. Zoals vermeld in het Regeerakkoord voeren we de begin 2009 goedgekeurde bekkenbeheerplannen uit. In deze plannen zijn projecten opgenomen die de kans op wateroverlast moeten verminderen.

Gemodelleerde scenario's blijven de basis voor toekomstige maatregelenprogramma's. Deze programma's zijn ook gestoeld op een onderbouwde kosten-batenanalyse. Het vastleggen van veiligheidsniveaus en de afstemming met de ruimtelijke ordening zijn hierbij cruciaal. Deze maatregelen leveren ook een bijdrage om de adaptatie aan de klimaatwijziging voor te bereiden. De waarschuwings- en voorspellingssystemen worden verder uitgebouwd. Tenslotte moet ook de introductie van intelligente sturingssystemen, waarbij het vul- en leeglooptijdstip van de wachtbekkens wordt bepaald aan de hand van voorspelde neerslaggegevens, bijdragen tot een meer efficiënte benutting van de reeds gebouwde infrastructuur.

(24) OD: De watervoorraden worden kwalitatief en kwantitatief veilig gesteld en een voldoende aanbod van drink- en proceswater aan een redelijke kostprijs is gegarandeerd

Een duurzaam watergebruik kan worden gerealiseerd door minder water te gebruiken, door water opnieuw te gebruiken of door alternatieve waterbronnen te zoeken en aan te bieden. Concreet kan hierbij worden gedacht aan het gebruik van hemelwater of grijswater op basis van een uitgevoerde wateraudit

Het grondwater dat als waterbron wordt gebruikt, komt in hoofdzaak uit de diepe grondwaterlagen. In sommige watervoerende lagen slinken de watervoorraden sneller dan ze worden aangevuld. Naast de afbouw van de winningen uit de Sokkel, zal ik ook voor andere watervoerende lagen herstelprogramma's opstellen

om het vergunningen- en heffingenbeleid te onderbouwen en een goede afstemming tussen vraag en aanbod te verzekeren. Door grondwatermodelleringen krijgen we een beter beeld op de beschikbare watervoorraden.. Het heffingenbeleid voor grondwaterwinningen wordt verder verfijnd, waarbij meer rekening wordt gehouden met de plaats en laag waaruit het grondwater onttrokken wordt. Bij het verlenen van vergunningen wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de resultaten van een wateraudit op bedrijfsniveau.

Ik zal onderzoeken hoe ik het schadefonds grondwater kan operationaliseren. Daarnaast worden ook de oppervlaktewatervoorraden, mede in het licht van de adaptatie aan klimaatverandering, op lange termijn in kaart gebracht.

Voor de drinkwatervoorziening zijn veilig en gezond drinkwater met hoge leveringszekerheid, een goede dienstverlening en een transparant prijzenbeleid de uitgangspunten.

De kwaliteit van het geleverde water aan de kraan en de correcte naleving van het Drinkwaterdecreet zal beter worden gehandhaafd. Ik zal onderzoeken hoe het Water Safety Plan-concept in Vlaanderen kan ingang vinden met een maximale garantie op een veilige en continue drinkwatervoorziening wordt gerealiseerd door een gericht risicobeheer van bron tot kraan. De VMM zal, in overleg met de drinkwatermaatschappijen, instaan voor de kwalitatieve en kwantitatieve bewaking en bescherming van de watervoorraden voor de productie van drinkwater.

In een algemeen waterverkoopreglement zal ik de belangrijkste rechten en plichten van de drinkwatermaatschappijen en hun klanten vastleggen, zodat een uniform kader ontstaat. Een keuring van de binneninstallaties voor afval-, hemel- en drinkwater bij nieuwbouw en renovatie wordt hierbij voorzien.

De reguleringsinstantie krijgt de opdracht om concrete beleidsaanbevelingen te formuleren onder meer m.b.t. de kostentoe rekening door de drinkwatermaatschappijen.

5.1.4 Afvalstoffen- en materialenbeleid

Strategische doelstellingen

(25) SD: Doorgroeien van afval- naar duurzaam materialenbeheer is de basis voor een groene economie

Het ultieme doel van materialenbeheer is het hoogwaardig en efficiënt sluiten en grondig hertekenen van materiaalkringlopen om van Vlaanderen een efficiënt draaiende kringloopeconomie te maken met een zo laag mogelijk grondstof-, energie- en materiaal-gebruik (PACT 2020). Eco-innovatie, ecodesign, een verhoging van de energie-efficiëntie en een voorloperbeleid op vlak van eco-efficiëntie van materialen, producten en diensten doen onze economie vergroenen en bereiden bedrijven voor op de toekomst. Door als één van de eerste regio's in te zetten op een groene kringloopeconomie, creëren we ontwikkelkansen voor onze bedrijven.

Het gebruik van afvalstoffen als waardevolle grondstoffen voor onze economie is een speerpunt voor deze verruiming van het afvalbeleid naar een duurzaam materialenbeleid en het uitbouwen van een groene economie. Afvalstoffen moeten nog meer dan vandaag terug in de economische kringloop gebracht worden om de behoefte aan “nieuwe” materialen te beperken. We evalueren hiertoe het klassieke afvalbeleidsinstrumentarium, vereenvoudigen het waar mogelijk en integreren het binnen een ruimer materialenbeleid. We formuleren zelf voorstellen voor het opstellen van ‘end of waste’-criteria en laten voldoende flexibiliteit toe met betrekking tot de afvalbeheershiërarchie indien wordt aangetoond dat een afwijking van de hiërarchie een beter milieuresultaat oplevert bij de uiteindelijke toepassing.

Daarnaast moeten materialen en grondstoffen zo efficiënt mogelijk ingezet worden in onze Vlaamse productieprocessen, om ervoor te zorgen dat Vlaanderen economisch en ecologisch een toonaangevende regio blijft. Zowel bedrijven via hun product- en procesontwerp, als consumenten via hun aankoopgedrag, als overheden ter invulling van hun voorbeeldfunctie, hebben hier een rol te spelen.

Vanuit de insteek dat materialen eindig zijn, moet de verspilling van materialen maximaal voorkomen worden. Er wordt gestreefd naar een efficiënt gebruik van brandstoffen en een verhoging van het energierendement, zonder bijkomende milieu-impact. Vanuit het afval- en materialenbeleid worden actieve bijdragen geleverd aan de energie- en klimaatdoelstellingen.

Niet te vermijden lekstromen worden naar een zo milieuverantwoord mogelijke verwerking afgeleid. Definitieve verwijdering via storten blijft de laatste optie. Indien recyclage vanuit ecologisch, technisch of economisch standpunt niet haalbaar blijkt, is verbranden met een optimaal energetisch rendement en een minimale milieu-impact de na te streven verwerking.

Een nog verder doorgedreven substantiële verlaging van de absolute milieudruk van materialen is alleen mogelijk mits een integrale en duurzame benadering van de hele materiaal-keten. Dergelijke integrale benadering vereist een faciliterend en breed innovatie-stimulerend kader zodat alle actoren in de keten aangemoedigd worden hun processen optimaal af te stemmen op elkaar, of gestimuleerd worden om nieuwe materialen, processen of business modellen toe te passen.

Operationele doelstellingen

(26) OD: Maximaal stimuleren van recyclage van afvalstoffen

Huishoudelijke afvalstoffen

Het beleid rond huishoudelijk afval wordt bestendigd en de globale inzameldoelstellingen uit het Uitvoeringsplan 'Milieuverantwoord beheer van huishoudelijke afvalstoffen' blijven minimaal behouden. De focus komt te liggen op het ondersteunen en stimuleren van lokale besturen met minder goede inzamelcijfers. Er moet blijken of hierdoor een aanscherping van de inzameldoelstellingen mogelijk is. Om het beleid voor huishoudelijk afval haalbaar en werkbaar te houden moet de inzameling gebruiksvriendelijk, eenvoudig en zo veel mogelijk uniform gebeuren. In samenwerking met de lokale overheden wordt gezocht naar pragmatische oplossingen om verschillen in de lokale afvalbelastingen zoveel mogelijk weg te vlakken. Zo komen we tot een harmonisering van het inzamellandschap waarbij de dienstverlening voor de verschillende afvalfracties evenals de gehanteerde tarieven maximaal afgestemd worden.

Bedrijfsafvalstoffen

We zorgen ervoor dat de productie van bedrijfsafval daalt (zie eco-efficiëntie) en de recyclagegraad van bedrijfsafval toeneemt. De recyclagegraad is heel vaak afhankelijk van de kwaliteit van de ingezamelde afvalstromen. In het bijzonder wordt ingezet op een toename van de selectieve inzameling van met huishoudelijk afval vergelijkbaar bedrijfsafval. Samen met de bedrijfsfederaties, het Agentschap Ondernemen, de POM's en de lokale besturen wordt gezocht naar optimalere inzamelstructuren. De mogelijkheden van samenwerking op (nieuwe) bedrijventerreinen worden onderzocht: centraal afvalinzamelsysteem, gezamenlijk georganiseerde afvalophaling, bedrijvencusters met complementaire activiteiten met optimale inzet van elkaars reststromen, ... Er wordt nagegaan of het wettelijk kader moet verfijnd worden zodat selectieve inzameling en recyclage beter ondersteund worden en waar nodig afgedwongen.

Meer gebruik van gerecycleerde afvalstoffen

De kaderrichtlijn Afvalstoffen definieert al een aantal criteria voor bijproducten en end-of-waste. We zullen deze systemen op elkaar afstemmen tot één eenvoudig te hanteren afwegingskader om het onderscheid tussen afvalstoffen en producten te maken. De huidige regelgeving rond secundaire grondstoffen wordt in dit kader geschoven. Dit kader moet enerzijds voldoende flexibiliteit bieden en anderzijds voldoende kwaliteitsborging en milieubescherming.

We beschikken in Vlaanderen over heel wat expertise rond het inzetten van secundair materiaal. Om het gebruik ervan te maximaliseren worden typebestekken aangepast en worden de diverse overheden actief gestimuleerd. De Vlaamse overheid vervult hierbij maximaal haar voorbeeldfunctie, onder meer via de hoogwaardige inzet van secundaire grondstoffen voor infrastructuurwerken en gebouwen, het gebruik van compost in groenbeheer, de mogelijkheid om biomassa te telen op (verontreinigde) gronden in overheidsbeheer, ...

Producentenverantwoordelijkheid

Voor huishoudelijke afvalstromen blijven de lokale besturen de preferentiële partner voor de inzameling van fracties die onderworpen zijn aan de aanvaardingsplicht. We onderzoeken de mogelijkheden voor de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.

Hierbij wordt gezocht naar nieuwe instrumenten naast de aanvaardingsplicht om op maat van de specifieke stromen de producentenverantwoordelijkheid in te vullen. Verder wordt onderzocht voor welke stromen een

afgifteplicht aangewezen is, of de producentenverantwoordelijkheid voor alle op de markt gebrachte producten moet gelden, en in welke mate de eigenlijke milieu-impact kan weerspiegeld worden in de financiële bijdrage. Het instrument aanvaardingsplicht wordt ingezet indien dit de beste keuze blijkt.

(27) OD: *De niet te vermijden lekstromen maximaal sturen naar de meest performante verwerkingsmethode*

Naar een integrale invulling van de eindverwerkingscapaciteit

Na de implementatie van de Kaderrichtlijn in 2010 staat Vlaanderen voor de uitdaging enerzijds concurrentieel te zijn en te blijven binnen een meer open Europese markt en niet te recycleren afvalstoffen aan te wenden als energiebron en anderzijds geen overcapaciteit te creëren.

Daartoe moeten we kunnen blijven beschikken over een performante verbrandingscapaciteit met een zo hoog mogelijk energetisch rendement en die afgestemd is op het Vlaamse aanbod van te verbranden afvalstoffen. Prioriteit moet gegeven worden aan het maximaal benutten van bestaande verbrandingscapaciteit alvorens nieuwe capaciteit te creëren. Voor de invulling van de nodige capaciteit worden de volgende criteria gehanteerd: milieu-impact, maximale aanwending van energie en warmte, transportmodi voor aan- en afvoer van afvalstoffen, ligging ten opzichte van de plaats van productie van de te verwerken afvalstoffen, en het vermijden van monopolievorming. De volledige Vlaamse eindverwerkingscapaciteit moet steeds binnen het wijzigend Europees afvalverbrandingskader en de verruiming naar duurzaam materialenbeleid bekeken worden.

We passen het stortverbod voor brandbare afvalstoffen op categorie 1- en 2-stortplaatsen strikt toe in functie van de beschikbare verbrandingscapaciteit, gekoppeld aan een moratorium voor bijkomende stortcapaciteit voor die stortplaatsen. Het verlaagd tarief voor het storten van shredderafval wordt geleidelijk afgebouwd.

De exploitatie van een beperkt aantal stortplaatsen blijft noodzakelijk als vangnet voor het storten van niet-brandbaar afval waarvoor geen recyclage mogelijk is, en voor calamiteiten.

We behouden een heffingenbeleid dat erop gericht is gescheiden inzameling en recyclage aan te moedigen voor die afvalstoffen waarvoor recyclage de beste milieuopectie is. Het financierend karakter van de heffingen op het storten van afvalstoffen neemt evenwel af door het succes van het beleid.

Belangrijk is na te gaan welke impact de dalende inkomsten uit de heffingen op storten hebben op de financiering van het milieubeleid en hoe men deze impact eventueel kan ondervangen. De heffingen zullen daarvoor geëvalueerd worden, gericht op een optimaal sturend karakter van de heffingen, in relatie tot de andere beleidsinstrumenten.

Bijdragen aan de klimaatdoelstellingen

Biomassa is een belangrijke grondstof waarbij voor sommige deelstromen het aanbod ontoereikend is voor de vraag. We benaderen het beheer van biomassa(afval)stromen vanuit zowel het energie- als materiaalopspunt. Vanuit deze optiek wordt de mogelijkheid voor het plaatsen van een vergistingsstap gekoppeld aan composteringsinstallaties onderzocht. Verder gaan we na welke bestemmingen het meest geschikt zijn voor de verschillende types biomassa en biomassa-afval via een regelmatige actualisatie van de biomassa-inventaris.

We streven naar een maximaal rendement van de verschillende types thermische installaties (zowel afval als energie), zodat de schaarse vaste brandstoffen optimaal ingezet worden. Er wordt ingezet op een optimaliseringstraject (waarbij het WKK-traject actief onderzocht wordt).

Er wordt onderzocht hoe bijkomend potentieel gerealiseerd kan worden bv. via duurzaam (spoor)wegbermenbeheer en landschapsbeheer binnen de Vlaamse overheid en in samenwerking met gemeenten en belangrijke stakeholders. Ook via proefprojecten van fyto-remediatie op vervuilde gronden of oude stortplaatsen, en aanplantingen op onbenutte gronden kan het potentieel verder ontwikkeld worden.

(28) OD: *Maximaal stimuleren van eco-efficiënte productie*

Via een geïntegreerde en gefaseerde aanpak worden bedrijven aangespoord efficiënter om te springen met o.a. materialen en energie. Op korte termijn staat de eco-efficiëntiescan hierbij centraal. We zullen het gebruik van de eco-efficiëntiescan verder opschalen. In samenwerking met andere overheidspartners zoals het Agentschap Ondernemen en het bedrijfsleven wordt ook een meer intense begeleiding van de gescande bedrijven opgestart zodat meer van hen doelgerichte investeringen realiseren om de eco-efficiëntie van

producten, processen en diensten te verhogen. In tweede instantie wordt nagegaan in welke mate nieuwe of bestaande instrumenten zoals de milieuvergunning, convenanten, fiscale instrumenten, subsidiëeringskanalen, ... geheroriënteerd kunnen worden zodat ze geschikt zijn om bedrijven aan te zetten tot een meer eco-efficiënte productie. Met name een gerichte inzet van de ecologiepremie en het Groen Investeringsfonds bieden perspectief.

(29) OD: *Maximaal stimuleren van milieuverantwoorde consumptie*

Elk economisch systeem wordt gestuurd door vraag en aanbod. De distributie speelt hier een sleutelrol. Zij bepalen immers in sterke mate mee het aanbod aan milieuverantwoorde producten die aan de consument worden aangeboden. Daarnaast zijn zij ook ideaal geplaatst om de burger-consument te stimuleren deze producten aan te kopen. De burger-consument wordt gesensibiliseerd om bewuster en meer milieuverantwoord producten te hergebruiken en te consumeren. De distributiesector zal daartoe gestimuleerd worden om het aanbod aan milieuverantwoorde producten significant te vergroten, zodat de burger er makkelijker toegang toe krijgt. In een bedrijfsomgeving worden – naast de vermelde instrumenten – ook meer innovatieve pistes zoals product-dienstcombinaties verkend.

De overheid zelf is met haar aankopen verantwoordelijk voor zo'n 13% van het BNP. De Vlaamse overheid zal haar voorbeeldfunctie actief opnemen en streeft binnen haar aanbestedingsbeleid naar 100% duurzame aankopen, diensten en werken, tegen 2020. Bij lokale overheden wordt een milieuverantwoord aankoopbeheer verder gestimuleerd via o.a. sensibilisering, het aanbieden van voorbeeldbestekken, de samenwerkingsovereenkomst, ter beschikking stellen van tools zoals de Producttest, ...

(30) OD: *Via integraal ketenbeheer streven naar een maximale vermindering van de milieu-impact*

Op termijn moet Vlaanderen komen tot een doorgedreven systeeminnovatie die bestaande materiaalkringlopen hertekent en die uiteindelijk resulteert in een nieuwe generatie aan materialen, producten en diensten met een minimale milieu-impact. De transitiearena's 'Duurzaam Wonen en Bouwen' (DuWoBo) en 'Duurzaam Materialenbeheer' (Plan C) zijn een belangrijke voedingsbodem om deze transities vorm te geven en de verschillende initiatieven te bundelen zodat doorbraken kunnen worden gerealiseerd. Ze worden onverminderd verdergezet en structureel ondersteund.

Eco-innovatie is een onontbeerlijke voorwaarde om ecologisch en economisch performant te zijn. Om ecodesign, eco-innovatie op productniveau, nog meer ingang te doen vinden aan de bron, wordt het instrument verankerd in relevante onderwijspakketten zodat niet alleen productontwerpers maar ook procesingenieurs, bedrijfsmanagers, economen, ... ook krijgen voor de basisprincipes van ecodesign. De sensibilisering van de professionele designer krijgt verder vorm via o.m. de samenwerking met Design Vlaanderen en de ontwikkeling en verspreiding van instrumenten (vb. Ecolizer, Ecodesign-award, ...) die het bewustzijn verder moeten aanscherpen en aantonen dat ecologisch verantwoorde ontwerpen ook economisch rendabel zijn.

Integraal ketenbeheer maakt eveneens onderdeel uit van de brede scope van systeeminnovatie die nodig is om van Vlaanderen een groene kringloopeconomie te maken. Deze benadering sluit aan op de cradle-to-cradle aanpak en overstijgt deze zelfs vermits ze ook rekening houdt met de eindigheid van materialen en met de logistieke aspecten. Via gerichte experimenten (strategische projecten - SP) zal tijdens de komende legislatuur het terrein verkend worden. De mogelijkheden tot het ontgraven van oude stortplaatsen zullen ernstig onderzocht worden. In stortplaatsen bevindt zich immers een grote reserve aan materiaal en energie.

Daarnaast wordt een stimulerend kader aangeboden voor koploper-bedrijven en sectororganisaties die via pilootprojecten een bron van inspiratie zijn voor collega-bedrijven. Binnen dit faciliterend kader moeten de diverse marktspelers hun activiteiten (ontwerp, productie, inzameling, verwerking) op elkaar kunnen afstemmen om samen een milieuverantwoorde productieketen te realiseren.

Via actieve samenwerking tussen de OVAM, het IWT en het MIP2 worden technologische ontwikkeltrajecten die bijdragen tot het sluiten van materiaalkringlopen gefinancierd. Om de realisatie van ingrepen in de praktijk op te schalen kan beroep worden gedaan op het Groen Investeringsfonds.

(31) SP: *Integraal ketenbeheer uitbouwen*

Via pilootprojecten voor integraal ketenbeheer zullen de verschillende actoren uit de materiaalketen rond de tafel gebracht worden. Deze projecten zijn in een eerste fase te beschouwen als een leertraject voor de deelnemende partijen om kennis te maken met de mogelijkheden van integraal ketenbeheer, cradle-to-cradle

en eco-innovatie. Gelet op de grote expertise van diverse productiebedrijven, afvalverwerkers en logistieke spelers kan het samenbrengen van deze kennis belangrijke synergieën creëren. Gezocht wordt naar verbeterpotentieel in de materiaalketen en engagementen van de actoren om dit potentieel in te vullen. In eerste instantie worden in samenwerking met de sectorfederaties proefprogramma's opgestart binnen de bouwsector, chemie- en kunststofindustrie, textiel- en tapijtindustrie en de papierindustrie.

(32) SP: *Uitwerken van oplossingen op maat voor lokale besturen met complexe uitdagingen op het vlak van afval- en materiaalbeheer en bodemverontreiniging*

Lokale besturen kampen soms met specifieke en complexe problemen die alleen op een creatieve en innovatieve manier kunnen worden opgelost. Een programmatische aanpak op maat waarbinnen aspecten van het afval-, materialen- en bodembeleid opgepakt worden via engagementen van beide partijen, is dan aangewezen. In eerste fase wordt concreet gedacht aan het verkennen van het concept met grotere steden en clusters van gemeenten, waarbij onder meer volgende activiteiten aangeboden worden: pilootprojecten rond materialenbeheer, uitbouwen van de voorbeeldfunctie van de lokale overheid, saneringsprojecten binnen woonzones en oude gasfabrieken, brownfieldprojecten i.f.v. stadsvernieuwing, ondersteuning via expertenteams, 'helpdesk'-ondersteuning,...

5.1.5 Beleid bodem en natuurlijke rijkdommen

Bodemverontreiniging

Beschikbare ruimte en kwaliteitsvol grondwater blijven schaarse en kostbare goederen in Vlaanderen. Een actief bodembeleid kan een belangrijke bijdrage leveren om deze behoefte duurzaam te helpen invullen. Anderzijds kan bodemverontreiniging een bedreiging betekenen voor gezondheid en milieu. Een actief bodemsaneringsbeleid moet deze adequaat aanpakken.

Gelet op de moeilijke economische realiteit moet binnen het huidige beleid nog meer nadruk gelegd worden op het optimaal faciliteren van overdrachten van verontreinigde gronden en de realisatie van bouwprojecten op deze gronden. Bovendien bouwen we instrumenten uit die bijdragen aan de relance.

(33) SD: *Maximaal voorkomen en beperken van bodemverontreiniging*

Aangezien bodemverontreiniging een negatieve impact op mens, milieu en watervoorraden kan hebben en gelet op de grote kost van sanering, moet bodemverontreiniging zo veel mogelijk voorkomen worden of desgevallend zo snel mogelijk worden aangepakt. Wanneer de bodem niet meer geschikt is voor de functies die hij zou moeten vervullen, maximaliseert bodemsanering terug de gebruiksmogelijkheden. Gelet op de economische realiteit moet voor de sanering van historisch verontreinigde gronden prioriteit gegeven worden aan kwetsbare gebieden, gronden met hoge risico's en op maatschappelijk belangrijke sectoren.

(34) SD: *Maximaal afstemmen van het bodembeleid op de maatschappelijke behoeften*

Onze maatschappij heeft diverse belangrijke behoeften zoals onder meer ruimte, levenskwaliteit, water en voedsel. Bodemverontreiniging kan een ernstig effect hebben op een aantal ervan. Het bodembeleid moet er maximaal op gericht worden om de maatschappelijke behoeften op duurzame wijze te helpen invullen en om de risico's weg te nemen. Tal van (semi-)industriële locaties worden niet meer optimaal ingezet. Geïntegreerde projecten kunnen hier een oplossing bieden, waarbij de bodemsanering maximaal afgestemd wordt op herontwikkeling, zodat deze gronden de behoefte aan ruimte helpen invullen.

(35) OD: *Bijdragen aan het voorkomen van bodemverontreiniging*

Preventie van bodemverontreiniging is cruciaal. Het reduceert de kans op verontreiniging, op mogelijke schade aan mens of milieu en op latere kosten inherent aan bodemsanering. In het ontwerp van de richtlijn Industriële emissies wordt vooropgesteld dat exploitanten van een aantal risico-inrichtingen een nulonderzoek moeten uitvoeren. Deze zijn ook interessant bij de toetsing van latere bodemverontreiniging. Vanuit efficiëntieoogpunt integreren we deze onderzoeken in de periodieke bodemonderzoeken en in het grondeninformatieregister en behandelen we ze conform de vigerende procedures. Accidentele verontreinigingen moeten sneller en goedkoper weggewerkt worden via de aanpak "schadegevallen".

Via het strak opvolgen van nieuwe verontreiniging en een handhavingsbeleid voorkomen we ernstige schade en oplopende kosten en geven we het signaal dat preventie loont.

(36) OD: Maximaal faciliteren van overdrachten

Het is belangrijk dat (eventueel) verontreinigd vastgoed vlot overgedragen kan worden om een nog grotere druk op de open ruimte te voorkomen. Anderzijds moet een investeerder risico's verbonden aan een verontreiniging kunnen inschatten. Daarom leveren we de bodemattesten zo snel mogelijk af en behandelen we dossiers voor overdracht van een risicoground efficiënt en klantvriendelijk. Waar nodig worden oplossingen op maat uitgewerkt. Gerichte communicatie van de nieuwe instrumenten van het bodemdecreet moet een ruimer gebruik ervan bewerkstelligen.

Soms worden faillissementen geblokkeerd door zwaar verontreinigde gronden. Binnen de budgettaire mogelijkheden zal de Vlaamse Overheid de terreinen aankopen, saneren in functie van herontwikkeling en terug op de markt brengen.

(37) OD: Maximaal faciliteren van bouwprojecten op risicogronden

In afwachting van een sanering van een historisch verontreinigde grond, moeten bouwprojecten mogelijk blijven en moet een bodemsanering zo goed mogelijk geïntegreerd worden in bouwwerken. We voeren een actieve communicatie rond het instrument "beperkt bodemsaneringsproject" om deze mogelijkheden zichtbaar te maken. We zorgen voor een maximale integratie van ambtshalve bodemsaneringen in eventuele ontwikkelplannen op terreinen van niet saneringsplichtige eigenaars.

(38) OD: Maximaal faciliteren herontwikkeling brownfields en andere verontreinigde terreinen

Brownfields en andere verontreinigde terreinen moeten efficiënt en krachtadig aangepakt worden. De meeste ervan kunnen marktconform worden gesaneerd, zonder actieve overheidstussenkomst. De OVAM zal prioriteit hechten aan dossiers die kaderen in brownfieldontwikkeling. Ter uitvoering van de brownfieldconvenanten zal de OVAM samen met de ontwikkelaars oplossingen op maat uitwerken voor de verontreinigingsproblemen. Anderzijds peilen we binnen de sector van ontwikkelaars actief naar de reële behoeften aan specifieke instrumenten. Na evaluatie van de haalbaarheid worden gepaste instrumenten uitgewerkt.

Bij het uitwerken van cofinancieringsmogelijkheden besteden we prioritair aandacht aan brownfields.

Een aantal brownfields zijn dermate zwaar verontreinigd, dat een ontwikkeling geblokkeerd wordt door de mogelijke saneringskost. Waar opportuun en binnen de budgettaire mogelijkheden zal de Vlaamse Overheid de terreinen aankopen en saneren met het oog op herontwikkeling en verkoop.

Bovendien kan deze herontwikkeling een belangrijke economische stimulans betekenen voor de hele omgeving.

(39) OD: Verfijning van het onderzoeks- en saneringsbeleid

Om er voor te zorgen dat verontreinigde terreinen gekend zijn, voeren we een actief inventariseringsbeleid, onder meer door gronden die binnen de strategische projecten vallen in kaart te laten brengen, door een actieve datamining binnen de gegevens van de Vlaamse overheid, door samenwerking met de gemeenten en door een sectorspecifieke aanpak.

Het bodemsaneringsbeleid blijft gericht op de sanering van ernstige verontreiniging, zodat schade wordt vermeden en gronden optimaal gebruikt kunnen worden. De eerste focus ligt op het stimuleren en ondersteunen van vrijwillige bodemsanering, om zo terreinontwikkelingen te faciliteren. Bovendien geven we binnen de historische verontreiniging prioriteit aan gronden met een kwetsbaar bodemgebruik (zoals woonzones, drinkwatergebieden, scholen, ...) en verontreinigingen met hoge risico's. Via een selectief aanmaningenbeleid wordt dit ondersteund.

Diverse woonzones bevinden zich op risicogronden. In het verleden werd geen rekening gehouden met bodemverontreiniging, waardoor de bewoners eventueel schade kunnen ondervinden. Om dit op te lossen worden woonzoneprojecten uitgevoerd.

Op oude industrieterreinen of in stedelijke omgeving hebben diverse verontreinigingen zich vaak vermengd, waardoor sanering van een individuele grond geen wezenlijke oplossingen aanreikt. We werken hiervoor een specifieke aanpak uit, die mee invulling moet geven aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water voor grondwater.

Het beleid rond verontreinigde waterbodems krijgt verder vorm.

Waar nodig of opportuun wordt de bodemverontreiniging ambtshalve gesaneerd. Indien een eigenaar niet saneringsplichtig is, wordt ambtshalve bodemsanering zo veel mogelijk afgestemd op een toekomstige ontwikkeling. We werken een kader uit voor het vergroenen van de ambtshalve bodemsanering en bieden zo extra kansen aan innovatie voor de Vlaamse bodemmarkt.

We werken instrumenten voor alternatieve financiering verder uit. De invulling van de draagkrachtregeling wordt onderzocht, waarbij we maximale aansluiting zoeken bij bestaande regelingen. In functie van behoeften van specifieke sectoren onderzoeken we de mogelijke oprichting van bijkomende sectorfondsen. Als er voor 2010 geen zicht is op een Belgisch stookolietankfonds, richten we, met een bijdrage van de sector en cofinanciering door de overheid, een Vlaams stookolietankfonds op. Daarnaast wordt een cofinancieringssysteem uitgewerkt om onbillijkheden weg te werken.

(40) OD: Stimuleren van duurzaam beheer van bodem(-verontreiniging)

De uitvoering van werken op een grond met historische verontreiniging vooraleer een bodemsanering heeft plaatsgevonden kan de risico's verhogen, tot schade leiden bij de burens of een latere bodemsanering moeilijker (en duurder) maken. Het saneringsdoel van een dergelijke verontreiniging is afhankelijk van het terreingebruik, waardoor een wijzigend terreingebruik aanleiding kan geven tot een nieuwe saneringsnoodzaak, schade en uitgestelde investeringen. Beheerders van verontreinigde gronden houden hier vaak te weinig en te laat rekening mee. We ontwikkelen een instrumentarium om dit te voorkomen en te bewerkstelligen dat een ernstig verontreinigde bodem nog gebruikt kan worden.

(41) SP: Bodemsanering in het teken van economisch herstel

In het kader van het bestrijden van de economische crisis zullen stimulansen uitgewerkt worden vanuit het bodembeleid. Zo zal een tijdelijke, substantiële verlaging doorgevoerd worden van financiële zekerheden indien de bodemsaneringen snel gestart worden, waardoor bedrijven meer kredietruimte krijgen. Bovendien bieden we een geïntegreerde aanpak aan voor verontreinigde gronden met een belangrijk economisch ontwikkelpotentieel, waarbij oplossingen op maat worden uitgewerkt in samenwerking met alle betrokken actoren.

(42) SP: Bodemonderzoek en -sanering biedt sociaal-maatschappelijke meerwaarde

We werken een programma uit voor bodemonderzoek en -sanering bij scholen, ziekenhuizen en rusthuizen, zodat de risico's in deze maatschappelijk belangrijke sectoren zo vlug mogelijk weggewerkt worden en investeringen niet langer vertraagd worden door een bodemverontreiniging. Gelet op het gelijkaardige karakter van de meeste verontreinigingen, wordt de sanering het meest efficiënt aangepakt via een programmatorische ambtshalve bodemsanering.

(43) SP: Bodemonderzoek en -sanering biedt oplossing voor gemeentelijke gasfabrieken

We werken een programma uit voor bodemonderzoek en -sanering van gemeentelijke gasfabrieken, zodat deze ernstige verontreinigingen worden aangepakt en deze terreinen terug kunnen worden ontwikkeld. Gelet op het zeer complexe karakter van de verontreinigingen en de beperkte expertise van de meeste gemeenten in complexe saneringsdossiers, gaat dit programma uit van een ambtshalve bodemsanering door de OVAM, tenzij een andere aanpak wenselijk is voor een specifiek terrein. Het omvat ook een systeem voor kostendeling tussen de diverse betrokkenen.

(44) SP: Versnelde ambtshalve sanering bij "onschuldig eigenaars"

Tegen het einde van de legislatuur starten we onderzoeks- of saneringstrajecten op bij alle eigenaars die in het verleden een vrijstelling van saneringsplicht hebben bekomen.

(45) SP: Bodemonderzoek en -sanering beschermt drinkwaterwinnings

De drinkwaterwinnings zijn van strategisch belang voor Vlaanderen. In het verleden hebben enkele van hen reeds problemen ondervonden van verontreinigingen. Om ernstige problemen te voorkomen, zal een programma uitgewerkt worden. Risicoactiviteiten in beschermingszones moeten systematisch geïnventariseerd en onderzocht worden en verontreiniging moet zo snel mogelijk aangepakt worden. Voor de realisatie van dit programma zal actief samengewerkt worden met de drinkwatermaatschappijen.

Bodemaantasting

(46) SD: *Vlaanderen moet in 2020 op vlak van bodembescherming even goed scoren als andere economische topregio's*

We zullen het EU-voorzitterschap actief invullen en mogelijke pistes onderzoeken om tot een coherent en voldoende krachtig Europees bodembeleid te komen. Intussen bouwen we verder aan het Vlaams bodembeschermingsbeleid, dat tevens ondersteunend is voor het waterbeleid en het klimaatbeleid.

Erosiebestrijding blijft de komende regeerperiode de speerpunt van het bodembeschermingsbeleid. Een preventief erosiebeleid is erg belangrijk voor het ondersteunen van de rioleringsinspanningen van de gemeenten en het beheersen van de sedimentaanvoer naar waterlopen en waterwegen. Elke euro die we investeren in erosiebestrijding verdienen we dubbel terug door minder schade en opruimkosten.

(47) OD: *We stimuleren gemeenten en landbouwers om over te gaan tot erosiebestrijdingswerken en passende beheersmaatregelen*

We maken in versneld tempo werk van de uitvoering van de gemeentelijke erosiebestrijdingsplannen. Om de gemeenten sneller en doeltreffender te subsidiëren, zal met ingang van 1 januari 2011 het Erosiebesluit worden aangepast. In de plaats van de huidige, lange procedure met de voorafgaande opmaak van een investeringsprogramma, zullen de gemeenten continu subsidieaanvragen kunnen indienen, die tweemaal per jaar in een halfjaarlijks subsidieprogramma zullen worden gerangschikt en gesubsidieerd.

In dit kader wordt het erosiebesluit bijgestuurd tot een meer werkbaar en resultaatgericht besluit. Tevens worden de bestaande beheersovereenkomsten erosie in het kader van het Vlaams Plattelandsbeleidsplan geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.

De individuele landbouwers zullen nog sterker worden gesensibiliseerd om zich vrijwillig ertoe te verbinden passende beheersmaatregelen uit te voeren, via het sluiten van een beheersovereenkomst erosiebestrijding met de VLM. Een derde spoor betreft de verplichte erosiemaatregelen. In de loop van de regeerperiode zal worden geëvalueerd of meer verplichte erosiemaatregelen zich opdringen.

(48) OD: *Tussen 2008 en 2014 verdubbelt de VRIND-beleidsindicator voor de bodemerosiebestrijding op gemeentelijk niveau van 7 tot 14%*

Deze indicator meet de effectiviteit van de erosiebestrijdingsmaatregelen (kleinschalige erosiebestrijdingswerken en beheersovereenkomst erosiebestrijding).

Bodembeschermingsmaatregelen zullen een plaats krijgen in het adaptatieplan. De bodem kan enerzijds een rol spelen in de strijd tegen klimaatverandering; anderzijds kan klimaatverandering een negatieve invloed uitoefenen op de bodem, zoals erosie en de mogelijke uitputting van organische koolstof in de bodem.

Bij de uitvoering van het beleid inzake erosiebestrijding en organische koolstof in de bodem voor de doelgroep landbouw worden de andere aspecten die van belang zijn voor een optimale bodem en een duurzame landbouwproductie (algemene bodemstructuur, verdichting, verslemping, bodemwaterhuishouding,...) meegenomen.

Enigszins vergelijkbaar met de erosieproblematiek, maar in een beperkter deel van Vlaanderen van toepassing, is de problematiek van grondverschuiving. Er zal worden onderzocht welke schade er de voorbije tien jaar gepaard ging met het optreden van grondverschuivingen, en of er Vlaamse beleidsmaatregelen nodig zijn.

Natuurlijke rijkdommen

Oppervlaktedelfstoffen zijn onontbeerlijke grondstoffen voor diverse economisch en maatschappelijk belangrijke sectoren. In uitvoering van het regeerakkoord en doorbraken 2 en 5 van Vlaanderen in Actie wordt het beleid inzake natuurlijke rijkdommen verder uitgebouwd en uitgevoerd.

(49) SD: *Het EU Grondstoffeninitiatief (2008) wordt aangegrepen om het Vlaamse delfstoffenbeleid beter te onderbouwen in het ruimere Europese kader*

Het EU Grondstoffeninitiatief vormt het Europees beleidskader voor het Vlaamse oppervlaktedelfstoffenbeleid. Het scheppen van betere raamvoorwaarden voor de ontginning van

grondstoffen binnen de EU en het bevorderen van een efficiënt gebruik van grondstoffen alsook recyclage zijn twee belangrijke pijlers van deze strategie.

(50) SD: *We zorgen voor een duurzame en afgewogen winning van oppervlakedelfstoffen in Vlaanderen*

Vlaamse oppervlakedelfstoffen zijn noodzakelijk voor de uitbouw van een slimme mobiliteit en logistiek, voor de bouw van sociale woningen en voor de ondersteuning van het duurzaam bouwen en wonen. Na afweging van de behoeftes, de bestaande reserves aan Vlaamse delfstoffen, de importmogelijkheden, het aanbod aan alternatieven en gesloten materiaalkringlopen zal in functie van de grondstoffenvoorziening van Vlaanderen nog steeds een aandeel delfstoffen ontginbaar moeten gemaakt worden, waardoor nieuwe ontginningsgebieden hun plaats zullen moeten krijgen in de Vlaamse ruimtelijke ordening.

(51) SD: *De kennis van de diepe ondergrond wordt verder ontwikkeld ten behoeve van een innovatief beleid*

Een steeds betere kennis van de diepe ondergrond moet het mogelijk maken een innovatief beleid te voeren voor de valoriseerbare toepassingen. We bouwen de Databank Ondergrond Vlaanderen verder uit, waarmee invulling gegeven wordt aan de digitalisering die Vlaanderen, in uitvoering van het regeerakkoord, ambiëert. Tijdens deze regeerperiode zal de onduidelijke situatie van de opslag van boorkernen en de meldingsplicht van boringen en ondergrondgegevens uitgeklaard worden. Het Vlaams Kenniscentrum voor de Ondergrond zal in het kader van het beheersreglement over de VITO-referentietaken vernieuwende onderzoeksopdrachten blijven uitvoeren voor de ondersteuning van het beleid.

Operationele doelstellingen

(52) OD: *Het beleid inzake oppervlakedelfstoffen wordt geëvalueerd*

Invulling gevend aan het streven naar een groene economie dat in het kader van de doorbraak 'Groen en dynamisch stedengewest' voorzien wordt, zal het beleid inzake oppervlakedelfstoffen geëvalueerd en desgevallend bijgestuurd worden met bijzondere aandacht voor gesloten materiaalkringlopen en secundaire grondstoffen. Daarbij zullen de nieuwe ontginningen zich vooral richten op de binnenlandse markt.

Na deze evaluatie zullen de zo nodig herwerkte BOD's voor de Vlaamse Leemstreek en voor de zanden in de vijf provincies aan de Vlaamse Regering ter goedkeuring worden voorgelegd. Daarnaast zal een evaluatie van de besluitvormingsprocedure van de bijzondere delfstoffenplannen gebeuren. Bijzondere aandacht gaat ook naar de instrumenten voor de kwaliteitsvolle realisatie van de nabestemmingen. In overleg met het beleidsveld Onroerend Erfgoed gaan we na of er behoefte is aan de Vlaamse natuursteensoorten in het kader van restauratiewerken aan gebouwen en monumenten.

Gedurende deze regeerperiode komen informatie en gegevens beschikbaar die de basis zullen vormen voor de evaluatie van het AOD. Dat kan leiden tot nieuwe doelstellingen en aanvullende acties voor het actieplan duurzaam ontginnen. Het AOD wordt geactualiseerd. Dat kan daarna doorwerken in de vijfjaarlijkse actualisatie van de BOD's.

Het decreet van 3 april 2009 tot wijziging van het Grinddecreet vormt de basis voor een op te maken uitvoeringsbesluit met betrekking tot de projectgrindwinning. De impact van de projectmatige grindwinning op de bevoorradingszekerheid van grove granulaten en zand, maar eveneens op leefmilieu en ruimtegebruik wordt geëvalueerd.

De instrumenten van de oppervlakedelfstoffen moeten geëvalueerd en vereenvoudigd worden. Er moet bijvoorbeeld onderzoek gebeuren naar het integreren van de procedures en de processen van de bijzondere oppervlakedelfstoffenplannen en de daaropvolgende ruimtelijke uitvoeringsplannen. Hiervoor kan een decretaal initiatief nodig zijn.

(53) OD: *De valorisatie van de diepe ondergrond wordt geregeld*

Voor de geologische opslag van CO₂ rekent Vlaanderen erop belangrijke kennisopbouw te kunnen realiseren via Europees gefinancierde demonstratieprojecten. Uit de kennisopbouw kunnen maatregelen vloeien voor de reductie van broeikasgasuitstoot. Via een uitvoeringsbesluit op het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond wordt de valorisatie van de diepe ondergrond geregeld.

In voorbereiding van effectieve koolstofafvang en -opslag wordt werk gemaakt van een gestructureerd overleg en kader met en tussen CO₂-uitstotende bedrijven, transportnetwerken en potentiële ondergrondse bergingsplaatsen in binnen- en buitenland. Ook de participatie in buitenlandse projecten wordt onderzocht.

Ik faciliteer koude-warmte-opslag in de ondergrond gelet op de voorsprong in de ons omringende regio's en het potentieel van de Vlaamse ondergrond voor de productie van groene warmte en koeling.

5.1.6 Biodiversiteitsbeleid

- (54) **SD:** *Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan. We werken ambitieus aan het behoud, het herstel en de versterking van de biologische diversiteit. Via een gericht beleid moeten alle Vlamingen in hun directe omgeving beschikken over een basisnatuurkwaliteit.*
- (55) **OD:** *Vlaanderen zal, in uitvoering van de Europese regelgeving, de instandhoudingsdoelstellingen opmaken en tegen 2015 zal het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, effectief in uitvoering zijn.*

In uitvoering van de Europese regelgeving en het Natuurdecreet zal Vlaanderen ecologische doelen of instandhoudingsdoelstellingen (IHD) opmaken voor alle vogel- en habitatrictlijngebieden. IHD moeten tegen eind 2010 worden opgemaakt voor deze specifieke gebieden (S-IHD) die een gebiedsgerichte vertaling zijn van de IHD geformuleerd op gewestniveau (G-IHD). Deze gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen omvatten de doelstellingen en voorwaarden om te komen tot een gunstige staat van instandhouding voor alle Europees te beschermen habitats en soorten. Daarbij wordt prioriteit gegeven aan de habitatrictlijngebieden.

Bij de opmaak van S-IHD wordt bijzondere aandacht gegeven aan het al lopende overleg- en communicatieproces met de belangengroepen en de samenwerking met andere administraties. Uiterlijk zal tegen 2015 het grootste deel van de maatregelen die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren, goedgekeurd en effectief in uitvoering zijn via het vernieuwde instrument van de natuurrichtplannen.

De projecten focussen op een complementaire inzet van gerichte verwerving door overheid en terreinbeherende verenigingen, (natuur)inrichting, beheerovereenkomsten, vergoedingen aan eigenaars en gebruikers, sensibilisering en concrete samenwerking, bv. in (agro)beheergroepen. Het instrumentarium zal uitgewerkt worden in een instrumentensyllabus. Het INBO zorgt voor de wetenschappelijke ondersteuning bij het uitwerken van de doelstellingen.

Dit instandhoudingsbeleid moet leiden tot een toename van het aantal habitats en soorten van Europees belang die zich in een goede staat van instandhouding bevinden, van het aantal beschermde gebieden waarin de milieukwaliteit verbeterd is, en van het aantal gebieden / habitats met een betere onderlinge verbinding.

- (56) **OD:** *Verder bouwend op het overlegmodel tussen alle betrokken partners, wil Vlaanderen met de uitvoering van het Sigmaplan, het Zwinproject, het Grensmaasproject als ook met het rivierherstel Leie, de natuurlijkheid, de beveiliging tegen overstromingen en de bevaarbaarheid van waterlopen laten samensporen.*

Door verder sterk te blijven inzetten op het Geactualiseerde Sigmaplan zullen de beslissingen van de Vlaamse Regering en het Verdrag met Nederland over de Langetermijnvisie Schelde-estuarium verder uitgevoerd worden. De tijdige en onverkorte uitvoering van het Meest Wensbaar Alternatief van het Sigma-project is een prioritaire actie om de realisatiegraad van de instandhoudingsdoelstellingen te verhogen. Door een sterke koppeling tussen het Sigma-project en het IHD-project is Vlaanderen in staat om tegen 2015 het grootste deel van de maatregelen nodig voor de realisatie van de IHD van de Schelde en haar bijrivieren in uitvoering te hebben en daarover sluitende afspraken met partners op te maken. Daartoe zal de komende legislatuur 755 ha natuurkerngebied conform het goedgekeurde Meest Wenselijk Alternatief gerealiseerd worden en zal de voorbereiding starten van de 1100 ha natuurkerngebied met timing 2015. Ook het flankerend beleid rond landbouw en plattelandsrecreatie wordt in de praktijk gebracht.

De proactieve aanpak van het natuurbeleid in economische groepen als havens, gericht op het voorkomen van conflictsituaties en patstellingen (bv. met Habitat- en Vogelrichtlijn), wordt resoluut verdergezet. Dat gebeurt in overleg en samenwerking met alle betrokken actoren.

Het Zwinproject, een wezenlijk onderdeel van het Scheldeverdrag met Nederland, zal worden uitgevoerd conform de afspraken en timing vastgelegd in het Verdrag met Nederland.

We starten met het realiseren van het rivierherstel van de Leie als onderdeel van het Seine-Scheldeproject tussen Gent, via Kortrijk tot Frankrijk. In totaal zal ongeveer 500 ha watergebonden, terrestrische natuur

ingericht worden binnen een tiental middelgrote natuurgebieden. Deze gebieden zullen ook een aaneengesloten recreatief netwerk vormen

(57) OD: Vlaanderen maakt de realisatie van kwaliteitsvolle natuur mogelijk door een jaarlijkse uitbreiding van 3000 ha aan gebieden onder effectief natuurbeheer.

De Vlaamse regering expliciteert haar ambitie om de gebieden onder effectief natuurbeheer uit te breiden tegen een ritme van 3000 ha/jaar (waarbij minstens 1/3de door de terreinbeherende verenigingen). Op het perimeteroverleg tussen Vlaamse overheid en terreinbeherende verenigingen komt men tot efficiënt beheerbare entiteiten.

Het aankopen van gronden door het Vlaamse Gewest en de terreinbeherende verenigingen ten behoeve van natuur en bos, blijft een strategisch belangrijk instrument in het realiseren van die doelstelling. Hierbij wordt rekening gehouden met de verantwoordelijkheden, taken en mogelijkheden van andere actoren.

Het instrument aankopen wordt prioritair ingezet op:

1. Aankopen noodzakelijk voor het realiseren van de instandhoudingsdoelen voor leefgemeenschappen en soorten. Prioriteit wordt gegeven aan gebieden waar het realiseren van hoogwaardige ecologische doelen een grote beheertechnische expertise vergt en een structurele garantie op continuïteit van het beheer.

2. Het realiseren van toegankelijke, geïntegreerde natuur-, bos- en groengebieden in de stadsrand met een evenwichtige invulling van hoogwaardige sociaal-recreatieve, landschappelijke en ecologische functies. Het Agentschap voor Natuur en Bos werkt hiertoe samen met besturen, erkende terreinbeherende verenigingen en andere organisaties.

(58) OD Vertrekkend van een optimalisatie, vervollediging en uitvoering van de regelgeving betreffende soorten, jacht, wildschade en riviervisserij, wil Vlaanderen de toestand van kritische soorten en soortengroepen verbeteren, teneinde de biodiversiteit in stad en platteland te bevorderen.

Met het nieuwe soortenbesluit beschikt Vlaanderen over een volwaardig kader en een passend instrumentarium om een beleid te voeren dat gericht is op het duurzaam gebruik van de biologische diversiteit en het behoud van wilde planten en dieren in hun natuurlijk leefmilieu.

Door overleg en samenwerking, al dan niet onder vorm van een beheerregeling, kan de impact van bedreigde of beschermde soorten vermeden of gemilderd worden. Met de nadruk op de 108 soorten van internationaal belang, willen we met de opmaak en de uitvoering van soortbeschermingsplannen en -programma's en het nemen van soortenbeschermingsmaatregelen de achteruitgang van de Vlaamse biodiversiteit stoppen, de gunstige staat van instandhouding van levensvatbare populaties van soorten verzekeren en het herstel van (de populaties van) bedreigde soorten bevorderen.

Bestrijding van invasieve exoten vormt een belangrijk aspect van het hedendaagse soortenbeleid. Een beleidsvisie met bijhorend plan van aanpak (o.a. gericht op bewustmaking en preventie) zal er op gericht zijn de potentieel hoog oplopende kosten van biologische invasies te beperken. Onderzoek naar potentieel schadebeheer en het voorkomen van mogelijke schade (bv. aan de land- en bosbouw) worden verder uitgebouwd.

(59) OD Door een verdere uitwerking van de evaluatie van de instrumentenmix komen we tot een efficiëntere inzet van middelen in het natuur- en bosbeleid.

In de vorige legislatuur werd gestart met de evaluatie van de instrumenten die in het natuur- en bosbeleid ingezet worden. Deze evaluatie wordt verder afgewerkt en waar nodig worden de instrumenten bijgestuurd om tot een effectief, efficiënt en billijk pakket te komen.

In het kader van de werkzaamheden zal aandacht worden besteed aan de subsidiariteit, samenwerking met partners en overleg met doelgroepen. Een plan van aanpak moet onder meer bijdragen tot een efficiëntere en effectievere inzet van het juridisch instrumentarium en tot afstemming zoniet integratie van de verschillende procedures en instrumenten van toepassing voor natuur, bos en groen.

Wanneer, bij het nemen van agro-milieumaatregelen in het kader van het plattelandsbeleid, nieuwe instrumenten, zoals collectieve beheersovereenkomsten met resultaatverbintenissen, worden overwogen, zullen zowel de ontwikkeling als de toepassing ervan wetenschappelijk worden onderbouwd. Opvolging ervan moet afgestemd worden met andere initiatieven m.b.t. biologische monitoring.

(60) OD Vlaanderen zet maximaal in op samenwerking en integratie tussen beleidsvelden en sectoren met het oog op het behoud, het herstel en de versterking van de biodiversiteit.

In het verleden werd eerder passief omgegaan met het gegeven van de ‘passende beoordeling’. Het instrument van de passende beoordeling wordt geoptimaliseerd zodat maximale transparantie, objectiviteit en rechtszekerheid worden gegarandeerd. Het instrument ‘Effectenindicator’ hiervoor wordt verder ontwikkeld en geoptimaliseerd.

Een duurzame ontwikkeling van het platteland is nauw verbonden met de harmonieuze relatie tussen landbouw, bos en natuur. Plattelandsontwikkeling moet, naast het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen, op de eerste plaats de landschappelijke kwaliteit en leefbaarheid van het buitengebied ten goede komen. De voorbereiding en goedkeuring van het nieuwe PDPO voor de periode 2014-2020 vormt dan ook een belangrijke uitdaging tijdens deze legislatuur.

Ik zal in overleg met de landbouwsector en andere betrokken actoren de nodige stappen ondernemen met betrekking tot de aanpak van de problematiek van ziekten bij in het wild levende dieren en voor landbouw schadelijke organismen die ook in vrije natuur voorkomen. Dit behelst in de eerste plaats het implementeren van de Europese regelgeving in een wettelijke basis op Vlaams niveau. Daarnaast zal ook een operationeel kader worden uitgewerkt met het oog op het uitvoeren van de nodige maatregelen in de praktijk.

De huidige werking rond het Nationaal Park Hoge Kempen is exemplarisch en inspirerend voor een efficiënte samenwerking en integratie tussen verwante beleidsvelden met als resultaat een versterking van de biodiversiteit en de regionale economie. Deze werking die internationale erkenning geniet, zal dan ook blijvend ondersteund en versterkt worden.

Voor de ondersteuning van tewerkstelling in de groene sector dringt zich een aanzienlijke vereenvoudiging op. Zo kan een herziening en vereenvoudiging van het wetgevende kader van twee subsidiestelsels ter ondersteuning van sociale tewerkstelling in het natuur-, bos-, groen- en milieubeheer (bv. langs wegen en waterwegen), met name de Groenjobs en de MINA-werkers, zowel verwarring en onduidelijkheid bij de doelgroepen wegwerken, alsmede een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging voor de subsidieverstrekker realiseren. Een geïntegreerde regeling met maximale afstemming met het Decreet Sociale Diensten Economie wordt gerealiseerd.

(61) SD: Het natuur- en bosbeleid is gebaseerd op een degelijke wetenschappelijke onderbouwing. Alle biodiversiteitsdata zijn beschikbaar via één informatie- en datacentrum.

Er is nood aan betrouwbare gegevens en een duidelijke consensus over de methoden die worden toegepast om tot maatschappelijk gedragen besluitvorming te komen. Het onderzoek dat door het INBO moet worden uitgevoerd moet voldoende beleidsrelevant zijn, rekening houden met de beleidsprioriteiten en afgestemd zijn met de programma's van andere onderzoeksinstellingen. Om deze elementen te garanderen/faciliteren wordt er structureel overlegd met zowel de beleidsmakers, de maatschappelijke actoren die de gevolgen ondervinden van het natuur- en bosbeleid, en de onderzoekswereld.

In uitvoering van de EU Habitatrictlijn zal Vlaanderen in samenspraak met alle betrokken overheidsinstanties een surveillance programma opzetten om te rapporteren over de Natura 2000 gebieden en over de staat van instandhouding van de Natura 2000 habitats en soorten.

Van deze opdracht wordt gebruik gemaakt om een monitoringsysteem te ontwikkelen. Dit gebeurt via een stappenplan in de periode 2010 – 2012 volgens de leidraad “Ontwerp en evaluatie van meetnetten voor het milieu- en natuurbeleid”. Hierbij wordt optimaal afgestemd met andere wettelijk noodzakelijke vormen van biologische monitoring, ondermeer deze in het kader van de Kaderrichtlijn Water en de evaluatie van in de landbouwsfeer werkzaam zijnde beleidsinstrumenten die er op gericht zijn het verlies aan biodiversiteit tegen te gaan of ze terug te herstellen.

Er wordt nagegaan wat de mogelijkheden van remote sensing technieken zijn voor het opvolgen van biotopen, habitats en leefgebieden en hun kwaliteit.

Naast het onderzoek in functie van de instandhoudingsdoelstellingen, besteedt het wetenschappelijk onderzoek ook voldoende aandacht aan de uitvoering van het soortenbesluit. Bestaande rode lijsten worden geëvalueerd en de noodzaak van nieuwe rode lijsten wordt onderzocht, en de opmaak ervan gecoördineerd. Er zal onderbouwing gegeven worden aan de opmaak van soortherstelprogramma's en -beheerplannen.

Er zal verder onderzoek gebeuren naar de impact van klimaat- en milieuveranderingen op de biodiversiteit in Vlaanderen en de adaptatiecapaciteit.

De genetische diversiteit van plant- en diersoorten waarvoor Vlaanderen een belangrijke internationale tot regionale verantwoordelijkheid draagt wordt geëvalueerd ten behoeve van de ondersteuning bij de opmaak van soortbeheerplannen in relatie tot het veranderend klimaat.

Ook de aanwezige expertise over veredeling van bomen, wordt gericht op het onderzoek naar klimaatgevoeligheid en naar mogelijkheden om bij te dragen tot remediërende maatregelen.

Er wordt een informatie- en kennissysteem uitgebouwd dat verzamelde basisinformatie/cijfers op een gestandaardiseerde en consulteerbare wijze beheert. Alle beschikbare biodiversiteitsgegevens komen zo ter beschikking van het beleid en van elke andere gebruiker die er nood aan heeft.

- (62) SD: Rekening houdend met de ecologische draagkracht, worden vanuit het natuur-, bos- en groenbeleid bijkomende inspanningen geleverd om de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden, bossen en parken verder te verbeteren.**

De Vlaamse overheid zal als een goede gastheer garant staan voor een kwaliteitsvol en duurzaam beheer van de gebieden. Er wordt bijzondere aandacht besteed aan de fysieke en inhoudelijke ontsluiting, de bereikbaarheid en de toegankelijkheid, ook voor personen met een handicap. Het onthaal binnen de eigen domeinen wordt opgewaardeerd en er wordt toenadering, samenwerking en afstemming gezocht met andere initiatieven in de regio die elkaar kunnen versterken. Het aanbod, uitbouw en de uitbating van bezoekerscentra wordt verder geoptimaliseerd.

We zorgen voor meer toegankelijke stadsrandbossen en stimuleren kwalitatief hoogstaande groene ruimte in de stad, speelbossen en natuur- en bosgebieden, waarbij er steeds aandacht is voor toegankelijkheid. We activeren het boscompensatiefonds ter ondersteuning daarvan.

Een evaluatie van het subsidiesysteem voor openstelling kan ervoor zorgen dat middelen gericht kunnen ingezet worden zodat naast de eigendommen van het Vlaamse Gewest en de terreinbeherende verenigingen ook domeinen van andere instanties en particulieren aangemoedigd worden om een recreatief aanbod te creëren. Zeer belangrijk hierbij is dat het aanbod afgestemd wordt op de noden van de bezoekers en bovendien compatibel is met de instandhoudingsdoelstellingen en de bijbehorende maatregelen. Hiervoor zullen ondersteunende toetsingskaders worden ter beschikking gesteld.

Het instrument toegankelijkheidsregeling wordt verder uitgewerkt, zodat het snel inburgering kan vinden. De goedkeuringsprocedure van deze regeling zal zo efficiënt mogelijk georganiseerd worden.

- (63) OD: Vlaanderen zet Regionale landschappen in om, vanuit een geïntegreerde visie en rekening houdend met de lokale draagkracht, de beleefbaarheid van de open ruimte te versterken en in samenspraak met alle actoren het maatschappelijk draagvlak voor natuur- en landschapsbeleid duurzaam te versterken en te vergroten.**

Het instrument regionale landschappen is een voorbeeld van aanmoedigend beleid (samenwerking) en van de integratie van verschillende beleidsdomeinen zoals landschappen, landbouw, platteland, toerisme en zelfs erfgoed. Vanuit het gegeven dat de regionale landschappen, vanuit hun finaliteit, steeds de ecologische toets dienen te maken bij alle projecten en initiatieven kan worden gesteld dat het takenpakket bijdraagt tot een verduurzaming van het landschap. In die zin dringt zich een heroriëntering op van de werking van de regionale landschappen. We starten het overleg hierover op met de bevoegde ministers.

Tevens dringt zich een evaluatie op van de administratieve procedures voor de erkenning, de beoordeling en de subsidiëring van de regionale landschappen. Het doel is daarbij een grotere efficiëntie en effectiviteit van het instrument regionale landschappen te bereiken waardoor zowel de resultaatsgerichtheid als de responsabilisering van de actoren betrokken bij het instrument substantieel worden vergroot.

- (64) SD: Vlaanderen streeft naar een verbeterde valorisatie van de natuurgebieden, bossen en parken met aandacht voor een return die de lokale economie in het buitengebied ten goede komt.**

Naast het inzetten op de ecologische functie van de bossen, het versterken van de sociaal-recreatieve functie door middel van openstelling en inrichting, dient de economische functie van het bos een volwaardige plaats in het beleid te hebben. Hiervoor wordt een gestructureerd overleg met de betrokken sector opgezet. Het Agentschap voor Natuur en Bos zal inspanningen leveren om beter inzicht krijgen in het marktgebeuren en

anderzijds ook de sector meer inzicht te verschaffen in de gevolgen van keuzes binnen bosbeheer. We verschaffen kansen om er voor te zorgen dat Vlaamse bossen in internationaal erkende certificeringssystemen kunnen instappen. Het Agentschap voor Natuur en Bos zet zijn politiek verder om de eigen, grotere boscomplexen onder het FSC-label te brengen.

Het Ondersteunend Centrum van het Agentschap voor Natuur en Bos (OC ANB) dat instaat voor de valorisatie van het natuur- en bospatrimonium van de Vlaamse Overheid, zal haar aanbod aan producten en diensten verder ontwikkelen om via gerichte investeringen een geïntegreerder natuur- en bosbeleid mee te faciliteren. Het OC ANB zal commerciële inspanningen doen en zal hierbij optreden als natuurinvesteringsmaatschappij voor het Agentschap voor Natuur en Bos.

- (65) ***SD: In het kader van het streven naar sociaal warme steden, maakt Vlaanderen verder werk van de beschikbaarheid van nabije natuur-, bos- of groenwaarden voor elke stadsbewoner.***
- (66) ***OD: We realiseren multifunctionele stads(rand)bossen en herbestemmen de zonevreemde bossen waar nuttig en mogelijk.***

Vlaanderen zet op een vernieuwende wijze natuur, bos en groen in om een groen stedengewest te ontwikkelen zodat elk verstedelijkt gebied beschikt of uitzicht heeft op een geïntegreerd natuur-, bos- en/of groenproject. Zo worden deze projecten ingezet in functie van en voor de mens met oog voor de meekoppeling met de basisnatuur en de biodiversiteit. Door het opzetten van (grootschalige) proefprojecten wordt geëxperimenteerd met concepten als ecowoonwijken, ecobedrijventerreinen, stedelijke groenpolen, binnenstedelijke groenvoorzieningen, stedelijke natuurprojecten, ... In de Vlaamse Rand zal het groene karakter verder gestimuleerd worden via het Breugelproject.

We realiseren multifunctionele stads(rand)bossen waarbij we in 2020 in minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden een project opgestart hebben. De lopende projecten krijgen extra aandacht.

Het boscompensatiefonds wordt geactiveerd, waarbij lokale besturen, terreinbeherende verenigingen en privépersonen de mogelijkheid krijgen ook uit deze middelen te putten, om boscompensatie op het terrein te gaan realiseren.

Tenslotte moet voor zonevreemde bebossing een visienota en een concreet plan van aanpak worden uitgewerkt met de volgende elementen: het in kaart brengen van de bebossing, het bepalen van het instrumentarium (o.a. herbestemming), het bepalen van de prioriteiten, het ondernemen van acties via concrete projecten. De focus ligt op de meest waardevolle zonevreemde bossen.

Via deze maatregelen leveren we deze legislatuur een billijke bijdrage aan de realisatie van de pact 2020 doelstelling 15.

- (67) ***SD: Vlaanderen schenkt de nodige aandacht aan het realiseren van de randvoorwaarden om een efficiënt en effectief natuur- en bos- en groenbeleid mogelijk te maken.***
- (68) ***OD: Vlaanderen zorgt voor de effectieve uitvoering van het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen met als doelstelling inzake natuur, bos en groen de afbakening van extra 38.000 ha natuurgebied en 10.000 ha bosgebied om zo te komen tot een samenhangend Vlaams Ecologisch Netwerk van 125.000 ha, evenals de 150.000 ha verwevingsgebied.***

In uitvoering van het RSV zal bijgedragen worden aan de afbakening van '...7 000 ha extra bedrijventerreinen, de afbakening van 750 000 ha agrarisch gebied, extra 38 000 ha natuurgebied en 10 000 ha bosgebied en 150 000 ha natuurverwevingsgebied' (cf. Regeerakkoord). Van de natuur-, bos- en overige groengebieden moet uiteindelijk 125 000 ha onderdeel uitmaken van een samenhangend Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN). Via gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP's) zullen deze doelen gerealiseerd worden. Afbakeningsprocessen zullen rekening houden met de gewestelijke instandhoudingsdoelstellingen en de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de habitat- en vogelrichtlijngebieden. In die zin zal ook de timing van de opmaak van GRUP's van die aard zijn dat het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het gedrang komt. Zoals bepaald n.a.v. de besluitvorming van het Wildschadebesluit zal op basis van overleg tussen het Agentschap Natuur en Bos en het Departement Landbouw en Visserij een geactualiseerde kaart van de historisch permanente graslanden opgemaakt worden, en zal een lijst van bijzonder waardevolle historische graslanden voor eind 2009 voor vaststelling aan de Vlaamse regering worden voorgelegd als sluitstuk van de effectieve bescherming van poldergraslanden.

5.1.7 Beleid lokale leefkwaliteit

Hinder

Strategische doelstellingen

(69) SD: *Tegen 2020 verminderen we het aantal ernstig gehinderden door verkeerslawaai met 15%*

In de loop van deze legislatuur worden significante stappen in de richting van de doelstelling van het Pact 2020 gezet.

(70) SD: *De hinder rond Brussels Airport wordt onder controle gehouden met gepaste geluidsmitigerende maatregelen*

Operationele doelstellingen

(71) OD: *Prioritaire knelpunten inzake weg- en spoorverkeerslawaai worden aangepakt*

Na de opmaak van geluidsbelastingkaarten werken we, waar nodig in samenwerking met de ministers bevoegd voor andere relevante beleidsdomeinen (Mobiliteit en Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening, ...), geluidsactieplannen uit die concrete maatregelen treffen voor de aanpak van hinder door omgevingslawaai, met prioriteit voor de zwaarste knelpunten. Het doel is het aantal mensen dat wordt blootgesteld aan hoge geluidsniveaus van verkeerslawaai (weg, spoor) in bestaande situaties te laten verminderen en voor nieuwe situaties een aanvaardbaar niveau te garanderen. We realiseren bovendien een verbetering van de geluidssituatie in het stedelijk gebied. De tweede fase van de richtlijn omgevingslawaai waarbij meer infrastructuren en agglomeraties aan bod komen wordt uitgevoerd.

(72) OD: *Een stabiel juridisch kader wordt uitgewerkt voor de exploitatie van de luchthaven van Zaventem, zonder onaanvaardbare geluidshinder en gezondheidsimpact voor de omwonenden*

In het kader van het START-project en binnen een stabiel juridisch kader zal het aantal potentieel ernstig gehinderden rond Brussels Airport verder teruggedrongen worden, met een billijke en evenwichtige verdeling van de geluidshinder over de inwoners van het Vlaamse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Daarvoor zullen we streven naar een samenwerkingsakkoord met de federale overheid en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, waarin we afspraken maken over o.a. geluidsnormen en de toepassing ervan de routes en het baangebruik, de windnormen en de financiering van het beleid voor geluidsmitigerende maatregelen en de maatregelen inzake ruimtelijke ordening.

Indien nodig, overwegen we eigen Vlaamse geluidsnormen en we onderzoeken of we daarbij de frequentie van de geluidshinder mee in rekening kunnen brengen.

Het huidige plafond van nachtvluchten uit de milieuvergunning zal bestendig worden en aangevuld worden met nieuwe, uitgebreide exploitatiebeperkingen inzake QC (quota-count), in lijn met de federale beslissing van december 2008.

In samenwerking met de minister bevoegd voor Ruimtelijke Ordening zal een flankerend beleid ontwikkeld worden. We zorgen bij stedenbouwkundige ontwikkelingen voor een geluidstoetsing. Er worden geen nieuwe woonfuncties ontwikkeld in zones waar de geluidsbelasting te hoog is en we zetten een isolatieprogramma op voor woningen in de meest belaste buurten rondom de luchthaven.

(73) OD: *Nieuw geurbeleid wordt in uitvoering gebracht*

De uitvoering van diverse maatregelen uit het visiedocument geurhinder die tijdens de vorige legislatuur werd ingezet zal verder voortgezet worden. De nadruk ligt op de introductie van geurkwaliteitsnormen, op een inhoudelijke invulling van de beheersinstrumenten geuraudit en geurbeheersplan, en op de introductie van een reeks codes van goede praktijk.

Om de toestand in Vlaanderen verder op te volgen wordt in 2013 opnieuw een enquête uitgevoerd die peilt naar de geluids-, geur- en lichthinder bij de Vlaamse bevolking (SLO-3). Door vergelijking met vorige SLO resultaten zal mogelijk een evaluatie gemaakt kunnen worden van het gevoerde beleid tot dan.

(74) OD: *We bouwen de stiltegebieden verder uit*

Het beleid rond stiltegebieden spoort samen met de doelstellingen van de Europese richtlijn en kreeg de laatste jaren verder vorm met het ontwikkelen van het kwaliteitslabel Stiltegebied. Nog in 2009 worden de

eerste kwaliteitslabels uitgereikt. Nieuw is de ontwikkeling van een visie en beleid rond stille zones in de stad.

(75) OD: *We werken een beleid uit ter voorkoming van gehoorschade en –overlast door muziek*

De geluidsproductie naar aanleiding van diverse muziek evenementen veroorzaakt overlast en is mogelijk oorzaak van blijvende gehoorschade bij een groot deel van de jongere generatie. In samenspraak met de verantwoordelijken voor de gezondheidssector, wetenschappers, lokale overheden en mensen uit de sector willen we het probleem in kaart brengen en indien nodig maatregelen uitwerken. Ik zal in dat verband samen met mijn collega bevoegd voor Volksgezondheid het initiatief nemen om in het najaar van 2009 een Rondetafel bijeen te roepen met alle betrokken actoren.

(76) OD: *Het lichthinderbeleid wordt verder vormgegeven*

Voor lichthinder zal vooral via sensibilisatie en ondersteuning van het lokale beleid gewerkt worden. Verder wordt een beleidsvisie opgesteld, waarbij het ontwikkelen van een code van goede praktijk een aandachtspunt is.

Milieu en Gezondheid

Het Pact 2020 stelt dat tegen 2020 de gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt tegen 2020. Om dit te realiseren nemen we naast het verbeteren van de kwaliteit van de buitenlucht, water en bodem ook de verbetering van de kwaliteit van het binnenhuismilieu, de woon- en werkomgeving, en de voeding als centrale doelstelling op. Gealigneerd met de thematische strategische lijnen uit het regeerakkoord steunt het Vlaamse milieu- en gezondheidsbeleid gedurende deze legislatuur op volgende strategische doelstellingen.

Strategische doelstellingen

- (77) SD: *We werken een goed onderzoeksprogramma voor milieu en gezondheid uit om de geïntegreerde beleidsvertaling van wetenschappelijke inzichten te onderbouwen.***
- (78) SD: *de bestaande meetnetten, als instrument voor de ontwikkeling en opvolging van het gevoerde beleid voor milieu en gezondheid, worden uitgebouwd en onderling afgestemd***
- (79) SD: *een breed maatschappelijk draagvlak wordt nagestreefd inzake een goed wetenschappelijk onderbouwd milieu- en gezondheidsbeleid, gebaseerd op open communicatie, sensibilisatie en maatschappelijke betrokkenheid.***
- (80) SD: *tussen de verschillende betrokken entiteiten, zowel op Vlaams, federaal als internationaal niveau wordt een doorgedreven samenwerking uitgebouwd.***

Operationele doelstellingen

(81) OD: *We voeren een geïntegreerd horizontaal beleid voor de binnenhuisproblematiek*

In tegenstelling tot wat de meeste mensen denken kan de binnenlucht ernstiger verontreinigd zijn dan de buitenlucht. Bovendien brengen we gemiddeld meer dan 85% van ons leven door in een binnenmilieu en is de kwaliteit hiervan in belangrijke mate bepalend voor een goede gezondheid.

In dit kader maak ik in samenspraak met de minister van Volksgezondheid werk van de verdere ontwikkeling en implementatie van een efficiënt Vlaams binnenhuisbeleid, dat steunt op de integratie van alle betrokken bevoegdheden gaande van milieu, tot volksgezondheid en productbeleid en op de reële participatie van het maatschappelijk middenveld en andere betrokken actoren. Hierbij zal ik mij tijdens deze legislatuur in het bijzonder richten op

- 1) de bescherming van kwetsbare groepen zoals kinderen (lopende projecten rond kribbes en verdere werking gericht op scholen en
- 2) een gezond binnenhuisklimaat in laagenergie gebouwen zodat energie-efficiëntie en gezondheid optimaal kunnen gecombineerd worden.

(82) OD: We voeren een geïntegreerd horizontaal beleid voor de prioritaire milieugezondheidskundige onderwerpen van de Vlaamse regering

Door een gebrek aan voldoende wetenschappelijke gegevens zijn de nadelige gevolgen van een aantal milieu- en gezondheidsrisico's moeilijk in te schatten. Ik investeer daarom verder in gefocuste wetenschappelijke beleidsvoorbereidende studies als basis voor concrete beleidsaanbevelingen en –acties waarbij positieve en negatieve consequenties van de voorgestelde beleidsalternatieven worden afgewogen en voorzien wordt in afdoende participatie. De inhoudelijke prioriteiten worden gealigneerd met internationale actieplannen en verklaringen aangevuld met prioriteiten specifiek voor Vlaanderen zoals verkeer en gezondheid. In lijn met Europa wordt werk gemaakt van een strategie om de gevolgen van endocriene stoffen in Vlaanderen te reduceren tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau of zelfs te voorkomen. De strategie moet een duidelijke beleidsvisie en strategisch kader scheppen voor een efficiënte en doeltreffende aanpak waarbij niet alleen preventief maar ook curatief wordt gehandeld.

Voor het omgaan met onzekere risico's wordt een transparant en afgewogen kader opgesteld. Op basis van dit kader werk ik onder meer Vlaamse reglementering rond niet ioniserende straling van GSM-antennes uit en zorg ik voor een efficiënte uitvoering en handhaving ervan.

(83) OD: We zetten concrete beleidsacties op voor de gekende en nieuwe gebiedsgerichte knelpunten rond milieu en gezondheid in Vlaanderen

Door o.a. het uitbreiden en optimaliseren van de meetinspanningen en het samenwerken op verschillende niveaus wordt een meer gebiedsgerichte aanpak inzake het milieu- en gezondheidsbeleid steeds meer toegepast. Hierbij beoog ik zowel het optimaal gebruiken en afstemmen van bestaande milieumeetnetten en gezondheidsbevragingen en –databanken als het uitbreiden van de meetnetten en databanken. Ik investeer hierbij in het opnemen van het longitudinaal humane biomonitoringprogramma binnen het milieu- en gezondheidsbeleid op recurrente basis. Wij verzilveren hierbij de voortrekkersrol die Vlaanderen speelt op het vlak van humane biomonitoring door het ervaringsgericht mee sturen van de Europese strategie voor een geïntegreerd humaan biomonitoringprogramma. Complementair werken we verder aan de doorwerking van de humane biomonitoringresultaten binnen het Vlaamse gebiedsgerichte milieu- en gezondheidsbeleid. Zo zal, in samenwerking met de Vlaamse minister bevoegd voor volksgezondheid, het actieplan 'astma' en het actieplan 'gechloreerde verbindingen' geïmplementeerd worden. Daarin zal naast de reeds genomen en lopende maatregelen naar bestrijdingsmiddelen, op basis van de resultaten van de humane biomonitoring worden gewerkt aan de preventie van astma als gevolg verkeersblootstelling en binnenhuisvervuiling en aan de vermindering van de impact van verbrandingsprocessen via o.a. open vuren op de gezondheid.

Groen stedengewest

(84) OD: We realiseren de ViA-doorbraak 'Groen Stedengewest'

Het beleidsdomein Leefmilieu en Natuur zal de coördinerende rol waarnemen in de realisatie van de ViA-doorbraak 'Groen Stedengewest' met in het bijzonder de actie rond 'Milieuvriendelijk vervoer'. De milieuoverheid levert zijn bijdrage aan de opvolging en evaluatie van de realisaties van de doelstellingen uit het Regeerakkoord, het Pact2020 en de beleidseffecten uit de Beleidsnota. Specifieke aandacht gaat naar de monitoring van het maatschappelijk gedrag van de Vlaming ten aanzien van milieu en natuur.

Ik zal vanuit mijn bevoegdheden tevens aansturen op een duurzaam locatie- of vestigingsbeleid in overleg met mijn collega's bevoegd voor Mobiliteit en Ruimtelijke Ordening. Dergelijk beleid streeft ondermeer naar de koppeling van verkeersintensieve functies aan kwalitatieve en snelle vormen van openbaar vervoer, een functioneel netwerk van veilige fietsverbindingen, een multimodaal netwerk inzake goederenvervoer en het terugdringen van geïsoleerde locaties.

5.1.8 Mestbeleid

(85) SD: Het mestbeleid is een essentieel onderdeel voor het bereiken van een goede waterkwaliteit voor N en P. Een nieuw actieprogramma (2011-2014) in het kader van de Nitraatrichtlijn met behoud van de derogatie draagt hiertoe bij.

Ik wil het mestbeleid van de komende jaren voeren op basis van het Mestdecreet van 22 december 2006 dat onverkort verder wordt uitgevoerd. Ik wil daartoe de bijkomende uitvoeringsbesluiten vervolledigen en op basis van een algemene evaluatie van het nieuwe mestbeleid waar nodig optimaliseren, o.m. betrekking tot

de boetes voor de overschrijding van de nitraatresiduwaarde waarvoor een wettelijke basis moet worden gecreëerd. De huidige instrumenten om de mestproductie en het mestgebruik onder controle te houden (oordeelkundige bemesting, aanpak aan de bron via nutriëntenarme voeders en nutriëntenemissierechten, mestverwerking en export, opvolging van mesttransporten, ...) blijven van belang. Bij dit alles wordt ook een administratieve vereenvoudiging nagestreefd. Binnen de nitraatrichtlijn zal ik voor Vlaanderen na evaluatie van de huidige derogatie een nieuw actieprogramma en een verzoek aan de Europese Commissie tot verlenging van de derogatie uitwerken voor de periode 2011-2014.

Waar noodzakelijk zal in afspraak met de Vlaamse minister van Landbouw verder gestreefd worden naar de vereenvoudiging van de administratieve verplichtingen van de landbouwers.

Ik beschouw de staalname en analyse van het nitraatresidu als hoekstenen voor de opvolging van een oordeelkundige bemesting. Daarom zal ik het wetenschappelijk onderzoek naar de decretaal opgelegde verfijning van de nitraatresiduwaarde versnellen en vervolgens het normenkader differentiëren en het pakket maatregelen verfijnen.

Om de doelstellingen van de nitraatrichtlijn en de kaderrichtlijn water te halen, is een verdere daling van de fosfaatconcentraties aangewezen. Ik zal onderzoeken welke maatregelen bijkomend kunnen genomen worden om afspoeling en doorslag van fosfaat te verminderen. Bestaande maatregelen zoals erosiebestrijding worden meer doelgericht en gebiedsgericht ingezet.

(86) OD: Een nieuwe actieprogramma wordt uitgewerkt voor het verkrijgen van een derogatie voor de periode 2011 – 2014

In de loop van 2010 wordt werk gemaakt van een nieuw actieprogramma dat tot doel heeft de huidige derogatie door Europa verleent tot eind 2010 te verlengen voor de periode 2011-2014.

(87) OD: De efficiëntie van de regelgeving verhogen door te focussen op specifieke gebieden.

Ik zal mijn beleid meer differentiëren als aanvulling op het generieke beleid. Ik zal specifieke maatregelen nemen in bepaalde gebieden zoals in risicogebieden voor oppervlaktewater/grondwater. Een integrale monitoring van landbouwpercelen en hun effecten op grond- en oppervlaktewater kan bijdragen tot het nemen van de meest geschikte maatregelen voor landbouwbodem. Naast een meer gebiedsgerichte wordt ook een meer teeltgerichte regelgeving uitgewerkt.

(88) OD: Door een individuele benadering wordt de adviserende en sensibiliserende rol van de Mestbank versterkt.

Advies aan en sensibilisering van individuele landbouwbedrijven wordt versterkt. Ik streef naar een drempelverlaging tussen de land- en tuinbouwers enerzijds en de overheid anderzijds om, via een partnerschap tussen beiden, het nutriëntenmanagement te versterken. Ik zorg voor de verfijning van de bestaande e-loketten, zoals het Mest Transport Internet Loket (MTIL), het Mest Internet Loket (MIL) en het Staalname Melding Internet Loket (SMIL) en breid ze uit met nieuwe interactieve toepassingen. Hierbij staan de digitale gegevensverstrekking en het opvolgen van de eigen gegevens door de doelgroep centraal.

Bestaande, adviserende en sensibiliserende instrumenten (knipperlichten, audits, agro-beheersgroepen, bedrijfsplanners, ...) worden verder uitgebouwd en nieuwe instrumenten worden onderzocht. Ik zal een evenwichtig en gediversifieerd handhavingsbeleid hanteren als het sluitstuk van het mestbeleid.

De Mestbank zal zowel door gebruik van rekenmodellen als ook door staalnames op het terrein het verband tussen bemesting en waterkwaliteit onderzoeken en nagaan hoe de waterkwaliteit kan verbeterd worden en welke maatregelen zich opdringen individueel en collectief in probleemgebieden.

(89) OD: Mestverwerking als belangrijke steunpilaar voor het mestbeleid wordt verder uitgebouwd en draagt bij tot een beter nutriëntenevenwicht, een duurzame bodemkwaliteit en groene energie.

Innovatieve en duurzame mestverwerking en export van dierlijke mest is een essentiële schakel geworden in het beheersen van het mestprobleem in Vlaanderen. Initiatieven die alternatieve energie produceren (zoals de productie van groene stroom bij vergisting) moeten gestimuleerd worden. Ook initiatieven die resulteren in stabiele, hoogwaardige eindproducten met aangepaste nutriënteninhoud en een hoog organisch stofgehalte, verdienen aandacht. Waardevolle eindproducten kunnen ook bijdragen aan de wederopbouw van het organisch koolstofgehalte van de Vlaamse landbouwgronden. Een doordachte marketingstrategie voor Vlaamse mestverwerkingproducten moet de exportmogelijkheden veilig stellen. Wij werken in dit kader

verder aan een oplossing voor de export van dierlijke mest naar Wallonië en Frankrijk. Alternatieve oplossingen voor restproducten uit mestverwerking moeten onderzocht worden. De emissies uit mestverwerking worden onder controle gehouden. Recuperatie van energie, nutriënten en water, resulteert in een maximale kringsluiting.

5.1.9 Beleid open Ruimte

- (90) SD: De kwaliteit van de open ruimte verbetert via een gebiedsgericht beleid en gebiedsgerichte investeringen.**

De open ruimte-projecten ondersteunen het investeringsbeleid van de Vlaamse Regering om de economische crisis te helpen bestrijden. De gebiedsgerichte aanpak biedt uitgelezen kansen om dit geïntegreerd, beleidsdomein- en bestuursniveauoverschrijdend te doen. De projecten kunnen uitvoering geven aan onder meer volgende punten van het regeerprogramma: een levendige landbouw- en visserijsector, investeren in stappers en trappers (o.a. trage wegen), investeren in openbaar vervoer, beperken van hinder en verontreiniging, een nieuwe visie voor ruimtelijke ordening in Vlaanderen, archeologisch en kunsthistorisch erfgoed renoveren en beschermen, naar een groene economie, verstandig omgaan met energie, plattelandsbeleid, minder afval en meer recyclage, integraal waterbeleid, luchtbeleid, biodiversiteit en natuur- en bosbeleid.

Met de gebiedsgerichte projecten wil ik ook uitvoering geven aan de ruimtelijke afbakeningsprocessen, die vorige legislatuur zijn opgestart en die deze legislatuur zullen voltooid worden.

- (91) OD: Bij gebiedsontwikkeling wordt gestreefd naar meer synergie tussen de betrokken beleidsvelden milieubeleid, plattelandsbeleid, natuurbeleid, integraal waterbeleid, mobiliteit en ruimtelijk ordeningsbeleid, en de omgevingkwaliteit.**

De voorbije jaren formuleerden onder andere de beleidsvelden milieu, platteland, natuur, integraal waterbeleid, mobiliteit, landbouw en ruimtelijk ordening, toekomstgerichte visies voor de open ruimte. Ik zie meer mogelijkheden voor een gebiedsgerichte samenwerking tussen deze verschillende beleidsvelden zodat ook bij de uitwerking van streekprojecten meer synergie tussen de verschillende visies tot stand komt. Dit alles moet leiden tot een meer gecoördineerde en duurzame aanpak. Via ruilverkaveling-, natuurinrichting- en landinrichtingsprojecten, zal ik deze synergie in concrete geïntegreerde realisaties vertalen.

- (92) OD: De kwaliteitsverbetering van de open ruimte door gebiedsgerichte projecten wordt meetbaar.**

Om tot een kwaliteitsvolle open ruimte te komen is het essentieel dat binnen gebiedsgerichte projecten ruime aandacht gaat naar het samen benoemen van de kwaliteit van het gebied met alle actoren. Omgevingskwaliteit is een gebiedsspecifiek gegeven en de gehanteerde begrippen worden door iedereen verschillend ingevuld. Het is dan ook essentieel dat binnen gebiedsgerichte planningsprocessen en projecten, ruime aandacht gaat naar het samen met betrokken actoren benoemen van kwaliteiten en hoe hier op in te spelen. Ik zal een indicator ontwikkelen om de omgevingskwaliteit te meten. Een stevig en doordacht procesontwerp en –management met hoge betrokkenheid van relevante actoren, is daarbij cruciaal voor het welslagen van gebiedsgerichte projecten.

- (93) OD: Via landinrichting wordt de kwaliteit van de open ruimte versterkt.**

De landinrichting biedt zeker in de Vlaamse Rand een meerwaarde, zoals ook het regeerakkoord stelt. De globale, geïntegreerde ontwikkelingsvisie van het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel krijgt zo een concrete invulling. In 2009 en 2010 wordt het bestaande landinrichtingsproject Plateau van Moorsel, dat deels in de Vlaamse Rand ligt, verdergezet met middelen vanuit landinrichting. Vanaf 2011 wordt geïnvesteerd in de verdere concretisering van de nog goed te keuren ruimtelijke uitvoeringsplannen in de Vlaamse Rand. Over de periode 2009-2014 wordt 10% van het landinrichtingsbudget gereserveerd voor de Vlaamse Rand.

Ook in de lopende landinrichtingsprojecten wordt verder geïnvesteerd.

Daarnaast kunnen ook initiatieven die lokaal heel sterk gedragen zijn, rekenen op ondersteuning vanuit landinrichting.

- (94) OD: Door de ruilverkavelingsprojecten in uitvoeringsfase te voltooien en door de ruilverkavelingsprojecten in planvormingsfase af te ronden wordt de leefbaarheid en de economische draagkracht van 30 000 ha plattellandsgebied versterkt.**

Met 9 ruilverkavelingsprojecten in uitvoering wil ik de leefbaarheid en de economische draagkracht van 15 000 ha plattellandsgebied stimuleren. Met een tiental projecten in voorbereiding wil ik de continuïteit verzekeren.

Ik wil inspelen op vragen om het instrument van ruilverkaveling in te zetten in het kader van een veel breder scala aan problematieken, die illustratief zijn voor de diversiteit en complexiteit van het Vlaamse platteland: van het versterken van landbouwstructuren, bijvoorbeeld via glastuinbouwzones tot de mildering van effecten van grote infrastructuurwerken, flankerende maatregelen bij de realisatie van stadsbossen en nieuwe natuur, integrale inrichting van landelijke gebieden.

- (95) OD: De gebiedsgerichte projecten zijn duurzamer door een inhoudelijke verbreding.**

Ik zal de VLM de opdracht geven om haar gebiedsgerichte projecten verder inhoudelijk te verbreden via: mogelijkheden voor duurzame energievoorzieningen, het ondersteunen van lokale initiatieven van kleinschalige tewerkstelling, het verbeteren van de omgevingskwaliteit voor bewoners en bezoekers en impulsen aan cultuurbeleving dienen onderzocht te worden. Samen met mijn collega bevoegd voor plattellandsbeleid wil ik de gebiedsgerichte projecten zien bijdragen aan een duurzame plattellandsontwikkeling. Pilotprojecten als de Merode, Gooik, Schelde-Leie, Scheldelandschapspark en de Wijers, kunnen hiervoor als inspiratie dienen. Door een bundeling van middelen vanuit leefmilieu, platteland en andere beleidsdomeinen, kunnen we deze projecten ook financieel ondersteunen.

Ik zal ervoor ijveren dat Vlaamse projecten met impact op de open ruimte steeds flankerende maatregelen voor landbouw, natuur, landschap en recreatie voorzien. Waar mogelijk moeten we een stap verder gaan en projecten met grote impact inbedden in een breed beleidsdomeinoverschrijdend initiatief van gebiedsontwikkeling, waarbij de kernkwaliteiten niet aangetast maar in tegendeel op niveau van een gebied versterkt worden via een scala aan maatregelen.

- (96) OD: De mobiliteit van gronden is verhoogd tijdens de regeerperiode en de grondprijs blijft onder controle.**

Lokale grondenbanken en de gerichte opbouw van een grondreserve, staan garant voor de nodige grondmobiliteit en beletten dat grondprijzen in de hoogte gaan. De juridische en financiële omkadering van de werking van de lokale grondenbanken, wil ik verbeteren. Dit kan meer mogelijkheden bieden voor het ruilen van gronden, zowel voor eigenaars als voor gebruikers. Er zal daarbij onderzocht worden of voor deze werking een rollend fonds Vlaamse Grondenbank dient opgericht.

De werking van de vorige legislatuur opgestarte Vlaamse Grondenbank met zijn e-voorkooploket komt zo snel mogelijk op kruissnelheid. Ik laat onderzoeken op welke wijze de activiteit grondenbanken ten volle kan uitgeoefend worden zonder nadelige invloed op het ESR-vorderingensaldo.

- (97) OD: Een flexibel instrumentarium introduceren voor projecten in de open ruimte door een vernieuwd decreet op de Landinrichting**

Ik evalueer het tijdens de vorige legislatuur voorbereide voorontwerp van decreet op de Landinrichting waarbij het de bedoeling is te komen tot een administratieve vereenvoudiging. In dit kader wordt ook bekeken wat de relatie is met het in het Regeerakkoord aangekondigde flankerend landbouwbeleid bij grote infrastructuurwerken.

- (98) OD: Door het invoeren van nieuwe pakketten en de gebiedgerichte inzet ervan, neemt de efficiëntie van het instrument beheerovereenkomsten gevoelig toe.**

Ik zal het instrument beheerovereenkomsten meer gebiedsgericht en projectmatig inzetten. Ik wil hiermee de efficiëntie en de effectiviteit verhogen en daardoor het resultaat zichtbaarder maken. Door het inschakelen van agro-beheersgroepen die op hun beurt samenwerkingsverbanden kunnen vormen met natuurverenigingen, andere open-ruimte actoren of lokale besturen, wil ik de gebiedsgerichte aanpak versterken.

Door het werkgebied van de bedrijfsplanners uit te breiden over het hele grondgebied van Vlaanderen, wil ik meer plattellandsgebruikers motiveren om te investeren in het platteland via beheerovereenkomsten. De VLM

krijgt een centrale rol in het stimuleren van de land- en tuinbouwers m.b.t. hun medewerking aan agromilieumaatregelen. We realiseren een betere stroomlijning van de diverse controles die op een land- en tuinbouwbedrijf gedaan worden en een betere coördinatie en samenwerking tussen de daarbij betrokken administraties.

Ik wil met de nieuwe pakketten beheerovereenkomsten resultaten neerzetten voor waterconserving en voor het onderhouden en herstellen van onroerend erfgoed. Deze nieuwe maatregelen passen enerzijds in de klimaatdoelstellingen, anderzijds in het beleid ten aanzien van ons cultureel en onroerend erfgoed, voorzien in het regeerakkoord.

In het verlengde van de huidige inzet van het instrument beheerovereenkomsten, zal ik proactief de komende programmaperiode (PDPO 3) voorbereiden. Prioritaire Europese leefmilieuthema's zoals biodiversiteit, klimaat, waterbeheer en waterkwaliteit, landbeheer en natuurbeheer, zijn daarbij de pijlers voor de uitbouw van het "As 2"-beleid van het PDPO (agro-milieumaatregelen) naar de toekomst. Afstemming tussen de beleidsdomeinen vernieuwde vormen van vergoeding en aanpak (compenserende vergoedingen, collectieve beheerovereenkomsten, agro-aaneming) en het toewijzen van voldoende Europese financiële middelen aan deze as, zijn belangrijke sleutels voor succes.

Het agrarisch natuurbeheer in Vlaanderen is in volle ontwikkeling. We bekijken in samenspraak met de minister bevoegd voor Landbouw hoe we dat kunnen stimuleren.

Slagkrachtige overheid

5.1.10 Slagkrachtige werking van het overheidsapparaat

- (99) *OD: Met één e-voorkooploket verlaagt de gemiddelde afhandelingstijd van een aanbidding 'recht van voorkoop' sterk.*

Een performante Vlaamse overheid doet aan e-government. Ik zal het e-voorkooploket operationeel maken. Eén loket zal leiden tot een serieuze administratieve vereenvoudiging en een verkorting van de gemiddelde afhandelingstijd van een aanbidding. Dit zal zowel ten goede komen van de kopers en verkopers van onroerende goederen, als van notarissen en betrokken overheidsinstanties.

- (100) *OD: De vergoedingenregeling in het kader van de kapitaalschade- en gebruikerscompensatie is op kruisnelheid.*

Ik zal erop toezien dat de VLM haar opdrachten uit het decreet betreffende het grond- en pandenbeleid, het decreet Integraal Waterbeheer en de gebruikerscompensatie accuraat kan uitvoeren. VLM zal de kapitaalschade- en gebruikerscompensatie, resp. voor eigenaars en voor gebruikers, correct en tijdig bepalen en uitbetalen.

- (101) *OD: Een vereenvoudiging van de mestwetgeving en een administratieve vereenvoudiging op maat van de doelgroep, met een maximale beleidsoverschrijdende samenwerking tussen de administraties, wordt gerealiseerd.*

Ik zal de mestwetgeving onderwerpen aan een screening met betrekking tot de principes van haalbaarheid, doeltreffendheid en vereenvoudiging. Ik zal hierbij een evenwicht nastreven tussen transparantie en maximale klantgerichtheid met bijkomende aandacht voor administratieve vereenvoudiging. Ik zal streven naar beleidsoverschrijdende samenwerking met behoud van de eigen accenten van het beleidsdomein. Ik beoog hierbij een betere stroomlijning van de controles op het land- en tuinbouwbedrijf en een betere coördinatie en samenwerking tussen de betrokken administraties, zoals bepaald in het milieuhandavingsdecreet en regeerakkoord.

- (102) *OD: We optimaliseren het instrument "Integraal Milieujaarsverslag (IMJV)".*

Het IMJV wordt door de actoren beschouwd als een administratief proces waarvan de doelmatigheid onvoldoende wordt aangetoond. Een grondige screening van het instrument met de nadruk op efficiëntie en transparantie wordt uitgevoerd. Het instrument moet de finaliteit van het gegevensbeheer realiseren.

5.1.11 Beleidsvoorbereiding en -evaluatie

Strategische doelstellingen

- (103) **SD:** *We versterken de beleidsvoorbereiding om te komen tot een slagkrachtige, efficiënte en effectieve Vlaamse milieuoverheid.*

Operationele doelstellingen

- (104) **OD:** *We kiezen voor een geïntegreerd milieubeleid op maat, met transparante opvolging en jaarlijkse rapportering*

Een effectief milieubeleid vraagt vanwege zijn complexiteit en verwevenheid met ander sectoraal beleid een open en geïntegreerde werking op maat. De Vlaamse overheid duidt en illustreert haar milieubeleid op begrijpbare en transparante wijze aan alle betrokkenen. Het beleidsdomein bouwt zijn beleidsmonitoringsysteem verder uit en stemt dit af op de doelstellingen van het Pact 2020 en de vooropgestelde beleidseffecten uit de Beleidsnota. De rapportering van beleidseffecten en bijhorende indicatoren wordt afgestemd en in lijn gebracht met de rapporteringen van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Bijzondere aandacht zal verder gaan naar de regionale benchmarking van Vlaanderen ten aanzien van Europese topregio's om opvolging van de Pact 2020 doelstellingen mogelijk te maken.

- (105) **OD:** *We werken aan de integratie van de verschillende plannen binnen het beleidsdomein leefmilieu en natuur tot één milieubeleidsplan*

Ik maak werk van een goede afstemming en wisselwerking tussen plannen, rapporten en programma's van het eigen beleidsdomein en streef naar integratie tot één milieubeleidsplan. De basis voor dit plan vormt de beleidsnota. De doelstellingen worden wetenschappelijk onderbouwd en zijn maatschappelijk ruim gedragen.

In het kader van het geactualiseerde milieubeleidsplan MINA3+ is vastgelegd dat deze beleidsnota de basis zal vormen van het nieuwe milieubeleidsplan MINA4 dat deze Vlaamse Regering zal vaststellen. De elementen van deze beleidsnota zullen daarin meer gedetailleerd en geïntegreerd worden uitgewerkt en in het voorjaar 2010 aan een openbaar onderzoek worden onderworpen.

- (106) **OD:** *Beleidsplanning en –opvolging milieu, mobiliteit en ruimtelijke ordening in Vlaanderen worden onderling afgestemd*

In overleg met de betrokken collega's werk ik aan een goede afstemming en wisselwerking tussen plannen, rapporten en programma's van het eigen beleidsdomein en met beleidsplannen uit andere beleidsdomeinen, waarbij in eerste instantie afstemming wordt gezocht met het Ruimtelijk Structuurplan en het Mobiliteitsplan Vlaanderen.

5.1.12 Beleidsonderbouwing

Strategische doelstellingen

- (107) **SD:** *Het milieubeleid in Vlaanderen wordt wetenschappelijk onderbouwd*

Beleidskeuzes worden wetenschappelijk onderbouwd. De milieu- en de natuurrapportering gebeuren in functie van een evaluatie van het beleid en geven aan op welke wijze beleidskeuzes een impact hebben op leefmilieu en natuur. Essentieel blijft natuurlijk wel dat het leefmilieu- en natuurbeleid een ruim maatschappelijk draagvlak hebben. De strategisch adviesraad van het beleidsdomein zal worden ingezet als instrument om meer inzicht te krijgen in de mate waarin maatschappelijk draagvlak voor beleidsvoorstellen aanwezig is of onder welke voorwaarden het kan versterkt worden.

Operationele doelstellingen

- (108) **OD:** *Milieurapportering: de vinger aan de pols van het beleid*

In uitvoering van het decreet houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid worden eind 2009 de resultaten voorgesteld van het scenariorapport 'MIRA-S 2009, Milieuverkenning 2030'. Dit rapport geeft inzicht hoe het milieu in Vlaanderen de komende decennia kan evolueren in functie van de beleidskeuzes die Vlaanderen nu maakt. Het rapport wordt uitgewerkt op een gemeenschappelijke basis met het NARA 2009, Natuurverkenning 2030. Ook de bevindingen uit deze rapporten zal ik gebruiken als onderbouwing van de beleidskeuzes die de komende jaren gemaakt worden in het milieu- en natuurbeleid, maar ook om de integratie van leefmilieudoelstellingen in andere beleidsdomeinen te bepleiten. Voorbeelden daarvan zijn de adaptatie aan een wijzigend klimaat en de verbetering van de algemene luchtkwaliteit in Vlaanderen.

De evaluatie van het lopende milieubeleid en van de (milieu)doelstellingen uit het Pact 2020, de Lissabonstrategie enz. zal worden geënt op wetenschappelijk welonderbouwde indicatoren. Voortbouwend op de mededeling ‘GDP and Beyond’ van de Europese Commissie en in het licht van een vergroening van onze economie, zal daarbij bijzondere aandacht gaan naar de meting van vooruitgang in een veranderende wereld, waarbij naast louter economische indicatoren (bv. BBP) ook milieu-indicatoren worden betrokken.

(109) OD: *Het concept ‘ecosysteemdiensten’ wordt verder onderzocht*

Het concept “ecosysteemdiensten” (ESD) verschaft een nieuwe, frisse kijk op de interacties tussen maatschappij en natuur. Het vernieuwende aspect is dat natuur en bos als een noodzakelijke bondgenoot voor een duurzame samenleving en de economie wordt aanzien.

De ecosysteemdienstbenadering is een veelbelovend hulpmiddel om gewenste maatschappelijke ‘win-win’ of ‘trade-off’ situaties te identificeren voor een multi-functionele open ruimte in Vlaanderen en het levert een waardevol kader om actoren met verschillende interesses bij elkaar te brengen. Het kan ook conceptueel bijdragen aan de vergroening van de economie. Er gebeurt een analyse van de ecosysteemdiensten in Vlaanderen en het concept zal in al de beleidsdomeinen die het landgebruik in de open ruimte beïnvloeden, geïntroduceerd worden, wat in lijn is met de Europese benadering. Er is nood aan een degelijk vergoedingensysteem voor zij die deze diensten helpen leveren. De bestaande maatregelen (beheersvergoedingen, gebruikerscompensatie...) dienen daarbij meer doelgericht te worden bijgestuurd mede in het kader van PDPO 2012-2016.

(110) OD: *De natuurrapportering wordt geoptimaliseerd*

De natuurrapportering wordt geoptimaliseerd in functie van de beleidscyclus. Daarbij wordt ernaar gestreefd om de rapportage waar mogelijk te synchroniseren met de legislatuur zodat bij aanvang van een nieuwe legislatuur optimaal gebruik kan worden gemaakt van de meest recente gegevens. Scenarioanalyses helpen bij de beleidskeuzes. De rapportage wordt ook gericht op de evaluatie van de instrumentenmix en hun impact op de toestand van de natuur. Uiteindelijk moet dit leiden tot een concreet evaluatiesysteem voor het beleid. Tot slot worden de economische aspecten van het beleidsinstrumentarium beter geïncorporeerd.

5.1.13 Beleidsuitvoering

Milieuhandhaving, Milieuschade- en Crisisbeheer

Strategische doelstellingen

(111) SD: *Een doeltreffende bestuurlijke handhaving van milieu-inbreuken en milieumisdrijven wordt uitgebouwd*

Nu het Milieuhandhavingsdecreet op 1 mei 2009 in werking is getreden en ook het vervolgdecreet en de uitvoeringsbesluiten een feit zijn, is het prioritair om dit nieuw juridisch kader om te zetten in een doeltreffende bestuurlijke handhaving van milieu-inbreuken en, indien het bevoegde parket beslist niet te vervolgen, ook van milieumisdrijven. Door kort op de bal te spelen bij het opleggen van exclusieve (bij milieu-inbreuken) en alternatieve (bij milieumisdrijven) bestuurlijke geldboetes, kan een krachtig signaal worden gegeven, zowel naar de overtreders als naar de toezichthouders en de verbalisanten. Even belangrijk is de ontwikkeling van een duidelijk en coherent kader met criteria op grond waarvan de hoogte van de boete en/of de voordeelontneming kan berekend worden, zodat rechtszekerheid geboden wordt.

Ook het beleid inzake crisisbeheer bij milieu-incidenten zal verder worden uitgewerkt, rekening houdend met internationale richtlijnen ter zake.

Operationele doelstellingen

(112) OD: *Het Milieuhandhavingsbeleid wordt uitgevoerd*

Het nieuwe milieuhandhavingsdecreet wordt verder onverkort uitgevoerd. De krachtlijnen en de prioriteiten van het milieuhandhavingsbeleid zullen worden bepaald rekening houdend met de aanbevelingen in de jaarlijkse milieuhandhavingsprogramma's, opgesteld in de schoot van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving. De handhavingspraktijk zal naar effectiviteit en efficiëntie worden geëvalueerd, o.a. via de jaarlijkse milieuhandhavingsrapporten. De samenwerkingsafspraken tussen de verschillende

handhavingsactoren zullen, waar nuttig, verankerd worden in handhavingsprotocollen. Binnen het decretaal kader zal ik ondersteuning verlenen aan toezichthouders en opsporingsambtenaren.

Door een verhoging van het aantal lokale toezichthouders - gemeentelijk, intergemeentelijk en politiezone - zal de Vlaamse Milieu-inspectie zich meer kunnen toeleggen op inrichtingen met een grote milieurelevantie, zoals Seveso- en GPBV-bedrijven, en op ketentoezicht op afvalstoffen. De handhaving zal verschuiven van een reactieve naar enerzijds een proactieve invalshoek, geconcretiseerd in specifieke thematische handhavingscampagnes, en anderzijds naar een routinematige invalshoek. Bij dit laatste staan emissiegerichte inspecties en controle van de zelfcontroleactiviteiten van de bedrijven centraal. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan het toezicht op niet-vergunde maar wel vergunningsplichtige inrichtingen en activiteiten.

(113) OD: *Het Milieuschadedecreet wordt uitgevoerd*

De uitvoering van het Milieuschadedecreet wordt maximaal afgestemd op de uitvoering van het Milieuhandhavingsdecreet. Met het oog op de concrete toepassing en verdere duiding van het Milieuschadedecreet, wordt een Leidraad Milieuschade opgesteld. Waar nodig wordt het Milieuschadedecreet verder geïmplementeerd via uitvoeringsbesluiten en wordt er een aangepast economisch instrumentarium ontwikkeld, bv. op het vlak van waardebeoordelingstechnieken. Tweejaarlijks zal een rapport over de toepassing van het MSD worden bezorgd aan de Vlaamse Regering, en in 2013 volgt een nationaal evaluatierapport voor de Europese Commissie.

Milieuvergunningen

Een bijzonder aandachtspunt in het regeerakkoord is de verwachte vergunningenpiek. De Vlaamse Regering opteert de vergunningenpiek onder controle te brengen via een aanpassing van het milieuvergunningendecreet.

Als gevolg van de overgangsbepalingen van het milieuvergunningendecreet van 28 juni 1985 werd de vergunningstermijn van de op 1 september 1991 lopende vergunningen beperkt tot maximaal 20 jaar. Een gelijkaardige beperking werd uitgevaardigd voor de na die datum op basis van de oorspronkelijk geldende reglementering verleende vergunningen. Verwacht wordt dat hierdoor op 1 september 2011 de milieuvergunning voor 4000 tot 5000 klasse 1 bedrijven komt te vervallen waardoor de dossiers inzake aanvragen tot hernieuwing van de vergunning zich reeds zullen aandienen vanaf het voorjaar 2010. Voor klasse 2 bedrijven zal dit cijfer nog beduidend hoger komen te liggen. Voor de onmiddellijk daarop volgende jaren wordt een extra verval van 15000 milieuvergunningen verwacht.

Strategische doelstellingen

(114) SD: *Het milieuvergunningendecreet wordt aangepast om de milieuvergunningenpiek op te vangen*

Een aanpassing van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning is noodzakelijk om de gevolgen van de vergunningenpiek op te vangen. Uitgangspunten hierbij zijn dat:

- de massale hernieuwing van de milieuvergunningen die komen te vervallen, geen rechtsonzekerheid voor de betrokken partijen mag creëren;
- geen afbreuk wordt gedaan aan de bescherming van het leefmilieu en de mens die door de milieuvergunningenreglementering wordt geboden.

Operationele doelstellingen

(115) OD: *Een voorstel tot aanpassing van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning zal in het najaar 2009 in het Vlaams Parlement worden ingeleid.*

De nieuwe decretale bepalingen moeten erop zijn gericht de vergunningenpiek af te vlakken en de verhoogde dossierstroom meer onder controle te brengen.

Erkenningen

Het Vlaams Regeerakkoord bepaalt dat de Europese en internationale afspraken moeten worden nagekomen. De focus wordt gelegd op een tijdige, correcte en werkbare vertaling van de Europese verplichtingen. Verschillende van onze Vlaamse erkenningen zijn gevat door de Europese dienstenrichtlijn van 12 december

2006. Het decreet van 27 maart 2009 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, wat betreft de aanvulling met een regeling inzake erkenningen, en houdende wijziging van diverse andere wetten en decreten, stelt inmiddels het kader vast waarbinnen deze richtlijn in Vlaams recht zal worden omgezet.

Strategische doelstellingen

(116) SD: De Europese dienstenrichtlijn wordt tijdig omgezet.

Operationele doelstellingen

(117) OD: Een nieuwe erkenningenreglementering wordt door de Vlaamse regering vastgesteld

Op heel korte termijn zal de Vlaamse Regering ter implementatie van de richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt een nieuwe erkenningenreglementering vaststellen. Ze zal daarbij tot integratie van de verschillende bestaande erkenningstelsels overgaan en hun procedures vereenvoudigen en eenvormig maken.

(118) OD: We optimaliseren het erkenningensysteem voor laboratoria

Momenteel moet een laboratorium over meerdere erkenningen beschikken naargelang het analyses wil uitvoeren in het kader van wetgeving op afval, bodem, water,... Elk analysepakket vereist een specifieke aanvraag met specifieke procedures. Eén loket, integratie van de verschillende aanvragen en afstemming van de analysepakketten, kan een aanzienlijke efficiëntieverbetering opleveren.

(119) OD We optimaliseren het systeem voor erkenningen van overbrengers voor afvalstoffen

Het bestaande systeem is behoorlijk administratief en biedt onvoldoende garanties voor een legale en kwalitatief hoogstaande dienstverlening aan de bedrijven die zich van hun afvalstoffen moeten ontdoen. Het systeem wordt herbekeken, waarbij administratieve vereenvoudiging en kwaliteitsborging maximaal worden afgestemd op mogelijke risico's. Bovendien wordt het nieuwe systeem optimaal afgestemd op de gewijzigde milieuhandhavingsregelgeving met het oog op gelijke behandeling van bedrijven en controleerbaarheid.

Optimalisering milieuregelgeving en –procedures

Strategische doelstellingen

(120) SD: We maken werk van slagkrachtige, efficiënte en effectieve processen en procedures

(121) SD: We volgen een geïntegreerde, participatieve en transparante aanpak

Operationele doelstellingen

(122) OD: We realiseren een vlotter toepasbare regelgeving voor milieubeoordeling van plannen en projecten

De procedures voor de milieubeoordeling van plannen en projecten, zoals de plan-Mer en de project-Mer worden onderzocht zonder de doelstellingen en de doorwerking in de planning en in het vergunningenbeleid af te zwakken. Tegen eind 2010 moet dit resulteren in eerste voorstellen tot optimalisatie van de Vlaamse regelgeving. Ik zal tevens gebruik van maken van het Europees voorzitterschap in 2010 om een aantal voorstellen te onderzoeken voor verduidelijking van de Europese Richtlijnen inzake milieueffectrapportage. Naast wijzigingen aan de Vlaamse Mer-regelgeving, werk ik een oplossing uit om zowel de initiatiefnemer als de betrokken overheden een duidelijke en concrete toelichting te geven over de Mer-methodiek, de dossiersamenstelling, de te onderzoeken thema's, het detailleringniveau van het Mer en de rubrieken van de Mer-plichtige projecten.

Tenslotte werk ik aan standaardsjablonen voor de vraag tot vrijstelling van de plan-Mer-verplichtingen en voor de ontheffing van de project-Mer-verplichtingen

(123) OD: We volgen een meer procesmatige benadering inzake Mer-processen

Om Mer-processen efficiënter te laten verlopen acht ik het nodig om op een meer procesmatige wijze te gaan werken. Dergelijke aanpak vereist dat de effecten voor milieu en externe veiligheid zo vroeg mogelijk in het planningsproces of in de opmaak van een project worden geïntegreerd en onderzocht. Op die manier kan de milieueffectrapportage worden ingezet om de gezochte milieukwaliteit onderwerp te laten uitmaken van het hele denkproces. De interne werking van mijn diensten, evenals de samenwerking met andere betrokken

overheden zal geëvalueerd worden en waar nodig bijgestuurd met oog op een meer efficiënte werking. Daarbij zal ondermeer rekening gehouden worden met leerpunten die voortvloeien uit goede voorbeelden van naburige landen en regio's. Teneinde een zo ruim mogelijk draagvlak te creëren, is een participatief beleid van alle relevante maatschappelijke actoren vanaf een vroeg stadium van de planvorming van belang.

(124) OD: De milieuhygiënewetgeving wordt geactualiseerd, geoptimaliseerd en vlotter toegankelijk gemaakt

Een wezenlijk bestanddeel van de milieuregelgeving vormt het milieuhygiënerecht dat grotendeels vervat is in het milieuvergunningendecreet en de titels I en II van het VLAREM. Ondanks de verdiensten van deze reguleringsinstrumenten en het feit dat deze een Europese voorloper betekenden op het vlak van integratie van regelgeving, wordt het VLAREM door de rechtsonderhorigen nog te vaak ervaren als omvangrijk, ingewikkeld en niet altijd evenredig aan het gestelde doel.

De vergunnings- en meldingsplicht wordt verder geoptimaliseerd vanuit de doelstelling dat de criteria maximaal representatief moeten zijn voor de potentiële risico's en hinder voor elke soort van inrichting. Eind 2009 wordt een grondige studie opgestart naar de verdere aanpassing van de indelingslijst van titel I van het VLAREM. Over de vraag voor welk type van inrichting in de toekomst nog de vergunnings- of meldingsplichtig moet gelden, zal overleg worden gepleegd met de doelgroepen (o.a. via Minaraad en de SERV). Er zal onderzocht worden hoe we het decretaal voorziene vergunningskader voor mobiele installaties in de praktijk kunnen realiseren.

De milieuvorwaarden verder worden geactualiseerd in functie van nieuwe Europese regelgeving, Beste Beschikbare Technieken (BBT), reductieprogramma's, technologische evolutie, efficiëntie en evenredigheid met het nagestreefde doel.

De procedurele bepalingen worden waar mogelijk in de komende jaren aangepast met het oog op vereenvoudiging en het bekomen van eenvormigheid. Daarbij wordt tevens gestreefd naar meer rechtszekerheid voor de rechtsonderhorige en respect voor de verworven rechten.

Het eindresultaat van de geplande herziening van de decretaale (en eventueel de reglementaire) bepalingen wordt geïntegreerd in het DABM, dat moet uitgroeien tot een echt Vlaams Milieuwetboek.

Open en innovatieve overheid

Een goede dienstverlening afgestemd op de noden van de bedrijven, milieuverenigingen en de burgers vereist de toepassing van moderne informatietechnologie. ICT-middelen worden doeltreffend en professioneel ingezet om een maximale ondersteuning te verzekeren van het beleid, en de eigen werking en de uiteindelijke dienstverlening te optimaliseren.

Er wordt volop ingezet op een slagkrachtige overheid met maximale inzet van moderne digitale instrumenten tegen de beste kostprijs.

Ook de inzet van communicatiemiddelen gebeurt op een doelgroepgerichte en kostenefficiënte wijze, zodat het maatschappelijk draagvlak voor milieumaatregelen vergroot en een milieuvriendelijk gedrag bij de bevolking en specifieke doelgroepen wordt aangemoedigd.

Strategische doelstellingen

(125) SD: De moderne digitale instrumenten worden doeltreffend ingezet ten dienste van burgers en bedrijven.

(126) SD: Via haar voorbeeldfunctie stimuleert de Vlaamse overheid een innovatief milieubeleid

Operationele doelstellingen

(127) OD: Het eMIL-milieuvergunningenloket en de milieuvergunningendatabank worden verder uitgebouwd

Sinds maart 2009 kan met behulp van het eMIL-milieuvergunningenloket via internet een milieuvergunningaanvraag en een melding digitaal worden opgesteld. Dit loket wordt verder uitgebouwd zodat vergunningsaanvragen en meldingen ook effectief en geldig digitaal ingediend kunnen worden. Ook de milieuvergunningendatabank wordt verder geactualiseerd, zodat zij zowel voor de overheid als de burger een betrouwbare bron van informatie wordt.

(128) OD: *Het milieuklachten registratie- en opvolgingssysteem MKROS wordt verder ontwikkeld*

In het kader van de verbetering van de digitale dienstverlening aan burgers en lokale overheden wordt de internettoepassing MKROS verder uitgebouwd en de uitwisseling van informatie over milieumeldingen geïntensifieerd.

(129) OD: *De Vlaamse overheid werkt verder aan interne milieuzorg*

Duurzame ontwikkeling is een leidend principe van het beleid van de Vlaamse Regering.

De Vlaamse overheid maakt haar voorbeeldfunctie waar door het halen van ambitieuze doelstellingen op vlak van milieuzorg. Milieu is één van de speerpuntclusters die bijdraagt aan de ontwikkeling van een groene economie.

(130) OD: *De Vlaamse overheid als voorbeeld in de strijd tegen klimaatverandering*

De overheid heeft een voorbeeldfunctie en zo ook in de strijd tegen klimaatverandering. Samen met alle beleidsdomeinen en in het bijzonder het beleidsdomein Bestuurszaken wordt dit verder ingevuld. De weg daarheen omvat twee sporen. Allereerst wordt verder werk gemaakt van een vermindering van het energieverbruik door bijvoorbeeld rationeler energiegebruik, de aankoop van energiezuinige apparaten en voertuigen, een betere isolatie van de overheidsgebouwen, minder verplaatsingen, gebruik van lokale producten, ... Daarnaast is de gebruikte energie afkomstig van een milieuvriendelijke hernieuwbare bron zoals wind, zon, geothermische warmte, biomassa (o.a. uit beheerresten).

(131) OD: *De Vlaamse overheid benut haar mogelijkheden als marktspeeler om de transitie naar een duurzame economie te stimuleren*

De Vlaamse overheid kan als grote speler marktsturend werken waarbij ze er mee voor zorgt dat eco-innovaties worden uitgelokt, uitgetest en ter beschikking gesteld van andere overheden en zelfs derden.

Om de groei van innovatieve bedrijven te stimuleren beschikt de overheid ook over de mogelijkheid om via haar eigen overheidsopdrachten ondernemingen ertoe aan te moedigen om de technologische en innovatieve inhoud van hun goederen en diensten te vergroten. Van de deelname aan het project van het innovatief aanbesteden worden de eerste resultaten verwacht.

De projecten inzake duurzame overheidsgebouwen, duurzaam en innovatief aanbesteden en duurzame aankopen worden daarom uitgebreid. Voorlopers hierin binnen de Vlaamse overheid worden zoveel mogelijke betrokken in pilootprojecten en er wordt gewaakt over een goede afstemming binnen de verschillende betrokken beleidsdomeinen.

Met al deze acties ontwikkelen we de “groene economie” in Vlaanderen.

5.1.14 Efficiënte overheid

(132) SD: *Het milieubeleid wordt economisch onderbouwd*

(133) OD: *We optimaliseren de impact van subsidies op het leefmilieu*

Voor een efficiënt milieubeleid zetten we in op kostenefficiëntie-analyse met het milieukostenmodel voor Vlaanderen. Om de baten van het milieubeleid correct af te wegen tegenover de kosten, berekenen we de monetaire waarde van deze baten. We werken aan een meer optimale inzet van economische instrumenten, in Vlaanderen en in Europa (in het kader van het Belgische voorzitterschap). Een interessant nieuw aandachtspunt is het evalueren van potentieel milieuschadelijke subsidies in diverse domeinen en het zoeken naar manieren om deze in milieuvriendelijke richting te hervormen. Overheidsgeld kan op die manier twee keer renderen: niet alleen voor het oorspronkelijke doel (bijv. vlottere bereikbaarheid of armoedebestrijding) maar ook voor een beter leefmilieu.

5.1.15 Partnerschappen doelmatiger maken

Een slagkrachtige werking van het overheidsapparaat impliceert ook dat de Vlaamse overheid meer geïntegreerd gaat werken. Meer en meer beleidsthema's vragen om een beleidsdomein- en bestuurslaagoverschrijdende aanpak.

In uitvoering van het regeerakkoord kiest de Vlaamse Regering voor een partnerschap met sterke lokale besturen, ook op het gebied van milieu- en natuurbeleid.

Tegelijkertijd moet de Vlaamse overheid in dialoog gaan met alle maatschappelijke actoren en deze maatschappelijke betrokkenheid meer inbouwen in haar beleidsvoorbereiding en beleidsuitvoering. Draagvlakverbreding voor het milieubeleid is immers een kritische succesfactor voor de spontane uitvoering ervan door de burger en de bedrijven. Het werken aan meer maatschappelijke betrokkenheid en verantwoordelijkheid is ook één van de doelstellingen rond doeltreffend en efficiënt bestuur van het Pact 2020/Vlaanderen in Actie.

Strategische doelstellingen

- (134) **SD:** *Het milieu- en natuurbeleid wordt ontwikkeld in overleg tussen de overheid en de betrokken doelgroepen*
- (135) **SD:** *De Vlaamse overheid gaat verkokering tegen en brengt meer interne samenwerking en synergieën tot stand*
- (136) **SD:** *De Vlaamse overheid ondersteunt de lokale besturen in het voeren van een lokaal milieubeleid.*

Operationele doelstellingen

- (137) **OD:** *Het doelgroepenbeleid op gebied van milieu en natuur wordt verder uitgebouwd*

Een gecoördineerde samenwerking tussen overheid en specifieke doelgroepen –zoals bedrijven, landbouwers, eigenaars, milieubeweging, ... – wordt steeds belangrijker voor het behalen van de milieukwaliteitsdoelstellingen en het zoeken naar haalbare en aanvaardbare oplossingen van inherente milieuproblemen. Daarom zal ingezet worden op innovatie, zowel naar de milieumaatregelen zelf, als naar vormen van samenwerking en overleg.

De structurele samenwerking met de corresponderende beleidsdomeinen wordt geïntensifieerd, o.m. rond draagvlakverbreding m.b.t. de doorwerking van zorg voor natuur en milieu in economische sectoren.

- (138) **OD:** *Langs wegen en waterlopen worden geïntegreerde NTMB-projecten uitgevoerd op basis van een meerjarenprogramma*

In samenwerking met de minister bevoegd voor Openbare Werken zorg ik ervoor dat de effecten van infrastructuurwerken op natuur en milieu maximaal worden gemilderd. We hanteren daarvoor onder meer het instrument van Natuurtechnische Milieubouw (NTMB) in het kader van een meerjarenprogramma ontsnippering.

- (139) **OD:** *De Samenwerkingsovereenkomst 2008 – 2013 met de lokale overheden wordt in overleg met alle betrokkenen bijgestuurd.*

Met de Samenwerkingsovereenkomst ondersteunt de Vlaamse overheid de lokale besturen in het voeren van een lokaal milieubeleid. Dit instrument verzekert een samenhangend beleid op heel wat milieuaspecten in Vlaanderen.

De huidige overeenkomst (2008 – 2013) kan in overleg met alle betrokkenen gaandeweg worden bijgestuurd. Het beperken van de administratieve last blijft een belangrijk aandachtspunt. Ook de verdere afstemming met andere beleidsinitiatieven (bv. groenarbeiders) is hierbij cruciaal.

- (140) **OD:** *Samenwerkingsvormen met belanghebbenden worden bevorderd en geoptimaliseerd*

Partnerschappen tussen gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties moeten ambitieuzer, kosteneffectiever en transparanter zijn (cf. OESO- aanbeveling). Bestaande partnerschappen, zoals het gestructureerd doelgroepenbeleid naar specifieke sectoren en thema- of sectorconvenanten, worden verder geoptimaliseerd. Partnerschappen rond milieu en natuur tussen economische actoren en niet-gouvernementele organisaties zullen door de Vlaamse Overheid bevorderd en ondersteund worden. In al deze moeten de verschillende partijen een duidelijk engagement opnemen.

Samen met de zogenaamde voorlopers bij de verschillende doelgroepen zal hun voorbeeldrol inzake milieuzorg naar andere spelers optimaal versterkt worden. Daarnaast zal ik nieuwe initiatieven nemen om moeilijk bereikbare doelgroepen bij het natuur- en milieubeleid te betrekken.

(141) OD: De natuur- en milieueducatie in Vlaanderen wordt verder gestimuleerd en ondersteund

In uitvoering van de doorbraak 'Groen en dynamisch stedengewest' bestendig en versterk ik de stimulerende en ondersteunende rol inzake natuur- en milieueducatie, dit zowel voor het niet-formeel en informeel leren (Speelgroen, jeugd, volwassenen, gezinnen) als voor het formeel onderwijs (MOS, Ecocampus). Dit gebeurt ervaringsgericht, geïntegreerd en op een participatieve wijze. Er wordt hierbij uitvoering gegeven aan het Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling - EDO.

De Vlaamse educatieve centra spelen daarbij een belangrijke rol als kennis- en vormingscentrum en als proeftuin voor vernieuwende methodieken.

5.1.16 Het Vlaams beleid staat open tegenover de wereld

Strategische doelstellingen

(142) SD: Vlaanderen is internationaal milieu-actief en verhoogt zijn deelname aan internationale milieufora

Op internationaal niveau is Vlaanderen actor en partner en streeft het een milieubeleid na dat tegelijk actief en realistisch progressief is, met bijzondere aandacht voor de draagkracht van het milieu op wereldschaal en de mogelijkheden van onze maatschappij en onze economie.

Vlaanderen zet zich in om internationale afspraken ook daadwerkelijk na te leven en wil deze afspraken laten sporen in de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen op lokaal, Europees en mondiaal niveau (EU, UNEP, UNECE, CSD, OESO). De regelgeving van de Europese Unie wordt tijdig en correct omgezet met aandacht voor een regeling die de toepassing in Vlaanderen aanvaardbaar en werkbaar maakt. Vereenvoudiging van procedures en stroomlijning van beoordelingsplichten met hoge kwaliteitseisen zorgen voor een efficiënte en rechtszekere toepassing. Consequente afstemming met andere Lidstaten wordt doorgevoerd indien een hoog niveau van bescherming van het milieu in internationale regelgeving is gegarandeerd. De milieuadministratie organiseert zich zo efficiënt mogelijk op tijdige complete rapporteringen aan de internationale en supranationale instellingen.

Operationele doelstellingen

(143) OD: Vlaanderen zet volop in op het EU-voorzitterschap

Omdat Vlaanderen de Europese Ministerraad Milieu zal voorzitten tijdens het Belgisch voorzitterschap van de EU en Vlaanderen in de ruimere periode van het trio-voorzitterschap met Spanje en Hongarije een prominente rol zal spelen binnen de Raad Milieu, zullen dit voorzitterschap en de samenwerking met de andere gewesten en de federale milieuoverheid de komende jaren het Vlaamse milieubeleid en de Vlaamse inzet op alle niveaus beïnvloeden. Gezien het Belgische voorzitterschap samenvalt met het internationaal jaar voor de biodiversiteit (2010), wordt dit meegenomen als prioritair thema.

In het kader van het komende EU-voorzitterschap wordt gewerkt rond volgende prioritaire thema's: Klimaatsverandering, Biodiversiteit, Duurzaam gebruik van grondstoffen en natuurlijke rijkdommen, en betere internationale en Europese instrumenten voor het milieubeleid.

(144) OD: De Vlaamse overheid werkt actief aan de internationale overdracht, valorisatie en verspreiding van milieu-expertise

De milieusamenwerking met het buitenland steunt op een inhoudelijke en geografische visie over bilateraal en interregionaal beleid met eigen accenten en opportuniteiten. Hierbij wordt in eerste orde gestreefd naar maximale coherentie met het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen. Grensoverschrijdende samenwerking op milieugebied met aangrenzende regio's, landen en gebieden wordt bevorderd en expertise wordt overgedragen naar regio's en landen in ontwikkeling die een ernstige en eerlijke samenwerking willen aangaan.

In functie van het versterken van de internationale milieusamenwerking wordt een afgewogen en resultaatgerichte deelname aan Europese/internationale projecten en fondsen in het vooruitzicht gesteld met kennisdeling, netwerking, samenwerking en resultaatgerichtheid als doel, waarbij we in return evenzeer het eigen Vlaamse milieubeleid en de Vlaamse zichtbare en erkende aanwezigheid zullen versterken. Hierbij wordt de EU als cofinanciering maximaal benut voor het eigen milieubeleid en wordt de werking ook gericht op eigen accenten en prioriteiten die Vlaanderen op de internationale (milieu)agenda wenst te plaatsen.

Vlaanderen zal binnen de internationale context ook Europese en internationale projecten (mee) uitvoeren; drempelverlagende acties zoals interne kennisdeling en netwerking, gecoördineerde intekening en opvolging, entiteitoverschrijdende subsidiëring en interdepartementale samenwerking dienen deelname aan deze projecten te stimuleren.

(145) OD: De beleidsdomeinoverschrijdende samenwerking en afstemming wordt versterkt

Met het oog op een betere aansturing en een betere effectiviteit van haar internationale inspanningen zal de samenwerking met andere beleidsdomeinen verbeterd worden, ondermeer m.b.t. de Europese dossiers en de verbanden tussen thematische internationale milieudossiers. Vlaamse ambities voor de bijdrage tot de verwezenlijking van de strategie voor een goede milieutoestand in het mariene milieu worden niet geminimaliseerd door territoriale bevoegdheidslimieten.

(146) OD: De intergewestelijke en intra-Belgische samenwerkingsverbanden en -akkoorden worden gestroomlijnd en in lijn gebracht met homogenere bevoegdheden.

Voor die milieuaangelegenheden die zowel federaal als gewestelijk een geïntegreerde aanpak vereisen wordt meer structureel en formeel overleg enerzijds en samenwerking en coördinatie anderzijds aangeboden en afgesproken met alle actoren. Deze afspraken gaan verder dan de loutere afstemming van de standpuntbepaling op de internationale of Europese fora en gaan verder dan een loutere coördinatie in het kader van duurzame ontwikkeling. Mogelijke onderwerpen vanuit Vlaamse zijde zijn de veiligheid en gezondheid van de voedselketen, de milieufiscaliteit, groene economie, groene energie, geïntegreerd productbeleid, een duurzaam beheer van natuurlijke rijkdommen en grondstoffen en een werkbare benadering van ecosysteemdiensten, die juridisch aanvaardbaar is en op optimale wijze economische en ecologische meerwaarden kan opleveren.

Joke SCHAUVLIEGE,

Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur

BIJLAGE 1: Regelgevingsagenda 2009-2014 beleidsdomein LNE

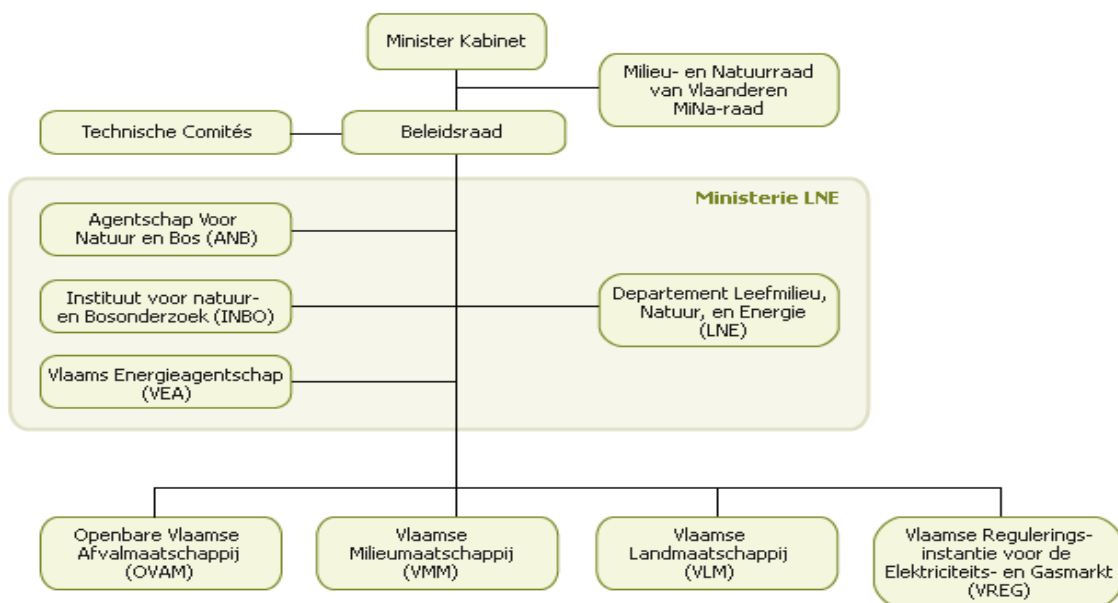
Titel van het initiatief (op basis van de lijsten)	Betrokken regelgeving
BVR decreet betreffende de gezondheid van de in het wild levende dieren	Verordening 1174/2002/EG Richtlijnen 2001/89/EG, 2003/85/EG en 2005/94/EG Beschikkingen 2005/73/EG, 2005/734/EG, 2006/563/EG, 2006/605/EG, en 2007/182/EG
BVR bij DABM Titel Milieuschade	Richtlijn 2004/35/EG
Optimalisatie van plan-Mer- en project-Merregelgeving	Titel IV van het DABM BVR van 12 oktober 2007 Besluit van de Vlaamse regering van 12 oktober 2007 betreffende de milieueffectrapportage van plannen en programma's BVR van 18 april 2008 het integratiespoor voor de milieueffectrapportage over een ruimtelijk uitvoeringsplan BVR van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage
BVR regeling niet-ioniserende straling/GSM-antennes (Vlarem)	Arrest Grondwettelijk hof
BVR Omzetting richtlijn Luchtkwaliteit (Vlarem)	Richtlijn 2008/50/EG
BVR verhandelbare emissierechten	Richtlijn 2009/29/EG
BVR bij erkenningendecreet	Decreet van 27 maart 2009 houdende wijziging van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, wat betreft de aanvulling met een regeling inzake erkenningen, en houdende wijziging van diverse andere wetten en decreten Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt
Aanpassingsbesluit (Vlarem)	aanvullend aan de op 27/01/09 gepubliceerde VLAREM actualisatietrein - dringende wijzigingen
Instemmingsdecreet SEA-protocol (protocol onder het Verdrag van Espoo)	SEA-protocol inzake strategische milieubeoordeling bij het verdrag inzake MER in grensoverschrijdend verband, ondertekend te Kiev op 21 mei 2003.
Instemmingsdecreten amendementen Sofia en Cavtat op het Verdrag van Espoo	Eerste en tweede wijziging (resp. aangenomen in 2001 en 2004) van het verdrag inzake MER in grensoverschrijdend verband.
Instemmingsdecreet inzake het Samenwerkingsakkoord tussen de Federale Staat, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreffende de registratie en beoordeling van de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH).	REACH-Verordening
BVR tot uitvoering van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond	Richtlijn 94/22/EG Richtlijn 2009/31/EG betreffende de geologische opslag van koolstofdioxide Te wijzigen BVR's: -Vlarem I en II - BVR 10/12/2004 (MER) - BVR .../.../2009 (integraal waterbeleid) - bijlage IV DABM (machtiging aan VR voor wijziging)
BVR tot oprichting van het projectgrindwinningscomité	Decreet van 3 april 2009 tot wijziging van het Grinddecreet van 14 juli 1993
Bijzonder Oppervlaktedelfstoffenplan - Vlaamse Leemstreek	
BVR landinrichting (verschillende!)	
BVR tot wijziging planprogramma (verschillende)	
BVR betreffende presentiegelden voor leden ruilverkavelingscomités	Vervanging van het KB van 12/10/71
BVR tot wijziging van het Besluit VR van 8 mei 2009 betreffende de erosiebestrijding	Wijziging van het BVR van 08/05/09

BVR houdende vaststelling van Gewestelijke IHD	Habitatrichtlijn 92/43/EEG
BVR houdende vaststelling van specifieke IHD	Habitatrichtlijn 92/43/EEG
BVR natuurrichtplannen	Decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu
optimalisatie van verschillende regelingen in het natuur- en bosbeleid	- BVR van 27/06/2003 betreffende de subsidiëring van beheerders van openbare en privé-bossen; - BVR van 08/12/1998 tot vaststelling van de regelen voor de voorlopige en definitieve erkenning van regionale landschappen - Bosdecreet art.90bis - BVR 16 februari 2001
afstemmen van BVR 'groenjobs' op decreet van 22/12/2006 en BVR van 05/10/2007 betreffende Lokale Diensten Economie	BVR van 24/04/2003 houdende toekenning van een subsidie aan uiteenlopende actoren voor het natuur-, bos- en groenbeheer via groene, duurzame jobs toegankelijk voor doelgroepwerknemers
BVR houdende uitvoering van art. 25 jachtdecreet en van art. 52 decreet natuurbehoud, en tot wijziging van hoofdstuk IV van het BVR van 23/07/1998, tot uitvoering van het decreet natuurbehoud (vegetatiewijzigingsbesluit)	In uitvoering van het jachtdecreet van 24 juli 1991 - in uitvoering van artikel 52 decreet natuurbehoud - wijziging van de regeling i.v.m. de natuurvergunning in BVR van 23/07/1998 ('vegetatiewijzigingsbesluit'), in uitvoering van het decreet natuurbehoud
BVR tot wijziging jachtvoorwaardenbesluit 30/05/2008	In uitvoering van het jachtdecreet van 24 juli 1991
BVR tot aanvulling van het BVR van 23 juli met het oog op een adequate bescherming van de historisch permanente graslanden verbonden aan het Vogelrichtlijn gebied Krekengebied	art 52 van het Natuurdecreet
BVR houdende wijziging van het BVR van 20 mei 1992 tot uitvoering van de wet van 1 juli 1954 op de riviervisserij	
BVR tot wijziging BVR inzake duurzame roofvisserij	
Soortenbeschermings-wetgeving actualiseren	<u>Internationaal</u> - Habitatrichtlijn 92/43/EEG; - Vogelrichtlijn 79/409/EEG - Milieuschaderichtlijn 2004/35/EG - Bern-Conventionie <u>Vlaams:</u> - Decreet Natuurbehoud van 21 oktober 1997, meer bepaald artikelen 14, 51, 52, 53, §3 en 56 - Jachtdecreet van 24 juli 1991, meer bepaald de artikelen 26, 28, 33 en 34.
BVR tot wijziging besluit inzake passende beoordeling	
Decreet - actualisering wetgeving polders en wateringen	Wet op de polders d.d. 03/06/1957 en wet op de wateringen d.d. 05/07/1956
omzetting overstromingsrichtlijn	richtlijn 2007/60/EG Decreet Integraal Waterbeleid d.d. 18/07/2003
Actualisatie omzettingcoëfficiënten afvalwaterheffingen	wet d.d. 26/03/1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging: aanpassing
BVR inzake bepaling vuilvracht (debietregistratie)	Wet m.b.t. de heffing op de waterverontreiniging: uitvoering hoofdstuk III bis en grondwaterdecreet: uitvoering hoofdstuk IV bis Nieuw uitvoeringsbesluit ter vervanging van BVR 28/06/2002
BVR vereenvoudiging watertoets	BVR 20/07/2006: aanpassing nav decreet 25/05/2007 (wijziging aan decreet IWB m.b.t. watertoets)
Bijsturing decreet Integraal Waterbeleid en uitvoeringsbepalingen	
BVR Drinkwater: toezichthoudende ambtenaren en controleambtenaren	Decreet water bestemd voor menselijke aanwending d.d; 24/05/2002: artikel 8 §3 en 17 § 1: uitvoering
BVR in uitvoering decreet water bestemd voor menselijke aanwending: vaststelling openbare dienstverplichtingen en opmaak waterverkoopreglement	Decreet water bestemd voor menselijke aanwending d.d. 24/05/2002: artikel 8 en 16: uitvoering
BVR grijswaterbesluit voor agrarische sector	Grijswaterbesluit d.d. 11/06/2004
VLAREM II: aanpassing milieukwaliteitsnormen oppervlaktewater, waterbodems en grondwater en milieukwantiteitsnormen grondwater	Richtlijnen 76/464/EEG en 2006/205/EG (gevaarlijke stoffen) Dochterrichtlijn grondwater 2006/118/EG Richtlijn 2008/105/EG (milieukwaliteitsnormen waterbeleid – prioritaire stoffen)

	KRLW Decreet integraal waterbeleid (art. 51) DABM wijziging Vlarem
BVR omzetting grondwaterrichtlijn	Dochterrichtlijn grondwater 2006/118/EG Decreet integraal waterbeleid d.d. 18/07/2003, art. 60
Herziening Afvalstoffendecreet (en VLAREA)	Kaderrichtlijn afval 2008/98/EG
Decreet landinrichting	
BVR landinrichting	
BVR tot Wijziging van het besluit van 5/6/2009 van de Vlaamse Regering houdende nadere regelen betreffende de aankoop na weigering van stabiliteitswerken in toepassing van artikel 4.4.2., § 2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening	het besluit van 5/6/2009 van de Vlaamse Regering houdende nadere regelen betreffende de aankoop na weigering van stabiliteitswerken in toepassing van artikel 4.4.2., § 2 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
BVR tot wijziging van het KB van 13/11/1978 tot uitvoering van de Wet van 27 april 1978 tot bevordering van de bilaterale en multilaterale ruil van ongebouwde landeigendommen en bossen	Artikel 72 Wetboek Registratierechten
Decreet houdende wijziging decreet Vlaamse grondenbank, voor wat betreft éénjarige pachten	Decreet van 16 juni 2006 houdende oprichting Vlaamse Grondenbank
Decreet houdende wijziging Wetboek Registratierechten, wat betreft vrijstelling ruilingen verricht door de Vlaamse Grondenbank	
Decreet houdende wijziging van het decreet harmonisering voorkeurechten	Decreet van 25 mei 2007 houdende harmonisering van procedures van voorkeurechten
Wijziging van decreet houdende vaststelling van een kader voor de gebruikerscompensatie bij bestemmingswijzigingen, overdrukken en erfdienstbaarheden tot openbaar nut	
BVR opvolging stuurgroep mestproblematiek door de technische werkgroep nutriënten	
BVR Wijzigingsbesluit aangifte, NER en bedrijfsontwikkeling	
BVR Wijzigingsbesluit nitraatresidu	
BVR Besluit erkenning laboratoria	
BVR bemesting in natuurgebieden	
BVR Wijzigingsbesluit aangifte	
BVR Wijzigingsbesluit vervoersregeling	
BVR derogatie periode 2011-2015	
BVR tot aanpassing van diverse besluiten	mestdecreet VLAREM, derogatiebesluit
BVR tot aanpassing van het besluit betreffende beheerovereenkomsten	

BIJLAGE 2: Organigram 2009 beleidsdomein LNE

Beleidsdomein LNE

Departement LNE

